

**National Library of Thailand
Bangkok, 2002**

All rights reserved.

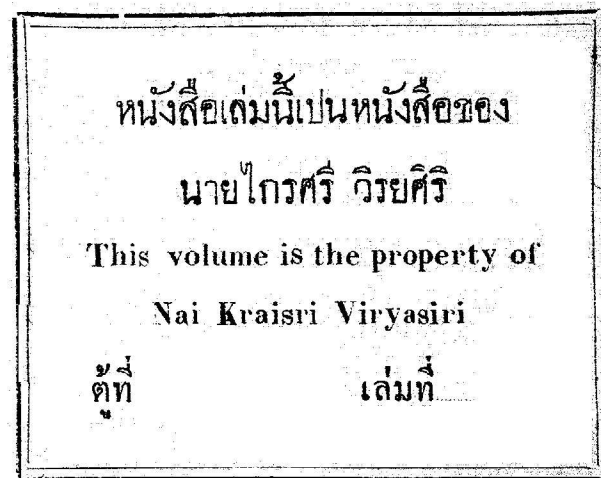
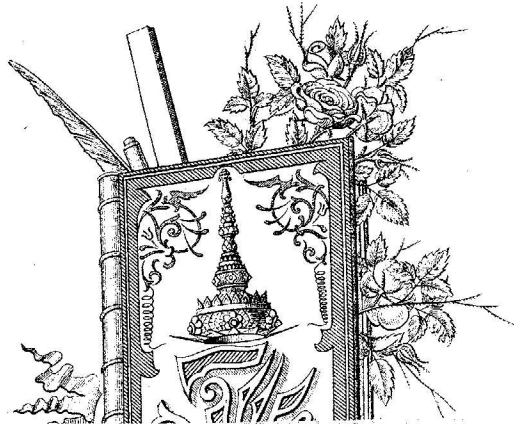
**No part of this CD may be reproduced,
stored in a retrieval system or transmitted in any form
or by any means, without prior permission from
the National Library of Thailand**

หอสมุดแห่งชาติ ขอสงวนสิทธิ์

ห้ามมิให้ผู้ใดนำส่วนหนึ่งส่วนใด หรือตอนหนึ่งตอนใด ที่ปรากฏอยู่ใน CD นี้

ไปทำการคัดลอก หรือวิธีการอื่นใดเพื่อจำหน่าย จ่ายแจก

ก่อนได้รับอนุญาต

มอบโดย จ. วัลย์ ภรรยา น. วัลย์
วันที่ ๓๖/๑๒/๖๕

หนังสือ

เรื่อง ราชพงษาวดารสยาม

๑ ศุภมัตถุ ฤกษ์ราช ๑๒๓๓ ส.ป.ส.วังจันทน์สุขมาศ ภาพเขียน
เอกราชมัตถุฤกษ์ราช บวรเจกกาล กำนันค พระบาทสมเด็จพระ
บรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ราชวรวงษ์ ธรรม พงษ์ บริพัตร รัชสมัย รัชกาลที่ ๑๐ ราชบัณฑิตยสถาน
มหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกราชราชวรวงษ์ บรม
นารถบพิตร พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ราชบัณฑิตยสถาน
ผ่านพิภพทรงเทพมหานารถ ธรรมรัตนโกสินทรพดินทรราชวรวงษ์
กิตติคุณพรรัตนราชธานีบรมมหาราชวัง ธรรมรัตนโกสินทรพดินทรราชวรวงษ์
เสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย มโหฬารวิมลมาน โดยเสด็จ
อุตราภิมุข พร้อมด้วย พระบรมราชวรวงษ์ และเจ้าทูลของ
จุล็ดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ราชบัณฑิตยสถาน
สมเด็จพระบรมนารถบพิตร พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ราชบัณฑิตยสถาน
มหาราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ราชบัณฑิตยสถาน
หมื่น อภิบาล สานโสภณ ราชวรวงษ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐
บรมมหาราชวัง รัชกาลที่ ๑๐ ราชบัณฑิตยสถาน
ในพระประเทศต่าง ๆ สร้างไว้สำหรับทรงทอดพระเนตร เป็น
เครื่องประดับพระปัญญา แด่สำหรับแผ่นดินสืบไป จึงพระ
เจ้าราชวรวงษ์เธอกรมหมื่น อภิบาล สานโสภณ ได้จัดอาภรณ์
จำลองเรื่อง พระราชพงษาวดาร รัชกาลที่ ๑๐ ราชบัณฑิตยสถาน

ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย หลกษณภษา แล เรื่อง พระราชพงษา
 ขาวการฝ่าย ประ เทศสยาม แล ประ เทศจีน แล ประ เทศมอญ
 คือเรื่อง ราชธานี ราชธานี นักปราชญ์แลผู้มีบัณฑิตได้ทั้งได้รู้เรื่อง
 ด้วยกัน เป็นอันมาก แต่เรื่อง ราชพงษาขาวการเขมรนี้ เค็ม พระบาท
 สมเด็จ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสสั่ง
 ขุนสุนทรวาทิน กรมพระธาตุยาคู แล พระยากรมท่า ๑
 พระเสนาบดีจากร ๑ หมื่นมหาสมุท ๑ รวม ๓ นายเป็นล่ามเขมร
 อยู่ในกรม ทาดไทย แล เรื่อง ราชพงษาขาวการเขมร เมื่อจุลศักราช
 ๑๓๑๗ ปีเถาะ สัปตศก เกิดแปดบุพพาสาร แรมหกค่ำวัน พฤหัสบดี
 เสาร์แล้ว เจ้าพนักงานเคบรักษาไว้ในหอหลวง ยังไม่
 ใครจะแพร่พรายรู้เรื่องทั่วกันไป ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าในประ
 เทศเขมรนี้ ก็มีเรื่องสำคัญกับกระษัตริย์ต่อ ๆ กันมา หลกษณ
 จนถึงทุกวันนี้ ควรที่นักปราชญ์แลผู้มีบัณฑิตจะรู้ไว้ในเรื่องสำคัญ
 กับกระษัตริย์แห่งประเทศต่าง ๆ เป็นเครื่องประคับประคองให้รอบ
 รู้โดยธรรมนิยมที่ประพฤติกาลแลมีอุปการะทางกันทุก ๆ ภาษา
 ได้ตีพิมพ์โรงพิมพ์หลวงใน พระบรมมหาราชวัง กล่าว ความ
 แด่คณคณ ๕

๑ ครั้ง แผ่นดินสมเด็จ เสด็จพระเจ้าบรมนิพนธ์บทพระองค์
 ทรงราชอยู่ในพระนครหลวง เมื่อ จุลศักราช ๑๐๔ ศกช นัก
 ขัตติยวงศ์มีกิตติบุศมาสาทุกวาระ สาระ สัปทมะโหรตัง ในสมเด็จ
 บรมนารถบรมบพิตร ตั้งแต่พระองค์ทรงราช จุลศักราช ๑๑๒ ศก
 ปีชาน นักขัตติย ได้ทำ พระองค์สุรคต จุลศักราช ๑๑๒ ศก
 เสร็จแล้ว จึง สมเด็จกระศรีธาร ผู้เป็นพระอนุชาได้ เสด็จ ทรง

ราชสนอง สมเด็จ พระเริ่มม ในบ๊ ขาน นั้น ได้สามเดือน พระองค์
 สวรรคต จุติแล้ว พระศพเสด็จ แล้ว จึง พระบรมราชโองการ
 ผู้เป็น พระราชบุตร เป็นประณม เสด็จทรงราชอยู่ใน พระนคร
 หลวงในบ๊ ขาน นั้น พระองค์ทรงราช จุติแล้ว ๓๑๖
 บ๊ มีโรง นักษัตร ได้สามปี จึง พระเจ้า รามาธิบดีที่หนึ่ง ทรงไป
 ยกทัพ มาล้อม เมือง จุติแล้ว ๓๑๕ ศก บ๊ มีเสนา นักษัตร ได้
 ปีหนึ่ง พระเจ้า รามาธิบดี จึง ได้เมือง พระเจ้า ลำพอง รา
 ชาก็สวรรคต พระเจ้า รามาธิบดี จึงตั้ง พระราชบุตร ของ พระ
 ลำพอง ให้ทรงราชอยู่ใน พระนครหลวง ทรงพระนามพระเจ้า
 ปาสัทร ในบ๊ มีเสนา นั้น จุติแล้ว ๓๑๗ ศก บ๊ มีแม่ นักษัตร
 พระเจ้า ปาสัทร ทรงราช ได้สามปี สวรรคต จึง พระเจ้า ปาสัทร
 ผู้เป็น พระอนุชาขึ้น ทรงราช ได้สามปีแล้ว สวรรคตในบ๊ ปรกานัน
 จึง พระเจ้า กะคมของ บ๊ ผู้เป็น พระราชบุตร ผู้ขึ้นครอง
 ราชใน พระนครหลวง ได้เดือนหนึ่ง ในบ๊ มีโรงราชทัตวาตมา
 ถึงศก ราช ๓๑๘ ศก บ๊ ปรกานัน นักษัตร ได้หกปี พระเจ้า รามา
 อธิบดี ทรงไปยกทัพยก กองทัพ ไป ทกวาดก่อนครว เจมร แก้วหมื่น
 ไปกรุง ศรีอยุธยา จึง พระศรีสุริโยปวงมราช ผู้เป็น พระเจ้า
 หลานขึ้นทรงราชสนอง สมเด็จ พระโศภิตา ใน พระนครมในบ๊ ปรกา
 นพศก นั้น พระองค์ทรงราชมา จุติแล้ว ๓๑๙ ศก บ๊
 มีเสนา นักษัตร ได้สิบปี สวรรคต จุติแล้ว พระ
 บรมราชา เสด็จทรงราชสนอง สมเด็จ พระโศภิตา ใน พระนครม นั้น
 จุติแล้ว ๓๒๐ ศก บ๊ ขอนักษัตร ได้ห้าปี พระองค์สวรรคต
 จุติแล้ว พระศพเสด็จ แล้ว พระเจ้า รามาธิบดีราช ผู้เป็น พระเจ้า ได้
 ทรงราชสนอง สมเด็จ พระเชษฐา ใน พระนครหลวงนั้น พระองค์

ทราบว่า มา จตุศักราช ๓๕๕ ศกปีชวด นักษัตร ได้สามปี
 พระเจ้าบรมราชาที่หนึ่ง กรุงศรีอยุธยา ยกทัพมาล้อมเมือง
 อยู่มา เกิดนครินุศักราช ๓๓๕ ศกปี ฉลู นักษัตร จึงได้
 พระนครธม พระเจ้าธรรมมาโลกราชสุรคค พระเจ้าบรมราชา
 จักรพรรดิ พระราชบุตรของพระเจ้าธรรมมาโลกราช ชื่อพระยา
 แพรกขึ้นทรงราชตั้งพระนาม พระอินทราชา พระบรมราชา
 เจ้าพระยา ญาติได้ให้มหาดไทยสอง ไปลอบฆ่าพระอินทราชา
 ในบึงฉลูนั้น แล้วพระบรมราชาเจ้าพระยาญาติทรงราชอยู่ใน
 พระนครธม จตุศักราช ๓๕๖ ศกปีชวด นักษัตร ได้สิบสอง
 ปี จึงได้ราชภิเศกพรหมมณีนถาบน้ำสงฆ์ ทรงพระเกียรติทรงพระ
 นารายณ์ พระธรรมะ ทรงพระนาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศา
 ธิราช วามาธิบดีศรีสุริโยปพันธุธรรมิกราชา จตุศักราช ๓๕๐
 ศกปี มีโรง นักษัตร ทรงราชได้ห้าปี พระองค์เสด็จมาสถิต
 อยู่ ณ เมืองพนมเปญ จักรมุนจจะราชเขมร จตุศักราช ๓๕๕ ศก
 ปี ฉลู นักษัตร พระชนินสา ได้สี่สิบหกปี พระองค์มอบเวนราชสมบัติ
 ให้พระนารายณ์ วามาธิบดี ๆ ทรงราชในพระนครพนมเปญมา
 จตุศักราช ๓๕๕ ศกปี มีเสง นักษัตร ได้ห้าปี พระองค์สุรคค
 ทเล็ก พระสพเสวเจ้าแล้ว จึงพระเจ้าศรีราชา พระองค์เถลิงทรง
 ราชในบึงฉลู สิบตะศกนั้น ครั้นมาถึงแผ่นดินพระสุริโยไทย
 ราช พระองค์ทั้งสองนี้เกิดศึกรบกัน แล้วต่อมาถึงแผ่นดิน
 สมเด็จเจ้าพระยาบรมราชา ผู้เป็นพระราชบุตร พระบรม
 ราชเจ้าพระยาญาติ เจ้าพระยาบรมราชา นั้น พระมารดาชื่อ
 นกนางศรีสงี่ยมเป็นบุตรของขุนทรวง พระอินทร์เป็นพี่น้องกัน
 กับพระยาเดโช ที่อยู่กรุงศรีอยุธยา จตุศักราช ๓๓๐ ศกปี

ชาวคนักษัตร พระชันสาได้ ผู้สืบสองปี พระองค์จึง ได้เถลิง ทรง
 ราชอยู่ในเมือง พนมเปญ ได้ปราบดาภิเษก ทรงนำสังขทรง
 พระเกษ ทรงพระนารายณ์ ทรงพระ ขรรค์ทรงพระนาม พระบาท
 สมเด็จพระ จรรณ ราชธิราช วามาธิบดี พระองค์ตั้ง พระวงษ์
 ไทใหญ่เป็น พระ อรรคมเหสี ทรงพระนาม สมเด็จพระ ภัควะคี ศรี เทพธิดา
 พระองค์ทรงราชมา ลุศักราช ๔๓๕ ศก มเสง นักษัตร พระชันสา
 ได้ ๒๓ ปี มี พระราชบุตร กับ สมเด็จพระ อัครมเหสีองค์หนึ่ง
 ทรงพระนาม สมเด็จพระเจ้าพระบางาม ขัตติยราช ลุศักราช ๔๓๘
 ศก บัณฑิตนักษัตร พระองค์ทรงราชได้เก้าปี พระชันสาได้สาม
 สิบปี พระองค์แต่ได้ พระเกษะไป ขอ กองทัพไทย พระเจ้ากรุงไทย
 เร่รบกับ มาถึง ครั้งสู้รบ จับได้ สมเด็จพระเรียมกับ สมเด็จพระ
 ภักตินิโยนำไปกรุงศรีอยุธยา ลุศักราช ๔๔๔ ศก บัณฑิตนักษัตร
 พระชันสาได้ ๒๖ ปี มี พระราชบุตรกับ พระแม่ นางนันทนา เทพบุตร
 พระองค์หนึ่ง ชื่อ เจ้าพระยาจัน ทราชแล้ว พระองค์เสด็จไป ประ
 กับ พระสารีริกธาตุ ที่ภูเขาสันธุก สมเด็จพระเจ้ากลับคืนยัง จัตุรมุข
 พนมเปญ ครั้งนั้น มีพระบาจักร เฝือกจักรหนึ่ง เป็นมง คัดของ
 บรมบพิตร พระองค์ทรงราชมา ลุศักราช ๔๖๖ ศก ชาวคน
 นักษัตร ได้ ๓๓ ปี พระชันสาได้ ๕๔ ปี พระองค์สุรคฤ
 เลิกพระ สทเสด็จแล้ว สมเด็จพระเจ้าพระบางาม ขัตติยราชเถลิง
 มเสงเบญจศก มาถึง บัณฑิตนักษัตร พระชันสาได้ ๓๒ ปี พระองค์
 ทรงราช สหองพระบวรราช บิดาใน เมือง ปาสาน ได้อภิเศกทรง
 นำสังขทรงพระเกษ ทรงพระนารายณ์ ทรงพระ ขรรค์ทรงพระ
 นาม สมเด็จพระเสด็จพระ ศรีสุคนธบท ราชธิราช วามาธิบดี เมื่อลู
 ศักราช ๔๗๐ ศก บัณฑิตนักษัตร ได้ ๕ ปี พระชันสาได้

๓๖ ปี จึงขุนหลวงพระเสด็จขึ้นเจ้ากัน เดิมเป็นบุตรมณฑ
 ตรีในเมืองป่าสาณ มีจิตรกำเริบทั้งตัว เป็นกระษัตริย์ในเมืองป่า
 สาณ ครั้นพระเจ้าศรีสุคนธบทราช อธิราชทรงราช ลุศักราช ๔๗๔
 ศก ขอนนักษัตริย์ได้ ๕ ปี พระชันษาได้ ๕๐ ปี มณตรีของพระ
 องค์นั้นตอบว่า พระองค์เสด็จที่แม่น้ำชี้อะตึงแสน พระเจ้ากัน
 ทรราช ผู้เป็นพระอนุชาพระเจ้าศรีสุคนธบท เกิดปีมเมีย อัฐศก
 เมื่อถึงปีมโรง พระชันษาได้ ๕๓ ปี หนีไปกรุงศรีอยุธยา ลุศักราช
 ๔๗๔ ศก ขอนนักษัตริย์ได้เก้าปี พระชันษาได้ ๓๑ ปี พระองค์ถวาย
 บัณฑิตมา พระเจ้ากรุงศรีอยุธยา ไปรุดให้พระองค์เสด็จมาถึง
 เมืองโพธิ์ธิ์ พระองค์ได้ตั้งค่าย อยู่ณเมืองสมรภูมิวันทบูร จว
 เมืองขอมเข้ากับ พระองค์ทั้งสิ้น พระองค์ครองราชสมบัติ ลุศั
 ราช ๔๘๒ ศก มโรงนักษัตริย์ได้ ๕ ปี พระชันษาได้ ๓๕ ปี มี
 พระราชบุตรกับสมเด็จพระธรรมมเหสี ทรงพระนามสมเด็จพระ
 พระบรมราชา พระองค์บรมบพิตร ทรงราชมา ลุศักราช ๔๘๔
 ศก ขอนนักษัตริย์ได้ ๑๑ ปี พระชันษาได้ ๔๑ ปี พระองค์จึงยกทัพ
 ไปรบกับเจ้ากัน ทัพหลวงศึกแล้ว พระองค์กลับคืนมาเมือง
 โพธิ์ธิ์ บันทาไพร่พลเมืองใหญ่น้อย ก็ยอมเข้ากับพระองค์
 ทั้งสิ้น พระองค์จึงให้ตั้งชื่อค่าย ที่พระองค์เคยสถิตย์อยู่ให้เรียก
 ว่าค่ายบรรพต มีไชย แล้วพระองค์สร้างพระพุทธรูป อัฐวิธของ
 หนึ่ง อยู่ณเมืองสมรภูมิวันทบูร ลุศักราช ๔๘๐ ศก ขอนนักษัตริย์
 ได้ ๑๒ ปี พระชันษาได้ ๔๓ ปี จึง พระองค์ออกจากค่ายบรรพต
 มีไชย มาสถิตย์อยู่ณเมืองลงแวก พระองค์ให้ตั้งค่ายวันทศิลา
 ข้างล่างแล้ว พุณคืนบนศิลาเสร็จแล้ว สร้างพระพุทธรูป อัฐวิ
 ๔ องค์ องค์หนึ่งทำด้วยไม้จริง พระบาทพระพุทธรูปนั้นทำ

ด้วยสีลา ฉะนั้นพระปริศนาก็คือเข้าหากัน ฉะนั้นพระภักตร์ ออกทั้ง สักดิ์
แล้วสร้างพระวิหาร มีมุขเด็จ ทั้ง ๔ ด้าน มีมอกอยู่กลางฝาผนัง
ประทับพระเจดีย์ทอง แล้วให้สร้างพระพุทธรูปไสยาสน์นิพพานด้วย
สีลาแลพระพุทธรูป องค์ใหญ่ ๆ ทำด้วยสีลาไว้ที่บนเนินเขาพระ
ราชทรัพย์พระองค์ทรงราชย์ ๕๐๓ ศก ชวศก นักขัต
ได้ ๓๕ ปี พระชันษาได้ ๕๕ ปี พระเจ้ากรุงศรีอยุธยาจึง
ยกทัพมาถึงพระนครหลวงในปีชวศกนั้น พระองค์ยกทัพไปถึง
พระนครหลวง รบชนะ พระเจ้ากรุงศรีอยุธยาหนีไป พระเจ้า
จักรพรรดิราชจับได้เชลยไทยเป็นอันมาก แล้วเสด็จกลับเข้ามา
ครองราชสมบัติ ๕๐๕ ศก ฉะนั้นนักขัต บุษบมาลา
พุทธรูปที่ พระยาราชสีห์ทรงให้ระดม ในสมเด็จบรมนารถ บพิตร
พระชันษาได้ ๖๔ ปี อภิเสกทรงน้ำสังข์สมพระเกษม
พระนารายณ์ทรงพระชนม์ครองพระนาม พระบาทสมเด็จพระบรม
ราชจักรีบรมราชามาธิบดีศรีสุริโยปพันธุธรรมมิกราช ๕๐๗ สมเด็จ
พระราชเทวีขึ้นเป็นพระบรมมเหสี ทรงพระนามสมเด็จพระ
ภักดีศรีท้าวธิดา พระองค์ทรงราชย์มา ๕๐๗ ศก
เถาะ นักขัต พระชันษาได้ ๗๐ ปี จึง พระเจ้ากรุงศรีอยุธยาให้
เจ้าพระยาโองสวดีเป็นสมเด็จ พระเรขมของพระเจ้าจักรพรรดิ
ยกทัพไทยไปรบกับสมเด็จ พระเรขมซึ่งอยู่ ณ กรุงไทย เมื่อเสด็จไป
สถิตยอยู่ที่เมืองโพธิสัตว มีนิมิตรอุปติเหตุให้เห็นปรากฏเป็น
ไสยมงคลมีคันทน์โพธิ์ต้นหนึ่งตายไปหลายปีแล้ว มีลำต้นถึงกับ
กลับสดไสย แดกยอดแดงเป็นขึ้นเหมือนแต่ก่อน พระองค์
จึงให้เอาทูลเทียนหมาก พลุ เครื่องสังการะ ไปบูชา สมโภช

พระศรี มาหาโพธิ์ทัน นั้น แล้ว พระองค์ จึง นำ พระราชบุตรกับ โพรต
 ขอร บรม ไซย ชะนะ เจ้าพระยาโอราช ๗ สุร คค ณ เาะ นั้น
 พระองค์ ได้ปลง พระศพเสร็จแล้ว จับ โพร ไว้เป็นเชลยเป็น
 อัน มาก แล้ว พระองค์ ได้ จักจก แต่ง บุชชัน ศรีมหาโพธิ์ นั้น
 ให้เรียกว่า พระโพธิ์มุนี จึง ได้เรียก ว่าเมือง โพธิ์สทว แต่ นั้น มา
 แล้ว พระองค์ จึง ให้ สร้าง พระ วิหาร เสร็จ แล้ว จึง ให้เอา พานพระ
 ศรี ของ พระองค์ กับ ของ พระ เรีเม มา สร้าง เป็น พระ พุทธรูป
 สอง พระองค์ ไว้ ใน พระ วิหาร นั้น แล้ว พระองค์ ได้บรรจุ พระอัฐิ
 ของ พระ เรีเม ไว้ ใน พระ วิหาร นั้น แล้ว เกรง กลับคืน มาณะ
 คำน ดน แวก เมื่อ แผ่นดิน ของ พระ องค์ นั้น ทรง พระ สุกถยาว
 คอก บันดามุขมน ศรีใหญ่ นัยวัน แต่ ห่ม ผาสะไบขาว ๘ คอก
 ถือ พืช ใบ ทาล จักรแก้ว กกร ฉิ่ง แต่ บันดามุขมน ศรีใหญ่ นัยวัน
 จะ ทูล แลขาน ให้ว่า พระบาท ะมจัก แปลว่า พระบาท พระ เป็นเจ้า
 ลุคักราช ๘๘๘ ศก ขาน นัก ยักร ได้ ห้า สิบ ปี พระ ชันสา ได้
 แปด สิบ เบคนี้ พระองค์ สุ คค ลุเลก พระ ศพ เสร็จ แล้ว สมเด็จ
 พระ บรม ราชเกิด นี้ มโวก ศก พระ ชันสา ได้ สิบ เบคนี้
 พระองค์ เสด็จ ทรง ราช สรง สมเด็จ พระ บวร ราช โด อยู่ ใน ค่าย
 ลง แวก นั้น. ลุคักราช ๘๘๘ ศก ขาน นัก ยักร ขึ้น ห้า คำ กธิกมา
 ษา อากิตย วาระ สละ สัม ไกรทิ ใน สมเด็จ บรม นารถบรม
 บพิตร อภิ ศก ทรง นั สละ สรง พระ เกษ ทรง พระ นารณ์ ทรง
 พระ จรรค์ ทรง พระ นาม พระ บาท สมเด็จ เสด็จ พระบรม ราช
 ธิราชวามาธิเคี พระองค์ ทรง ตั้ง พระ วงษ์ ใหญ่ เป็น พระ อรรค
 มเหสี ทรง พระ นาม พระ บาท สมเด็จ พระ ภัควดี ศรี จักรพรรดิราช
 มี พระ ราช บุตร พระองค์ นั้น ศักราช ๘๐๕ ศก ขาน นัก ยักร

พระชันสา ได้ ๒๒ ปี สมภพสมเด็จพระสันต ทั่ว พระองค์มี
 แม่ นางหนึ่งชื่อ อนัน นางเกษร เกิด พระราชบุตร พระองค์หนึ่ง
 ดุสิตราช ๕๑๘ ศกมโรนัษัตริ์ พระชันสาได้ ๓๗ ปี สมภพ
 พระศรีสุพรรณิ พระองค์มี แม่ นาง ๗ หนึ่งชื่อ อนัน นาง วงษ์มี พระ
 ราชบุตร องค์หนึ่ง เมื่อดุสิตราช ๕๒๗ ศกมโรนัษัตริ์ พระ
 ชันสาได้ ๔๖ ปี สมภพเจ้า พระยาอ่อน เมื่อพระองค์ทรง ราช
 ดุสิตราช ๕๓๓ ศกมเมื่อนัษัตริ์ได้ ๕ ปี พระชันสาได้ ๕๑
 ปี พระองค์เสด็จไปสถิต ณ เมืองกุม พงกระ สัก พระองค์ได้ ไปตี
 เมือง นคร ราชสีมา แขวง กรุง ไทย ได้เชลยเป็น อัน มาก แล้วเสด็จ
 กลับ คืนมา เมื่อปี เมื่อ นั้นเจ้ากรุง ลาว ได้ชวน นาง สอง คนกับ
 ไพร่ พันหนึ่ง นำ ข้างใหญ่ ข้างหนึ่งสี่ ๔ ศก มาชวน ชน พัน
 ถ้างข้าง ไหวนแพ้ จะเอา เมือง ข้าง นั้นเป็น เมือง ขึ้น แต่ ข้าง ของ
 พระองค์สู้ได้ ๗ ศก พระองค์ให้ ชนชนะ ข้าง กรุง ลาว
 จึงให้ไพร่ พล ลาว ไว้ ให้แต่ข้าง นั้น กลับ ไป เจ้ากรุง ลาว
 ก็โกรธ เมื่อดุสิตราช ๕๓๓ ศกมเมื่อนัษัตริ์ พระองค์ทรง ราช ได้
 ๖๖ ปี พระชันสาได้ ๕๒ ปี จึงเจ้ากรุง ลาว ยกทัพ เรือกับ
 ขกมา เจ้ากรุง ลาว มาทวง ยก ได้ อุปราช มาทวง เรือ เจ้ากรุง ลาว
 นั้นมาถึง เสนเมือง สันตุล จึง พระองค์ ออกไปสู้รบกับ เจ้ากรุง
 ลาว นั้น พระองค์ชนะ เจ้าลาว ๗ หนีไปได้ จับได้แต่เชลย
 เป็น อัน มาก พระองค์กลับมา พระองค์ทรง ราช ดุสิตราช ๕๓๘
 ศกมออก นัษัตริ์ ได้ ๗ ปี พระชันสาได้ ๕๓ ปี อุปราช
 ลาว ยกทัพ มาถึงเกาะเจ้า ราม พระองค์ทรง เรือประคัม กระ
 ยกกับ เรือ นุพพเป็น อัน มาก ออก รบกับ อุปราช ลาว ได้ไชย
 ชนะ อุปราช ลาว ในเกาะ เจ้า ราม ณ ปี วรานั้น แล้ว รับ พว

ลาว นั้นมาเป็นเชลย เป็นอื่น มาก แล้วให้เรียง ลาว นั้นว่า ว่า ข้าย
 ลาว เวีหัตถ์ พระบรมราชา พระองค์ทรง ราช ลูกศิษย์ ๕๓๔
 ศก ชวท นกั ยัทร ได้ ๑๑ ปี พระชันษาได้ ๕๓ ปี จึงสรุค
 ลูกเลิย พระศพลเสร็จ แล้ว จึง สมเด็จ พระสัถย์เกิดมี ณ พระชัน
 ษาได้ ๒๕ ปี ขึ้น ทรงราช สหองสมเด็จ พระ บวร ราช บิคาญณ์
 ค่าย ลง แวก เมื่อศักราช ๕๓๔ ศก ชวท นกั ยัทร ขึ้น ๔ ค่ำ เชษฐ
 มา สภา วาระสาระ สัมปัทม ไกร ดิง ในสมเด็จ บรมนารถบรม พิพั
 ธิ์ เอกาทรง น้ำสังข์ สรง พระ เกษ ทรง พระ นารายณ์ ทรง พระบรม
 ทรง พระนาม พระ บาท สมเด็จ เสด็จ พระบรม ราช ชีวราช
 มา ชี บกั พระองค์ยก พระวงษ์ใหญ่เป็น พระ บวร คมใหญ่ ทรง พระ
 นาม สมเด็จ พระวิจิระ กิสิริจักร พรว ราช มี พระ ราชบุตร สอง
 พระองค์ แต่ศรีศักราช ๕๓๖ ศก จอนักั ยัทร พระชันษาได้ ๒๒
 ปี สมภพ สมเด็จ พระ โขงเชษฐา ลูกศิษย์ ๕๔๑ ศก เกาะ
 นักั ยัทร ได้ ๕ ปี พระชันษาได้ ๒๗ ปี สมภพสมเด็จ เจ้า
 พระบาทม ลูกศิษย์ ๕๔๒ ศก มโรง นักั ยัทร พระชันษาได้ ๒๘
 ปี สมภพเจ้า พระยาโยม พระมารดาชื่อ แพง ลาว ผู้เป็น
 แม่สาว เมื่อมี มโรง นั้น พระองค์ ให้ยก เกษทมิ ไปตีเรศวร แคน
 ทรง ไทย ชะนะ ได้ ครบ ครว บ้าง แล้วเสด็จ กลับ มา พระองค์
 ทรง ราช ลูกศิษย์ ๕๔๖ ศก ออก นักั ยัทร แต่พระองค์ ทรง
 ราช มา ได้ ๕ ปี พระชันษาได้ ๓๒ ปี พระองค์ สบ พระราช
 หฤทัย ท้าว สมเด็จ พระราชบุตร ทั้งสอง พระองค์ ได้ทรง
 ราช เป็นเสด็จ คือ กระ ยัทร ทั้งสอง พระ องค์ พระราชบุตร ผู้พี่ นั้น
 มี ออก พระชันษาได้ ๑๑ ปี ได้เอกาทรง น้ำสังข์ สรง พระ
 เกษ ทรง พระนารายณ์ ทรง พระบรม ทรง พระนาม พระบาท สมเด็จ

เสด็จพระไชยเชษฐาธิราช รามาธิบดี พระราชบุตรผู้น้อยหน่า
 มีชวท พระชนนีได้ ๖ ปี องค์ครองน้ำสังข์ ทรงพระเกษ ทรง
 พระนารายณ์ทรง พระชวรงค์ ทรงพระนาม พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 พระบรมราชาธิราช รามาธิบดี แต่พระบาทบรมบพิตรทั้ง ๓
 พระองค์ทรงราช ฤกษ์ราช ๕๕๕ ศกปีมีเมื่อนักขัตฤกษ์ได้เกิด ๒
 พระองค์บรมบพิตร บวรราชบิดา ทรงราชได้ ๑๔ ปี พระชนนี
 ได้ ๑๑ ปี สมเด็จพระราชบุตร องค์ใหญ่ ทรงราชแต่ปีวอกมา
 ถึงมีแสงได้ ๑๐ ปี พระชนนีได้ ๒๐ ปี พระราชบุตร องค์น้อย
 ทรงราชแต่ปีวอกมาถึงมีแสงได้ ๑๐ ปี พระชนนีได้ ๑๕ ปี
 จึงสมเด็จ พระนเรศวร พระเจ้ากรุงไทย ออกกองทัพไพร่พล ๕
 หมื่นมารบกับ พระองค์ ๆ ถ้าสมเด็จ พระบรมมหาราชกับ สมเด็จ พระ
 ราชบุตร ทั้งสอง หนีไปอยู่เมืองศรีสองศรี ฤกษ์ราช ๕๕๖
 ศกปีมีเมื่อนักขัตฤกษ์ สมเด็จ พระราชบิดา พระชนนีได้ ๑๒ ปี
 สมเด็จ พระราชบุตร องค์ใหญ่ พระชนนีได้ ๒๑ ปี พระราชบุตร
 องค์น้อย พระชนนีได้ ๑๖ ปี พระองค์บรมบพิตร เห็นสมเด็จ
 พระรามเช็ง ไพร ไปขอ พระเพ็ชของ พระองค์แล้ว พระองค์ภา
 สมเด็จ พระบรมมหาราชกับ พระราชบุตร ทั้งสอง พระองค์ไป
 เมืองลาว ชะ

๑ ฝ่าย พระองค์บรมบพิตร เมื่อฤกษ์ราช ๕๕๗ ศกปี
 มีเมื่อนักขัตฤกษ์ พระชนนีได้ ๑๓ ปี พระไชยเชษฐา พระราชบุตรใหญ่
 เมื่อฤกษ์ราช ๕๕๘ ศกปีมีเมื่อนักขัตฤกษ์ พระชนนีได้ ๒๓ ปี
 พระบาทบรมบพิตร ทั้งสอง พระองค์สุระก อยู่ที่เมืองลาว ยังแต่
 พระบรมราชาธิราชผู้เป็นพระอนุชา พระชนนีได้ ๑๔ ปี
 อยู่เมืองลาว เมื่อครั้นแผ่นดิน พระบรมราชา จัตุลจะร้าง

จะทรง พระสุกัณฐ์ตามมุนีกับ นาย มหาค นาย พล จะ ห่ม ผ้าสไบ
พระองค์ บัญญัติตามเขมร อย่าง สมเด็จ พระ อภัย อภัย สมเด็จ
พระ บวร ราช บิคา กล่าวเรื่อง ราม พระ มหา ภิรมย์ ภิรมย์ ทรง ราช อนุ
ณค่าย ถึง แวก นั้นสิ้น ความ แต่เท่า นี้ ๖

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระ ศรี สุพรรณ ผู้เป็น พระ อนุชา พระ บรม ราช
อนุชิ่ง ไป อยู่ เมือง ลาว นั้น พระ องค์ เป็น พระ มหา อุปโย ราช
พระองค์ บก สมเด็จ พระ จุติ สัตว์ ผู้เป็น พระ ราชบุรุษ เจ้า พระ ภา
ยศ ราช อนุ ผู้เป็น พระ กนิษฐา พระ ทวด เคียง กัน กับ พระ องค์ มา เป็น
พระ ชรรค จุติ ราช ๕๔๑ ศก เกาะ นัก ภิรมย์ พระ ชันสา ได้ ๓๓
ปี สม ภูพ พระ ราม บุตร กับ สมเด็จ พระ ราช เทพี พระ องค์ นึ่ง
ทรง พระนาม สมเด็จ พระ ไชย เชษฐา ราช ๕๕๑ ศก อนุ นัก ภิรมย์
พระ ชันสา ได้ ๓๔ ปี สม ภูพ พระ อุไทย ทั้ง แต่ พระ องค์ บัง เป็น
มหา อุปโย ราช จาน ราช ๕๕๕ ศก มเสง นัก ภิรมย์ พระ ชันสา
ได้ ๓๗ ปี สมเด็จ พระ ไชย เชษฐา ประ สด ไร่ ปี มเสง นั้น พระ ชัน
สา ได้ ๓๕ ปี สมเด็จ พระ อุไทย ประ สด ไร่ มเสง พระ ชันสา ได้
๕ ปี ครั้ง นี้ ทั้ง พระ นเรศวร เป็น เจ้า ได้ พระ องค์ กับ พระ ราช
เทพี พระ ราช บุตร แล้ว กวาด ต้อน ครว เขมร ไป เป็น ชน มาก รุค ภิ
ราช ๕๕๖ ศก มเสง นัก ภิรมย์ เกิด ตาม จึง พระ นเรศวร เป็น เจ้า
นำ พระ องค์ ไป กรุง ศรี อโยธยา ให้ แต่ พระ มหา มนตรี เป็น แม่ ทับ
ใหญ่ รัง อยู่ อุทง ฎา ไชย ๖

๑ จะ กล่าว ถึง นัก พระ ราม เจริญ ไพร เมื่อ ศักราช ๕๐๗ ศก
ปี มเสง สม ภูพ นัก พระ ราม เจริญ ไพร ณ ปี มเสง นั้น ครั้น พระ ชัน
สา ได้ ๕๐ ปี จันทร ราช สม ภิณ เมือง ศรี ลักษณ ราช
๕๕๗ ศก มเสง นัก ภิรมย์ นัก พระ ราม เจริญ ไพร นั้น พระ ชันสา ได้

นาม สมเด็จ พระแก้วฟ้า พระองค์ทรงราชย์ดุจราช ๕๗/๓ ศกชด
 นกขัตติ ไก่ ๒ ปี พระชนนสาได้ ๒๒ ปี สมเด็จ พระแก้วฟ้า พระองค์ไม่
 ทำหรือราชกิจ การศึกการ แผ่นดินสิ่ง ไท ละ พระไท แต่ จะ เทียว ไป ประ
 พาศบำลัสมมฤคาชาติ ไม่ ทรง ประ พฤติตาม ไปรอน ราช ธรรมเทียว
 ไปขึ้นเข้าเรือนหาบุตรสาว ขาว เมือง ทำการ ทรา จาร อยู่ดังนี้
 จึง สมเด็จ พระ เทวี ภาระมิตร เป็น สมเด็จ พระ อภัย พระองค์ให้
 ราช สาสน ไป ขอ สมเด็จ พระ ศรี สุพรรณ ผู้เป็น พระ ภา คินีโอ แก่
 กรุง ศรี อยุธยา ครั้น เมื่อ แผ่นดิน พระ บรม ราช นก พระราม
 สมเด็จ พระบรมราช สมเด็จ พระ แก้วฟ้าทงส์ พระองค์นั้นหา
 บบริบูรณ์ ไม่ บันดารามดูร เมืองใหญ่ น้อย เกิด การค้า เรียบดังตัว
 เป็นใหญ่ ได้ จักริน ไป ขาบกิน เมือง นั้น เสื่อม สดุด ไป ได้ ๗ ปี
 แต่ ๗ มเสง จนกรุง ไทยกมา ถึง ๗ ฤดู ได้ ๘ ปี จึง พระ เจ้า
 กรุง ไท ยปล่อยให้ สมเด็จ พระ ศรีสุพรรณ มา จากกรุง ไท มา ทรง
 ราช สนของ สมเด็จ พระ เรืองมณเฑาะ สาเกตในปี ๗ ฤดูนั้น จึง สมเด็จ
 พระ เทวี ภาระ มิตร ผู้เป็น พระ มาकुณา ถอด สมเด็จ พระ แก้วฟ้า
 ออก จากราช สมบัติ แล้ว พระองค์นำ สมเด็จ พระ ภา คินีโยกับ
 พระ ราช นีโต พระราช นาค กับ บันดา พระวงษ์ ใหญ่ น้อย ให้ ไป
 พำเนิมน้อย อยู่ ณ เกาะสาเกต จึง ให้ เป้า ร้อง ทาสมันดา เมืองใหญ่
 น้อย มา เข้ากับ พระองค์ บ้าง ยัง บ้าง ได้ ตั้ง บ้าน เรือน อยู่ ตาม ถูม
 ลำเนา แล้ว พระนาง ได้ ไป ขอ สมเด็จ พระ ไชยเชษฐา
 เป็น พระ รเชษฐ ผู้พี่ แต่ พระ เจ้า กรุง ไท จึง พระ เจ้า กรุง ไท ไป รบ
 พระราชทานให้ มา แล้ว พระองค์ ให้ สมเด็จ พระราช บุตร ทั้ง สอง พระองค์
 ปราย บันดาตัว เมือง ใหญ่ น้อย รบ สิ้น แล้ว พระองค์ ไป สถิตย
 อยู่ ที่ ละว้า เขม แขวงเมือง พนมเปญ เมื่อ ศักราช ๕๗๓ ศกชด

นักยัตร์ พระชันสาได้ ๔๖ ปี ฤทธิเทพ ทรงนำสังขสรวง พระ
เกษม ทรง พระนารายณ์ ทรง พระเชษฐา ทรง พระนาม พระบาท สมเด็จ
เสด็จ พระบรมราชธิราชวราเทพ จึง ยก สมเด็จ พระ ขวดีสถิต
ขึ้นเป็น อรรคมเหษี ทรง พระนาม สมเด็จ พระ ภัทรวดี ศรีโส ขวดีชรา
คา พระองค์ ทรงราชตุศภิราช ๕๗๒ ศก ขานนักยัตร์ ได้ ๓ ปี
พระชันสาได้ ๔๗ ปี สมเด็จ พระ แก้วฟ้ามีมโหรี ครั้น มาถึง
ขาน พระชันสาได้ ๔๓ ปี ออกเป็น สวรรค์ จะลอบฆ่า สมเด็จ พระ มาตุลา
พระองค์ทราบ ได้รับ ใต้พิภพเสียบในนี้ พระองค์บรมบพิตร
ให้ทำ พระภูษา เลี้ยงดูอย่างไทย แล้ว ทรงบัญญัติให้รักษา
มุขมนตร์ ไฉนน้อย นายมหาด นายพลทำ เลี้ยงดู สวมไม่ให้ห่ม
ผ้า สะไบเส้นหนึ่ง เมื่อ อยู่เมือง ลาว แล้ว พระองค์ บัญญัติให้
กุดให้ ขานว่า พระ ศรี สรร เพชร สมเด็จ นรนาถ แล้ว พระองค์
บัญญัติ ให้รักษา ขุนนางผู้หญิง ขานว่า พระ ให้ ขาน สมเด็จ
พระอรรคมเหษี ว่า แม่ ตามบันทึก พระองค์ เจ้า นอก จากทรงราชว่า พระ
บาท อะมะจัก แปลเป็นคำ ไทย ว่า พระบาทผู้เป็น เจ้า พระองค์
ทรงราชตุศภิราช ๕๕๕ สมิฤทธิ ศก มเหษี นักยัตร์ ได้ ๑๔ ปี
พระชันสา ได้ ๖๓ ปี พระองค์ เวนราชสมบัติ ได้ สมเด็จ พระ
ไชยเชษฐา ผู้เป็น พระราชบุตร องค์ใหญ่ ครั้น ๕๕๑
ศก มแม นักยัตร์ ขึ้น ๘ คำ อาสาพหะมาตย์ เป็น เชษฐมาตย์ พฤทธิ
บติ พระชันสาได้ ๖๔ ปี พระองค์สุรคค ฤทธิ พระศพ เร่ง แล้ว
จึง สมเด็จ พระ ไชยเชษฐาเสด็จ มาทรงราชสนอง สมเด็จ พระบรม
ราชบิศา อยู่ ณ อุฎา ไชย เมื่อศักราช ๕๕๐ ถ้าเรธิดา มเหษี
นักยัตร์ ขึ้น คำหนึ่ง เจตมาตย์ ยังเป็น และ ศุณ มาตย์ จันทวรสาร
ลับทมิ ไพรคิ ใน สมเด็จ พระบรมนารถ บรมบพิตร พระ ชันสา

ได้ ๖๐ ปี ทรงพระนามว่า ทรงพระชนม์ ทรงพระนาม พระบาท
สมเด็จพระเจ้า ไซย เสด็จราชธามา ยินดี พระองค์ จึงยกพระ
ราชบุตรเจ้าองค์ยวน ผู้เป็น พระ ขอบานัน ^๕ขึ้นเป็น พระ ขรรคมเหษี
ทรง พระนาม สมเด็จ พระภักดี พระ บวร กระสักริ พระองค์มี แม่
นางคนหนึ่ง ชื่อ น้า นางศุขมีพระราช บุตร พระองค์หนึ่ง เมื่อครั้ง ศัก
ราช ๕๖๖ ศกมโรงแษัร พระชันษา พระองค์ได้ ๓๐ ปี สม
ภพเจ้าพระยาตัว แล้ว พระองค์มี แม่ นางคนหนึ่ง ชื่อ น้า นางทอง
มี พระราชบุตรองค์หนึ่ง เมื่อครั้ง ศักราช ๕๗๕ ศกมณัฏฐราช
พระชันษา พระองค์ได้ ๓๕ ปี สมภพเจ้าพระยาหนู มีแม่ นาง ตัวหนึ่ง
ชื่อ น้า นางบุญ มีราช บุตร องค์หนึ่ง ลูก ศักราช ๕๘๓ ศกมอก
นัฏฐราช พระชันษาได้ ๔๒ ปี สมภพเจ้าพระยาจันทิ พระองค์ทรง
ราชส ศักราช ๕๘๓ ศกระกานักษัร ได้ ๕ ปี พระชันษา ได้ ๔๓
ปี พระ เจ้ากรม ไชยยกของ ขัน มาถึง พนมจวันาง พระองค์ยก
ทัพ ไปสู้รบกับ ทัพ กรมไทย ๆ หนีไป ทัพ ได้เซตยเป็น อันมาก
แล้ว พระองค์ ให้เลิกไทยว่า เต็มจวันาง ลูก ศักราช ๕๘๔ ศกจ
นัฏฐราช ได้ ๕ ปี พระชันษา ได้ ๔๔ ปี จึง พระ มหา อุปราชกรม
ไทย ยกทัพ เรือ มาถึง พระองค์ให้ ยกทัพ ไปสู้รบ พระมหา อุปราช
กรม ไทยต้านทานไม่ได้ จึง ยกทัพ ถอยกลับคืน ไปยังกรุงไทย
แล้ว พระองค์ สร้าง พระ เจดีย์ใหญ่ชื่อ พระ เจดีย์ ไชยศรี บรมเขา
พระราช ทรัพย์ แล้ว พระองค์บัญญัติ ให้บัณฑิตามขมน ทวีใหญ่
น้อยกับ บัณฑิตา นาย มหาค นาย พด จะทูลถามให้ ว่าสมเด็จพระ
นารายณ์นารอด พระองค์ทรงราช ลูก ศักราช ๕๘๕ ศกเกาะ
นัฏฐราช ขึ้นสาม คำมีคำ ศัระมาสา พุทธิส บัได ๑๐ ปี พระชันษา ได้
๕๕ ปี พระอ ศักรุดต ลูกเล็ก พระ ศพ เสาร์แล้ว สมเด็จ พระอุไทย

ผู้เป็น พระอนุชา เมื่อ สมเด็จ พระ เจ้าฟ้า จักรพรรดิ อยู่นั้น
ทรง พระนาม พระบาท สมเด็จ พระ บรม ราช เมื่อ ศักราช ๒๔๒
ศกเถาะ นักบวช พระชันษาได้ ๗๒ ปี พระองค์ไม่ ทรง ราช พระองค์
ขึ้นเป็น มหา อุปราช ทรง พระนาม พระบาท สมเด็จ พระบรม
ราช พระองค์ บัญญัติ ให้ นักบวช มณฑล ทั่ว แล ขาน ให้ ว่า พระ
พุทธนารายณ์ พระองค์ มี แม่ นาง คนหนึ่ง ชื่อ นัก นาง สห เกิด พระ
ราชบุตร ด้วย แม่ นาง นั้น องค์หนึ่ง เมื่อ ครั้น ศักราช ๒๔๓ ศก
วอกนักบวช พระ ชันษา พระองค์ ยัง ได้ ๓๓ ปี สมภพ นัก นอน
พระองค์ มี แม่ นาง คนหนึ่ง ชื่อ นัก นาง สห เกิด พระราชบุตร ของ
องค์ ด้วย แม่ นาง นั้น เมื่อ ศักราช ๒๔๖ ศก จอ นักบวช พระ
ชันษาได้ ๔๖ ปี สมภพ นัก โส ศักราช ๒๔๘ ศก ธนุ นัก
บวช พระ ชันษา ได้ ๔๘ ปี สมภพ นัก คน พระองค์ มี แม่ นาง
คนหนึ่ง ชื่อ นัก นาง จิน ได้ มี พระราชบุตร พระองค์ คนหนึ่ง ด้วย แม่ นาง นั้น
ครั้น ศักราช ๑๐๐๐ สม ฤทธิศก ขาน นักบวช พระชันษา ได้ ๕๐ ปี
สมภพ นัก ชัม

จะ

๑ ฝ่าย เจ้า พระยาแก้ว ทรง พระนาม สมเด็จ พระ ศรี ธรรม
ราช เกิด ใน ปี เถาะ นั้น พระ ชันษา ได้ ๒๔ ปี พระองค์ ทรง
ราช สนม สมเด็จ พระบรม ราช บิดา ไบ สกิตย อยู่นั้น เถาะ โค้งกว่า
เถาะ น้ำเต้า ได้ ฤทธิศก ทรง พระ นารายณ์ ทรง พระ พระศรี ทรง พระ
นาม พระบาท สมเด็จ พระเจ้า พระศรี ธรรม ราช จิราช วามาชิด
พระองค์ ทรง ราช ศักราช ๒๔๒ ศก เมื่อนักบวช ได้ ๔ ปี พระ
ชันษา ได้ ๒๗ ปี พระองค์ ได้ ยก กับ ไป จัน จว กรุง ไทย ใน
เขตร แกน เมือง นคร ราชได้ ๓๐๐๐ ครบ ครว มา บ้าง พระองค์ ทรง
ราช ศักราช ๒๔๖ ศก จอ นักบวช เกิด ณ สาม ได้ แปด ปี พระชันษา

ได้ ๓๑ ปี พระองค์เกิดรบกับ พระบาทสมเด็จพระบรม
 ราช อธิราช ผู้เป็น พระ มาตุลา พระ มาตุลา ให้พิฆาตพระองค์ ๆ
 สวรรคต เมื่อครั้ง แผ่นดินของพระองค์ บัญญัติ ให้มุข มนตรี ใหญ่ น้อย
 ทูลถาม ว่า พระราช สมภาระ บารมี พิเศษ จึงเจ้า พระยา หนู
 ทรง พระนาม สมเด็จ พระองค์ ของ นั้น เกิด ปี ๓๑ อัฐศักราช ๘๕๗
 ศก กุณ นักษัตร พระชนาได้ ๒๓ ปี พระองค์ ขึ้นทรงราชย์อยู่
 ณ กรุง ฉะไชย ทรง น้ำสังข์ ทรง พระเกศ ทรง พระนารายณ์ ทรง
 พระขรรค์ ทรง พระนาม พระบาท สมเด็จ พระองค์ ทรง ราช อธิราช
 งามาธิปัตย์ พระองค์ บัญญัติ ให้มุข มนตรี ใหญ่ น้อย จะ ทูลถาม
 ให้ ว่า พระ กรุณา พิเศษ พระองค์ ทรง ราช อัฐศักราช ๑๐๐๐
 สัมฤทธิ ศก กุณ นักษัตร ได้ ๕ ปี พระชนาได้ ๒๖ ปี จึงกระเถิบ
 อยู่เมือง ระงัน เจริญ ศิลา การ ถิ่น เวียง พระองค์ ให้จับ ได้ พระองค์
 ทรง ราช อัฐศักราช ๑๐๐๑ ศก เถาะ นักษัตร ได้ ๕ ปี พระ ชันสา ได้
 ๒๗ ปี เสกข์ สวรรคต จุ เลิก พระศก เสวย แล้ว จึง นัก เนน ทรง
 พระนาม สมเด็จ พระ ประทุม ราช เป็น พระ ราช เสด พระบาท
 สมเด็จ พระบรม ราช อธิราช พระองค์ ขึ้น ทรง ราช สดง สมเด็จ
 พระ เรือง ณ กรุง ฉะไชย เมื่อ ศักราช ๑๐๐๑ ศก เถาะ นักษัตร
 ขึ้น ๗ ค่ำ สำนั มาสา ยัง เป็น ออสา มาสา ศก รว รลาร สันทมิ ไหริทิง
 ใน สมเด็จ พระบรม นารถบรม เทียร พระ ชันสา ได้ ๒๐ ปี ทรง
 น้ำสังข์ ทรง พระ เกศ ทรง พระนารายณ์ ทรง พระขรรค์ ทรง พระนาม
 พระบาท สมเด็จ เสกข์ พระทุม ราช อธิราช งามาธิปัตย์ พระองค์ ทรง
 ตั้ง นัก บำผู้เป็น พระราช บุตร สมเด็จ พระ ไซย เชษฐา แด เป็น พระ
 ภาคิน พระ ไซยภา เคียว กับ พระองค์ เป็น พระธรรม เหมี่ ทรง พระ
 นาม เรือง สมเด็จ พระภาคิน พระ บวร อระฆักริ เกิด พระราช บุตร

องค์หนึ่ง เมื่อศักราช ๑๐๑๒ สกมโง่นักยัศวร สมภพสมเด็จ
 พระศรีไชยเชษฐ แล้วพระองค์บัญญัติให้ทุกให้ทาน อย่าง
 พระองค์ผู้เป็นพระเจ้าคือ พระองค์ทรงราช ฤศักราช ๑๐๑๓
 สกมโง่นักยัศวร ได้สามปี พระชนนศา ได้ ๒๒ ปี พระบาทสม
 เ็จพระบรมราชธิราช พระองค์เป็นมหาอุโยราช ผู้มีมเสง
 นั้นได้ ๑๕ ปี พระชนนศาได้ ๕๓ ปี จึงเข้าพระบาจักรั พระ
 นามเป็น สมเด็จ พระสัถา พระองค์ออก เป็นสักร์ อุปธิมา
 สมเด็จ พระมาตุลา กับ สมเด็จ พระอนุชา ทั้งสองพระองค์สักร์
 เมื่อมีมเสงนั้น จึงสมเด็จ พระสัถา พระชนนศาได้ ๒๒ ปี ขึ้น
 ทรงราชอยู่ อุคอง ฤไชย ทรงนำสังขัตตวงพระ เกษทรง พระนา
 รายนักรง พระขรรค์ ทรงพระนาม พระบาทสมเด็จ เลิศเจ้า พระ
 รามาธิบดี จึง พระองค์บัญญัติให้ทุกให้ทาน สมเด็จ พระมาตุลา
 สมเด็จ พระบรมมาดา สมเด็จ พระภักคินิโย สมเด็จ พระภัก
 คินิยา สมเด็จ พระราชชนกโค สมเด็จ พระราชชนกคณาให้ว่า
 พระกรุณาพิเศษเหมือน พระองค์บรมบพิตร เมื่อครั้งแผ่นดิน พระ
 องค์ทั้งหล่นี่จะงานทุก บันดา พระองค์เจ้าเหนือ จากทรงราช
 นี้ว่าพระบาทสมเด็จพระ เหมือน พระองค์ สดัดย์ อยู่ ณเมืองลงแวกนั้น
 พระองค์ ทรงราช ฤศักราช ๑๐๑๕ สกมโง่นักยัศวร ได้ ๑๗ ปี
 พระชนนศาได้ ๑๔ ปี พระองค์กับ นักอิม พระนาม เรือสมเด็จ
 พระแก้วฟ้าเกิด รัชกับนักโค พระนามเรือสมเด็จ พระประ
 ทุมราช นักตนนั้นพระนามเรือสมเด็จ พระอุไทย เมื่อความ
 นี้มาไว้ก่อน

๑. ฝ่าย สมเด็จ พระแก้วฟ้า พระองค์มีแม่ นางหนึ่งชื่อ
 นักนางจันลาวมี พระราชบุตร องค์หนึ่ง เมื่อศักราช ๑๐๑๗ สก

มแม่หนักษัร พระชันสาได้ ๑๙ ปี สมภพนักโนน พระรามมาธิปัตย์
 สมเด็จพะแก้วฟ้า ลูกศักราช ๑๐๒๑ สมฤทธิศก จอนักษัร พระ
 ชันสาได้ ๓๘ ปี สมเด็จพะแก้วฟ้า นั้นเกิดมี จอพระชันสาได้
 ๒๑ ปี จึงสมเด็จ พระราช มาดาญวน ให้ไปขอของทัญญวนมา
 รม พระองค์จัน ได้ใส่ทรงไป ไปสุรคก ที่เมืองญวนณนี้ จอนั้น
 พระแก้วฟ้า นั้นหาย ไปกลาง รมกับเรือเมื่อ ๘ นั้น แล้วญวน ดับ
 รม ด้วย สมเด็จ พระ ประทุม ราช กับ สมเด็จ พระ อุไทย ลูกศั
 ราช ๑๐๒๑ ศกคุณนักษัร จึง พระองค์ พัง สอง ชะนะญวน ๆ
 หนีไปเมืองญวน พระองค์จัน ขึ้น ทรง ราช ณ อุคง ฤาไชย สมเด็จ
 พระ ประทุม ราช มี จอ ลูกมี ๘ คน พระชันสาได้ ๔๖ ปี พระองค์
 ยกนักลี้นุ เป็น พระภักดินี พระบวรบิดา เคียว กับ พระองค์ มาเป็น
 พระ ราช เทพี พระองค์มี แม่ นางหนึ่ง ชื่อ นัก นาง ไทยมี พระ
 ราช บุตร องค์หนึ่ง เมื่อศักราช ๑๐๒๓ ศกคุณนักษัร พระชันสา
 ได้ ๔๔ ปี สมภพเจ้า พระเฮโส พระองค์มี พระ ราช บุตร
 ด้วย แม่ นาง ชื่อ นัก นาง เพา องค์หนึ่ง ลูกศักราช ๑๐๑๖ ศก
 มณีนักษัร พระชันสา ได้ ๕๕ ปี สมภพนักษั พระองค์
 ครอง ราช มา ลูกศักราช ๑๐๒๔ ศก ขานนักษัร ขึ้นสืบ คำ เจดมาสา
 ย์เป็น มกุฎมาสา จัน ทหาร สาร สัมพัท ไทรคิง ในสมเด็จ พระ
 บรม มหาราช รวม บพิตร พระชันสาได้ ๕๕ ปี พระองค์ ขึ้น ทรง
 ราช ทรง น้ำสัข ทรง พระ เกษ ทรง พระนรราชน์ ทรง พระ ชรรช
 ทรง พระนาม พระบาทสมเด็จ เจ้า พระบรม ราช อีราช รามาธิปัตย์
 จึงยก นักลี้นุ เป็น พระ อรรคมเหษี ทรง พระนาม สมเด็จ พระ
 ภักดี พระ จรมกระษัตรี แล้ว พระองค์มี ข้าง เล็ก ภาเคียว ข้าง
 หนึ่งเป็น มง คอล ครั้น นั้นเมือง บาเรน เป็น ขบถ พระองค์ให้ยกทัพ

ไป ตีไก่ แล้วทรง ตั้ง สมเด็จ พระอุไทย ผู้เป็น พระอนุชา ขึ้นเป็น
 มหาอุปฮาด อุดมราช ๑๕๔๖ ศก มโหรี นกขั้ว แรมคืน ที่คำ
 กติกา มา ศก รว สก สก สก สก สก ใน สมเด็จ บรมมารดา
 บรมมคิรา เมื่อ พระชันษา ได้ ๖ สิบแปด ปี ทรง พระนาม สมเด็จ พระ
 รามาธิบดี พระองค์ ทรง ราช อุดมราช ๑๖๓๖ ศก ชวศ นกขั้ว
 ขึ้น ๘ คำ บรม มา สก ขั้ว เป็น มคิรา มา วัน ศก รว ได้ สก สก พระชัน
 ษา ได้ สก สก สมเด็จ พระ ศรี โขบ เชษฐ ทรง พระนาม สม
 เเด็จ พระ ประทุม ราช ผู้เป็น พระราชบุตร เจน ออก เป็น ประจา
 มคิรา กติกา มา พระองค์ ๗ สก รว พระบาท สมเด็จ พระรา
 มาธิบดี พระองค์ เป็น มหาอุปฮาด แต่มี มโหรี มา สก ขั้ว ชวศ
 นั้น ได้ พระชันษา ได้ สก สก ศก พระองค์ หนี ไป เมือง ญวน
 จะ ไป รว กติกา ญวน มา รว กับ สมเด็จ พระ ประทุม ราช ผู้
 เป็น พระ กติกา แล้ว นก โนน หนี ไป กับ พระองค์ สมเด็จ
 พระ ประทุม ราช เกิด มี มโหรี ขึ้น ทรง ราช อยู่ ณ อุดม ญา โขบ เมื่อ มี
 ชวศ พระชันษา ได้ สก สก สก จึง พระองค์ สมเด็จ พระ
 ท้าว พระ ผู้เป็น พระ พระ รามา ขึ้น มา เป็น พระ
 ราช พระองค์ ทรง ราช มา อุดมราช ๑๖๓๕ ศก ชวศ นกขั้ว
 ได้ ท้าว พระชันษา ได้ สก สก จึง สมเด็จ พระ ท้าว พระ กติกา
 ได้ แยก กติกา พระองค์ สก จึง นก ขั้ว ทรง พระนาม สมเด็จ
 พระ แก้ว ขั้ว ขึ้น ทรง ราช อยู่ ณ อุดม ญา โขบ ใน นี้ พระ ชัน
 ษา ได้ สก พระ องค์ มี แม่ นาง ขั้ว นก นาง เพา มี พระ ราช
 บตร องค์ หนึ่ง อุดมราช ๑๖๓๕ ศก เกาะ นก ขั้ว พระ ชัน
 ได้ สก สก สก พ เจ้า พระ บาย ครั้น นั้น พระ บาท สมเด็จ
 พระ รามา ขึ้น ผู้ เป็น พระ มา ตู ภา ญวน มา รว กับ สม เเด็จ พระ

แก้วคำ ผู้เป็น พระภักดีใจ เมื่อเป็นอยู่นั้น ลุคักราช ๑๕๓๖ ตก
 ขาน นักขัตร์ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี พระชันษา ได้
 สามสิบแปด ปี พระองค์ สวรรคต จึ่ง นัก โนน เกิดขึ้น แม่ผู้ เป็น
 พระราชบุตร สมเด็จ พระแก้วคำ เมื่อมี ขานนั้น พระชันษา ได้
 สิบแปด ปี ขัน ทรงราช สนม สมเด็จ พระรามาธิบดี แต่ ครั้น ญวน
 มารบกัน สมเด็จ พระแก้วคำ พระองค์ ทรงราช มา ลุคักราช
 ๑๖๓๘ ตก มโรง นักขัตร์ มี สิบสามปี พระชันษา ได้ สิบแปด ปี
 ผู้สืบ สามปี พระองค์ สวรรคต อยู่ เมืองปรัมาคัง ลุคักราช
 ศก เสไร แก้ว จึ่ง เจ้าพระยาโก ทรง พระนาม สมเด็จ พระ
 ศรีไชย เชษฐา เกิด ปี ๑๓ ผู้ เป็น พระอนุชา ขึ้นครองราช สนม สม
 เเด็จ พระเวียง เมื่อ ลุคักราช ๑๖๓๘ ตก มโรง นักขัตร์ ขึ้นเจก
 คำมา มาสา พุทธศักราช แต่ ครั้น พระชันษา ยัง ได้ ๑๖ ปี พระ
 องค์ สถิตย อยู่ อุดง ฎา ไชย จึ่ง นัก โนน กับ พระองค์ เกิด รบกัน
 แล้ว พระองค์ ให้ ไป ขอ กองทัพกรุงไทย จึ่ง พระนารายณ์ เจ้ากรุง
 ไทยให้ยก กองทัพมากองทัพ เรือ มาช่วยรบกับ นัก โนน เมื่อ ลุคั
 ราช ๑๖๔๑ ตก มแม นักขัตร์ พระชันษา ได้ สิบห้าปี นัก โนน
 หัน ไปเมืองญวน แล้ว นัก โนน มีแม่ นาง บุตรจีน คนหนึ่งชื่อ นัก
 นางเฮม มีพระราชบุตร องค์หนึ่ง เมื่อ ครั้น ลุคักราช ๑๖๔๓
 ศก รกานักขัตร์ พระชันษา ได้ สิบเจ็ดปี สมภพนักอิม ลุคั
 ราช ๑๖๔๔ ตก จอ นักขัตร์ จึ่ง นัก โนน ให้ ไป เก็บ กองละมจีน
 ขงกลมา อยู่ เมืองจาม จึ่ง ขงกล บอมเข้ากับ พระองค์ ๆ ให้
 ยกทัพ มารบกับ เมืองโกรัม นาน แล้ว ก็ต้องเข้ามาถึงเมือง พนม
 เพญ จนถึงเมือง อุดง ฎา ไชย ครั้น นั้น พระองค์ ไป สถิตย อยู่ เมือง
 พนมจะ รัง เมื่อมี จอ นั้น พระองค์ ให้ เสด็จ กองทัพ ไป รบ กับ จีน

พวกจีน ถอยหนีไปตั้ง อยู่เกาะแดง ฤศักราช ๑๐๔๕ ศกขุนนัก
 มักร พระองค์กลับมาสถิตย อยู่ชุกงาไชย ฤศักราช ๑๐๔๖
 ศกชวค นักมักร นักโพนมาแต่เมืองญวนมา สถิตย อยู่เมืองศรี
 ลือชอ ให้พวกจีนมารบกับพระองค์ ฤศักราช ๑๐๔๗ ศก
 เกาะ นักมักร สมเด็จ พระศรีไชยเชษฐาทรงราช ได้สืบ สอน
 พระชนิศา ได้ยี่สิบเจกปี พระองค์ทรงพระชนใช้ทรงพิศ จึงมอ
 เวณราช สมบัติ ภิภวาช สมเด็จ พระราช มารดา ครั้นพระองค์หาย
 ประชวน แล้ว ออกทรงผนวชได้ เจกวัน แล้วลาผนวช ฤศักราช
 ๑๐๕๐ สมฤทธิศกมโง่นักมักร จึง สมเด็จ เจ้าพระยา อยู่เมือง
 กันจน เป็น ขบถคิดร้าย ครั้น พระองค์แล้วหนีไปเข้ากับนัก
 โพน พระองค์จึง รัช ครองราชสมบัติ เมื่อมีมโง่นั้น พวกจีน
 ถกมา รบกับ พระองค์ ๆ มีไชยชนะ พวกจีน ได้ล้าเกา สองลำ
 จึง พระองค์ รัช นักโพนเป็น พระราชบุตร สมเด็จ พระพรหม
 ชรแลเป็น พระภักดีไช พระ โยโก เคียงกับ พระองค์ มาเป็น
 พระธรรมเทศน์ ฤศักราช ๑๐๕๑ ศกมเสงนักมักร จึง นักโพน
 ไปชอกของพิณมา ทำศึกกับ พระองค์ ๆ มีไชยชนะ พวก
 ญวน ๆ ญวนถกไปเมืองญวน ฤศักราช ๑๐๕๒ ศกเมื่อนักมักร
 ชนพวกคัมพูมาตบยัง เป็นมิลิระ มาสา พฤศักราช สาระสมบัติ
 มโหระทึก ในสมเด็จ พระบรมนารถมรม นพิต พระชนิศา ได้
 สืบสืบ พระองค์ขึ้น ทรงราช ทรงน้ำสัจจ ทรง พระเกษม
 พระนารายณ์ ทรง พระขรรค์ ทรงพระนาม พระบาท สมเด็จ เสก
 พระไชยเชษฐาบรม สุรินทราช ธิราช รามา อิศวร จึงเก นักโพน
 เป็น อรรถเทศน์ ทรง พระนาม พระภักดีศรีบรม จักร พรหม
 มักร มี พระราชบุตร องค์หนึ่ง ฤศักราช ๑๐๕๓ ศกมเม

นักขัตร์ พระชันษา ได้ ๓๑ ปี สมภพ พระ ศรี อรรฆราช นักโทษ
นักเกิด มีแม่ พระชันษา ได้ สามสิบเจ็ดปี พระองค์สุรคค

• ฝ่าย เจ้าพระยาของ พระนามเพน สมเค็จ พระอไทยนั้น
ออก สมเค็จ พระองค์สุรคค พระนักขัตร์ ผู้เป็น พระราชบุตร พระนามว่า
เจ้าผู้เป็น พระมาตุลา เป็น พระราชทานมี พระราชบุตร พระองค์หนึ่ง
เมื่อ ศักราช ๑๐๕๔ ศก ระคนนักขัตร์ พระชันษาได้สิบแปดปี สมภพ
นักทณ ในนี้ ระคนนั้น พระวงษ์ จาม นำไพร่ พลมา ขึ้นกับ พระ
ไชยเชษฐา แล้ว พระองค์ทรงราช ลูกศักราช ๑๐๕๗ ศก กุณ
นักขัตร์ ได้ ๕ ปี พระชันษาได้สามสิบห้าปี จึง พระองค์ มอน
เวนราชสมบัติ ไป ได้สมเค็จ พระอไทยผู้เป็น สมเค็จ พระอ คินโย
อยู่ในอุบลภูไชย เมื่อ ศักราช ๑๐๕๗ ศก กุณนักขัตร์ ขึ้นสาม
คำวิสาข มาศศักราชวารสารวันทรม ไหวคิง ใน สมเค็จ นรมนารก
นรมนิกขัตร์ พระชันษา พระองค์ได้ จึงสิบแปดปี เลกซ์ขึ้น
ทรงราช ทรง พระนารายณ์ ทรง พระบรมคค ทรง พระนามพระบาท
สม เค็จ เลกซ์ พระ วามา จิมคค

• ฝ่าย พระไชยเชษฐา เมื่อมี กุณนั้น พระองค์ออก ทรง
ผนวช ได้ห้าวัน แล้ว พระองค์ ลาผนวช

• ฝ่าย พระวามาจิมคค พระองค์ ทรงราช ลูกศักราช ๑๐๕๘
ศก ระคนนัก ขัตร์ ขึ้นสิบ สี่คำวิสาข มาศวันจันทร์ ได้ ปีหนึ่ง พระ
ชันษาได้ สิบสองปี พระองค์ สุรคค ลูกเลกซ์ พระศกเสวจ แล้ว
จึงสมเค็จ พระไทย เชษฐา พระองค์วัย เสา ราชสมบัติคืน เมื่อมี
ชวค นั้น พระองค์ได้ ข้าง เลกซ์ พงษ์ ข้างหนึ่งเป็น มงคค จึง พระองค์
ได้ ไปรับนัก ขิม พระชันษา ได้สิบแปดปี ผู้เป็น พระ ราช บุตร
นักโทษ มาจาก เมือง ญวน ในนี้ ชวค นั้น ลูกศักราช ๑๐๕๘ ศก

นฤ นักขัต
 ใน สมเด็จพระ มาตุลา ทั้ง พระนาม นักขัต เป็น สมเด็จพระ แก้วฟ้า
 แล้ว พระองค์ ยก พระราชบุตร ของ พระองค์ ทรง พระนามสม
 เสด็จ พระมาภากระษัตริ ให้เป็น จักรยาสมเด็จ พระ แก้วฟ้า ก็มี พระ
 ราชบุตร องค์หนึ่ง เมื่อ สักราช ๑๐๖๕ ศก มเมื่อนักขัต พระรัตน
 ได้ สืบสืบ สามปี สนมพนัก ขัต ทรง พระนาม สม เสด็จ พระสถิต แด
 พระบาทบรม บพิตร พระองค์ ทรง ราชมา ลุสักราช ๑๐๖๑ ศก เกาะ
 นักขัต ได้ สืบปี พระชันษา ได้ สืบสืบ หกปี จึง อภิเษก นเรนทร
 บุตร พระราชปณฺญา เสด็จ เสด็จ เป็น สักรู ขบถ ต่อ พระองค์ อ้าย อัม
 นเรนทร ได้ ไปนำ เจ้า เมืองญวน ยกทัพ มารบกับ พระองค์ พระองค์
 เสด็จ ไปรบ เมือง โทลีสทัว แล้ว พระองค์ ให้ยกทัพ ไป จับ ได้ตัว
 อ้าย อัม นเรนทร เอาไป ซ้ำเสีย พระองค์ ทรง ราชฤศักราช ๑๐๖๒
 ศก มโรง นักขัต ได้ ห้าปี พระชันษา ได้ สืบสืบ ปี พระองค์ มอบ
 เวณ ราชสมบัติ ให้สมเด็จพระ แก้วฟ้า ๆ เกิด ขึ้นโรง พระชันษา
 ได้ ๒๐ ปี สม เสด็จ พระ แก้วฟ้า ทรง ราชสนของสม เสด็จ พระ
 มาตุลา พระ

๑ ฝ่าย พระไชยเชษฐา เมื่อ ลุสักราช ๑๐๖๓ ศก ม.สง
 นักขัต พระชันษา ได้ สืบสืบ เอกปี พระองค์ ออก ทรง ผนวช
 อยู่ ณ วัด โพนมปัญ ได้ สืบสืบ วนา ผนวช จึง สมเด็จ พระ แก้วฟ้า ยก
 ราชสมบัติ ถวายพระองค์ ๆ รับ ครองราชสมบัติ ขึ้นในปี
 ม.สงนั้น พระองค์ ทรง ราช ลุสักราช ๑๐๖๔ ศก มเมื่อนักขัต
 ได้ สองปี พระชันษา ได้ สืบสืบ สองปี จึง พระองค์ มอบ เวณ ราช
 สมบัติ ให้สมเด็จพระ ศรีธรรม ราช ผู้เป็น พระราช บุตร ครอง
 ราชสนของ พระองค์ ในเมือง โทลีสทัว ในปี ม.เมื่อนักขัต พระ ศรีธรรม ราช

พระชันษาได้สิบสองปี พระองค์ครองราช ลุศักราช ๑๐๖๔
 ตก มเหสี นักขัตรา ได้สิบสองปี จึงสำ เรอว่ากเหรีบง อยู่เมืองคูลามี
 จิตรกำ เรือทั้งตัว เป็น ไหล่พระองค์ ให้ไปปราบ ได้แล้ว เสกข์
 มาสถิตย อยู่ อุดง ฉา ไชย ณ บั่มแม่ นั้น พระองค์ ครอง ราช ลุศักร
 ราช ๑๐๖๖ ตก วณนักขัตรา ได้สามปี พระชันษา ได้สิบสี่ปี
 พระองค์ ยก ราชสมบัติ ถวายคืน สมเด็จ พระราช บิดา ลุศักราช
 ๑๐๖๘ ตก ฎา นักขัตรา สมเด็จ พระ ไชยเชษฐา พระชันษา ได้
 สิบหกปี พระองค์ ออก ทรงผนวช ได้สามวัน แล้ว ลาผนวช
 จึง พระวงษ ฉาวนำ ไฟพล หนึ่งมา ทั้ง พระองค์ อยู่เป็น อันมาก
 แล้ว พระองค์ ให้นั กษัตรา ทรง พระนาม สมเด็จ พระองค์ ทรง
 ผู้เป็น พระภัก คณโย สมเด็จ พระอนุชาธิราชมีผู้เป็น พระราช
 บุตรของ พระองค์ ผู้เป็น พระภัก จูาพระ ไชยกา เกียรติน มาเป็น
 พระ อนุชา พระองค์ ทั้งสองเกิด พระ ราชบุตร องค์ หนึ่ง เมื่อ ลุศักร
 ราช ๑๐๗๑ ตก ฎา นักขัตรา พระชันษา ได้ ๑๔ ปี
 สมภพหน้าใส

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระไชยเชษฐา พระองค์ ครอง ราช
 ลุศักราช ๑๐๖๘ ตก ฎา นักขัตรา ได้ สิบปี พระชันษา ได้สิบเจ็ดปี
 พระองค์ มอบ เวณราช สมบัติ ให้สมเด็จ พระร ชบุตรขึ้นทรง
 ราช ส่นอง พระองค์ ใน อุดง ฉา ไชย เมื่อ ลุศักร ราช ๑๐๖๘ ตก ฎา
 นัก ขัตรา จึง สิบเจ็ดค่า อาสาธมาสา ยังเป็น เค็นเรด ทุกระวาร
 สาร สัมพัท ไกรกิจ ในสมเด็จ บรมนารถบรมบพิตร พระองค์ ขึ้น
 ทรง ราช ทรงนำ สัจจ ทรง พระ เกษ ทรง พระ นารณ์ ทรง พระ
 จุรรค ทรง พระนาม พระบาท สมเด็จ เสกข์ พระศรี เวรม ราช
 ธีราช ราชอาธิภัก พระองค์ มีแม่ นางหนึ่ง ชื่อ น้า นาง ขจติยทวิ

มีพระราชาบุตรองค์หนึ่ง เมื่อศักราช ๑๐๗๘ ศก มโหรีนักษัตร
 พระชันษา ได้ ยี่สิบ สองปี สมภพเจ้า พระยาจันทน์ แด่แม่ นาง
 หญิงชื่อนัก นาง ศรีบุณยา มีพระราชาบุตร องค์หนึ่ง เมื่อศักราช
 ๑๐๗๘ ศก จอ นักษัตร พระชันษา ได้ สิบ หกปี สมภพนัก อิม
 ลุศักราช ๑๐๗๘ ศก ขาน นักษัตร พระชันษา ได้ ยี่สิบ ปี สมภพนัก
 สนวน พระองค์ทรงราช เมื่อมี ขาน นั้น ได้ สิบ พระองค์ ให้
 พวกลาว ยก มา แต่ เมือง บาที จะ ให้ ไป อยู่ ที่ เกาะ รวม กับ พระยา
 ราช เสข จู พวกลาว ไม่ ไป ลาว อยู่ ณ ที่ ไป กับ สมเด็จ พระ
 แก้ว ฟ้า ผู้ เป็น พระ เรือง แล้ว พระ ศรีสุคนธ์ บทก ผู้ เป็น พระ วงษ์
 ไม่ ได้ ช่วย รบ กับ ลาว ตกใจหนีไป เข้า กับ ชาว บ้า

๑ ฝ่าย พระศรีธรรมราชา พระองค์ทรงราช ลุศักราช
 ๑๐๗๘ ศก มเฒ่า นักษัตร ได้ แปดปี พระชันษา ได้
 ยี่สิบ สิบ

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระองค์ทรง ผู้ เป็น พระอนุชา เมื่อมี
 มเฒ่า นั้น พระชันษา ได้ ยี่สิบ สามปี จึง พระองค์ ทั้ง สอง ทำ คดี
 รบกับ สมเด็จ พระ แก้ว ฟ้า ผู้ เป็น พระ เรือง ๆ ให้ ไป ภาวนา กับ
 พระศรีสุคนธ์ บทก กับ ชาว บ้า กับ ลาว มา ทั้ง สกิด ขัด กับ เกิด
 กล่อม บันดาล ชาว บ้า ๆ ทั้ง ปวง กับ ออ เข้า กับ พระองค์ แล้ว
 ยก มา ถวาย ค่าบ พระองค์ ทั้ง สอง ได้ สาม เกื้อน จึง พระองค์ ทั้ง สอง
 กับ นัก อิม พระชันษา เกิด เมื่อมี มะเมีย ได้ เก้าปี จึง พระองค์ ทั้ง สอง
 หนีไป กรง ศรีอยุธยา แด่ สมเด็จ พระ แก้ว ฟ้า เมื่อมี มะเมีย พระ
 ชันษา ได้ สามสิบ สิบ ขึ้นครอง ราช ใน องค์ ภาไชย ส่นอง สมเด็จ
 พระ อนุชา พระองค์ครอง ราช ลุศักราช ๑๐๗๘ ศก มเฒ่า นักษัตร
 ได้ สองปี พระชันษา ได้ สามสิบ ห้าปี จึง พระ ศรีธรรมราชา

กับ สมเด็จ พระองค์ ของ พระองค์ ทั้ง สอง เสด็จ ไป กรุง ศรีอยุธยา
เมื่อ ๙๗๗ นั้น สมเด็จ พระองค์ ของ พระชันสา ได้ ยี่สิบสี่ ปี
สมเด็จ พระเจ้ากรุง ศรีอยุธยา รับสั่ง ให้ เจ้า พระยา พลเทพ กับ
พระยา ราชสุภาวดี กับ ไพร่พล พันห้าร้อย นำ พระองค์ มา เป็น
ทาง ไน้ครี ครั้น ถึง เมือง บัดนี้ ของ สมเด็จ พระ แก้วฟ้า พระองค์
ไม่รับ เป็น ทาง ไน้ครี ลูกศร ราช ๑๐๗๔ ศก วรณิกนิษัฏว เต็น ทก
จึง พระยา ไทย ทั้ง สอง นำ พระองค์ กลับ ไป กรุง ศรีอยุธยา

๑ ฝ่าย พระ ไชยเชษฐา เมื่อ ถึง เจ็ดปี วรณิก
พระชันสา ได้ ห้าสิบหก ปี พระองค์ ออก ทรง ผนวช ได้ ห้า
วัน แล้ว ลา ผนวช

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระ แก้วฟ้า เมื่อ ๙๗๗ นั้น พระชันสา
ได้ สามสิบหก ปี พระองค์ ผนวช เว้น ราชสมบัติ ให้ สมเด็จ พระ
บรมมหารัชมังคลาจารย์ พระองค์ ออก ทรง ผนวช เมื่อ เดือน สิบสอง ขึ้น
หก ค่ำ วัน พฤหัสบดี ได้ ได้ เจ็ดวัน แล้ว พระองค์ ลา ผนวช

๑ ฝ่าย พระ ศรีธรรมราชา พระองค์ ทุลลา พระเจ้า
กรุง ศรีอยุธยา ๗ ให้ สมเด็จ พระองค์ ของ มาตั้ง รัชทายาท
เมือง ก่อน กองทัพ ไทย เมื่อ ๙๗๗ นั้น พระชันสา ได้ ยี่สิบห้า ปี
พระองค์ มา ตั้ง รัชทายาท เมือง บัดนี้ ของ กับ เมือง โขทัย
เมือง ทั้ง สอง ยอม อยู่ กับ พระองค์ จึง สมเด็จ พระ แก้วฟ้า ให้
ยก กองทัพ ญวน มารบ กับ พระองค์ ๗ ต้อง หนี ญวน แล้ว พระองค์
ถอย มา สถิต อยู่ กับ คน บ้าง ที่ บ้าน รือสิน รือคเย กองทัพ มา แด่
กรุง ศรีอยุธยา

๑ ฝ่าย พระ ศรีธรรมราชา พระองค์ ธรรมราชา ลูกศร ราช
๑๐๗๕ ศก รกานิกนิษัฏว ได้ สิบ พระชันสา ได้ ยี่สิบเจ็ด ปี

จึง พระ เจ้า กรุงศรีอยุธยา ได้ พระยาโกษา กับ พระยาเดโช นำ
กองทัม เวือเทตไพร่พล ๕๐๐๐ มา รบ

๑ ฝ่าย ทับนาคได้เจ้าพระยาจักรีเป็นใหญ่ กับนายพัน
นายกองเป็นอันมาก เทตไพร่พล ๑๐๐๐๐ คน พระองค์นำ
กองทัม ไทยออกมา จึงสมเด็จ พระองค์ ทรง ออกจากน้ำ รักษัน
นำมันกาจรวบเข้ามารบ

๑ ฝ่าย ทับ เวื่อนี้ พระองค์ ได้ตั้งรับ อยู่ค่ายบวรทวย
มาศก้านั้น รวบรวม กลับคืน ไปกรุงศรีอยุธยา

๑ ฝ่าย พระศรีธรรมราชา กับ พระองค์ ทรงพระยศ
ทั้งสอง นำกองทัม ไทยมาถึงเมืองบาโบ เคียงนี้เรียกว่า
เมืองบริบูรณ์ ฤกษ์พรหม ๑๐๔๐ สมฤกษ์ศกจอนักยัตร์ พระศรี
ธรรมราชา พระชันสาได้ยี่สิบแปดปี สมเด็จ พระองค์ ทรง
พระชันสา ได้ยี่สิบเจ็ดปี นำ กองทัม ไทยเข้า มาถึง อุดงฎาไชย
สมเด็จ พระแก้วฟ้าเห็นจะนั้น พระชันสาได้สามสิบแปดปี พระ
องค์ นำไพร่พลเขมร กับ ถูวนออกมา รบ กับ สมเด็จ พระอนุชา
ทั้งสอง พระองค์ กับ นายพัน นายกอง ไทย พระองค์จึง ให้ ไปขอ
ให้ถอยทัม กลับไปกรุงศรีอยุธยา แล้ว จะได้นำ ออกไม้
เงินทอง ไปถวายเป็นเมืองขึ้นพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา เจ้าพระ
ยาจักรีไทยกับแม่ทัมแม่กอง นำ พระองค์ทั้งสองกลับ ไปกรุง
ศรีอยุธยา สมเด็จ พระแก้วฟ้า พระองค์ครองราช ฤกษ์ราศี
๑๐๔๒ ศก จานนักยัตร์ ได้เก้าปี พระชันสาได้ยี่สิบสองปี
พระองค์มีออบ เวนราชสมบัติ ให้สมเด็จ พระสกลานุ เป็น พระ
ราชบุตรครอง ราชส่นอง พระองค์ อยู่อุดงฎาไชย เมื่อปี จานนั้น
พระชันสาได้ยี่สิบปี พระองค์ยก สมเด็จ พระศรีสุริยทนต์เป็น

พระ ราชบุตร พระ ไชยเชษฐา ผู้เป็น พระ มาตนาเป็น พระ อรรคเมทย์
 สมเด็จ พระสัถา พระองค์ ครอง ราช ใน ปี ขานนั้น จึงมาถึง
 อยู่ เมือง นางผดุงคิถ ครอบพระ องค์ ได้ ไปปราบ ได้ แล้ว พระ
 ไชยเชษฐา ผู้เป็น พระ ไชยกา พระองค์ บัง สติโดย อยู่ เป็นอุปโย
 ราชใหญ่ ลูกศักราช ๑๐๔๗ ศก มเสง นักษัตร ขึ้นสืบ สาม คำ
 อัสสุ มาสวณสุร ได้สืบ เก้า ปี พระชันสา ได้ หกสิบห้า ปี
 พระองค์ สวรรคต ลูกเล็ก พระศพลเสวร์ แล้ว สมเด็จ พระสัถา พระองค์
 ครอง ราช ลูกศักราช ๑๐๕๐ ศก รกานักษัตร ได้แปด ปี พระชันสา
 ได้ยี่สิบเจ็ด ปี พระองค์ ยก ราช สม บัติ ถวาย สมเด็จ พระ
 บวรราช นิกา ๆ รับ เสด ราช สม บัติ ขึ้น จึงสมเด็จ พระแก้วฟ้า
 พระองค์ ขึ้น ทรง ราช อยู่ใน อุดอง ฉาย เมื่อ ศักราช ๑๐๕๑
 ศก รกานักษัตร แรม เจด คำวิสาขมาส พุทธวาร สาร์ สัม บั่ม ไหริทิง
 ใน สมเด็จ บรมนารถบรม บพิตร พระชันสา ได้ ห้าสิบเก้า ปี
 ทรง พระนารายณ์ ทรง พระชรรค์ ทรง พระนาม พระบาท สมเด็จ
 เสกข์ พระ ไชยเชษฐา อีราช รามา อิศวร ธรรม พูล โลภี ตรี ไตร
 ภาวนารถ พระองค์ ทรง ราช ได้ เจ็ด เดือน พระองค์ มอบาเวน
 ราช ให้ แก่ สมเด็จ พระสัถา ผู้เป็น พระ ราชบุตร ขึ้น ครอง ราช
 สมอง พระองค์ อยู่ใน อุดอง ฉาย เมื่อ ศักราช ๑๐๕๑ ศก รกานักษัตร
 แรม สอง คำ อภิ กมาส พุทธวาร สาร์ สัม บั่ม ไหริทิง ใน สมเด็จ
 บรมนารถบรม บพิตร พระชันสา ได้ ยี่สิบเจ็ด ปี ขึ้น ทรง ราช ทรง
 พระนารายณ์ ทรง พระชรรค์ ทรง พระนาม พระบาท สมเด็จ เสกข์
 บรม ราช อีราช รามา อิศริ พระองค์ ทรง ราช ลูกศักราช ๑๐๕๒
 ศก จอนักษัตร ได้สอง ปี พระชันสา ได้ยี่สิบแปด ปี จึงลา
 อยู่ ณ เมือง พระสุก ษาพนม ตั้งตัว เป็น นัก บุญ ธรรม มีชัน ไป มา พ้น

ญวนถึงเมืองไสร้งฮั่น แล้วฆ่าฟันญวนอยู่ที่เมืองยาพนมข้างนี้
 คุ้ม จึงพระองค์ทั้งสองได้ไปปราบหน้าบุญได้แล้ว จุศักราช
 ๑๑๓๓ ศก กษัตริย์นคร เจ้าเมืองญวนโกรธให้ยกกองทัพมารบ
 กับพระองค์ทั้งสอง พระองค์ทั้งสองจึงอพยพไปสถิตยอยู่เมือง
 แฉว แขวงเมืองสนธิชญา ครั้นญวนกลับไปแล้ว พระองค์ทั้งสอง
 เข้ามาสถิตยอยู่อุทงญาไชย จุศักราช ๑๑๓๔ ศก ชาวคนนักษัตริย์
 จึงเจ้าเมืองญวนยกทัพมาอีกครั้งหนึ่ง เสกข์ทั้งสองอพยพไปอยู่
 เมืองกะเบาะแขวงเมืองสนธิชญา ครั้นญวนกลับไปแล้ว พระองค์
 ทั้งสองก็เข้ามาสถิตยอยู่เมืองลงแวก

๑ ฝ่าย พระไชยเชษฐา พระแก้ว พ้าพระองค์เป็นอุป
 ราชใหญ่ได้เจกปี จุศักราช ๑๑๓๕ ศก เณรนักษัตริย์พระ
 ราชได้ ๕๕ ปี พระองค์ได้จึงเกิดพิวชังหนึ่ง จุศักราช
 ๑๑๓๖ ศก มโหรีนักษัตริย์ ขึ้นทำคำวิสาขมาสวนอังกคารพระ
 รัตนได้ห้าสิบหกปี พระองค์สุรคคเมื่อปีมโหรีนั้น

๑ จะกล่าวเรื่องพระศรีธรรมราชา กับสมเด็จพะองค์ทอง
 ชิมเสกข์ไปอยู่กรุงศรีอยุธยา

๑ ฝ่าย พระศรีธรรมราชานั้น ครั้นจุศักราช ๑๑๓๗ ศก ณญนักษัตริย์
 พระรัตนได้สามสิบเจกปี พระองค์สร้างพระเจดีย์ห่มด้วย
 ดินบุปผีทองสูงเก้าวา จุศักราช ๑๑๓๘ ศก มโหรีนักษัตริย์ พระ
 รัตนได้สามสิบห้าปี พระองค์ออกทรงผนวชได้สองเดือน
 แล้วลาผนวช จุศักราช ๑๑๓๙ ศก ณญนักษัตริย์ได้เจกปี พระรัตน
 ได้สี่สิบสามปี พระองค์ออกทรงผนวชได้เดือนหนึ่งแล้ว
 ลาผนวช

๑ ฝ่าย สมเด็จพะองค์ทอง ผู้เป็นพระอนุชา เมื่อจุศักราช

๑๑๓ ศกณณิกษัตริย์ เคือน้ำ พระองค์สร้างพระเจดีย์ หุ้ม
ด้วย ดิน ปูน ทอง สุกเตวา เมื่อปี ฤๅเดือน แรก ได้ ส ม สิบปี
พระองค์ออก ทรงผนวช ได้ แรกเดือนแล้ว ลาผนวช ฤๅ ศั ราช

๑๑๔ ศกณณิกษัตริย์ เคือน้ำ พระองค์สร้าง พระ วิหารผูก
ภักทเสมา ฤๅเดือน แรก พระชนนี ได้ ส ม สิบปี ฤๅเดือน
ออก ทรงผนวช ได้ แรกปี พระองค์ ลาผนวช ฤๅ

๑ ฌาย นก อิม ฤๅ ศั ราช ๑๑๕ คมเมธิ นกษัตริย์ พระ
ชนนี ได้ สิบปี ฤๅเดือน แรก พระองค์ ออก ทรง ผนวช ได้ ส ม ปี แล้ว ลา
ผนวช ฤๅ ศั ราช ๑๑๖ ศกณณิกษัตริย์ พระชนนี ได้ สิบปี
พระองค์ ทรง ผนวช ได้ สิบปี แล้ว ลาผนวช ฤๅ ศั ราช ๑๑๗ ศกณณ
นิกษัตริย์ พระชนนี ได้ ส ม สิบปี ฌาย เมเคศ พระ ราชบิดา
ได้ พระนาม เรือง ส มเคศ พระ ศรี อรรณ ราช แล้ว พระองค์ถวาย
บังคม ลา พระเจ้าอรุณ ศรี อยุธยา ฯ ได้ มาเป็น ไมตรี กับ พระบรม
ราช ฯ หาเมเป็น ไมตรี ไม่ แล้ว เมเคศ พระ ศรี อรรณ
ราช ครั้น ฌายเมธิ นก ราช ทรง เมืองนคร ราชเสมา ฤๅ

๑ ฌาย พระบรม ราช พระสีกา ทั้ง สองพระองค์ แล้วย ราช
ฤๅ ศั ราช ๑๑๘ คมเมธิ นกษัตริย์ ได้ แรกปี พระชนนี ได้ ส ม
สิบปี ฤๅเดือน แรก พระองค์ ออก ทรง ผนวช ได้ ส ม ปี แล้ว ลาผนวช ฤๅ ศั ราช
๑๑๙ ศกณณิกษัตริย์ พระองค์ ทรง ราช ได้ แรกปี พระชนนี
ได้ ส ม สิบปี ฤๅเดือน แรก พระองค์ ไม่วาง พระ โทษ ใน ส มเคศ พระ
ศรีสุทธา ซึ่งเป็น พระ อรรณเมธิ กับ นกโสซึ่งเป็น ส มเคศ พระ อยุธยา
นิกษัตริย์ เป็น ส มเคศ พระ โทษ เชษฐา กับ เจ้า พระราช นกซึ่ง
เป็น ส มเคศ พระ ประทุม ราช ผู้เป็น พระอนุชา กับ ส มพระองค์ ฌาย
พระองค์ เสกไป สถิต ณ เมือง พนมเปญ แล้ว พระองค์ ะ ได้

คน ม ถ่อม มา พระองค์ทั้งสี่ จึง พระองค์ทั้งสาม ผู้เป็น พระอนุชา
คิด กำเริบ เทียว เกือบกล่อม บันดา ครบ ครว อยู่ใน เมืองลง แวก
ขาว เมือง เข้ากับ พระองค์ สิ้น แล้ว จึง พระ บรม ราช แล พระ
เสด็จ รวย เหตุ ยกทัพ มา รบกับ สมเด็จ พระสุ ไทย ฯ พระ องค์ รบ
มี ไชย ชนะ ศักดิ์ บันดา ครบ ครว ทาง เรือ ได้ กับ พระ องค์
ทั้ง สิ้น สมเด็จ พระศรี ไชย เชน จุ นั้น พระ องค์ ไป สกั จัก
กับ เมือง นาทน ฝาก ควัน ออก ซึ่ง ขอม อยู่กับ พระ องค์ ทั้ง สิ้น
สมเด็จ พระ ประทุม ราช พระ องค์ สกั จัก กับ ข้าง ฝาก ควัน ตก
ซึ่ง ขอม อยู่กับ พระ องค์ สิ้น แล้ว ซึ่ง พระ องค์ ทั้ง สอง ได้ ยก ไป
ตาม พระ บรม ราช พระ เสด็จ กับ เน้น อ้อม ผู้ เป็น พระ อนุชา ทั้ง
สาม พระ องค์ จึง หนี ไป เมือง ขวน เมื่อ บั มแสง นั้น ๖๕
๑ ฝ่าย สมเด็จ พระศรี อรรณ ราช ซึ่ง มา แด่ กรุง ไทย นั้น
พระ องค์ เกือบ กล่อม ขาว น้ำ ได้ มาก แล้ว พระ องค์ ยก มา ที่ เมือง
นคร ฯ ซึ่ง ขอม อยู่กับ พระ องค์ เมื่อ บั มแสง นั้น ๖๖
๒ จะ กล่าว เรื่อง พระ ศรี อรรณ ราช กับ สมเด็จ พระ องค์ ของ
เมื่อ บั มแสง นั้น พระ องค์ ทั้ง สอง ถวาย บังคม ถา พระ เจ้า กรุง ศรี
อยุธยา ฯ เปิด ให้ พระ องค์ เสกซ์ มา กับ เจ้า เมื่อ บั มแสง พระ ชัน
สา ได้ สัสติ เจก บั . พระ องค์ มา ถึง เมือง จันทบุรี เจ้า ไป ถึง
เมือง กำปอก ละ พง โสม ๖๗
๓ ฝ่าย สมเด็จ พระ องค์ ของ เมื่อ บั มแสง พระ ชัน สัสติ
หก บั พระ องค์ เสกซ์ มา อยู่ เมือง นาง รong รวบ รวม ขาว น้ำ ยก มา
ตาม สมเด็จ พระ ศรี อรรณ ราช มา ถึง เมือง นคร แล้ว พระ องค์
ภา มา สไทย อยู่ ใกล้ เกาะ กำไร แสน จึง สมเด็จ พระ มา ถวาย กับ
สมเด็จ พระ อนุชา พระ ราช อนุชา พระ ราช อนุช พระ ภา คินิโย

มารับ พระองค์เข้าไป อยู่ แพรกสำโรง แสน นั้นแล้ว ๗

๑ ฝ่าย สมเด็จพระศรีธรรมราชา พระองค์ ยก มา แตะ
เมือง นคร ไป เมือง สันซุก ภา มา อยู่ พรหมเพ็ชร กับ พระองค์ อยู่
แพรกสำโรง แสน แล้ว สมเด็จพระองค์ของ พระองค์ นำ บัณฑุกษัตริย์
มาด้วยพระองค์ เข้า มา สถิตย อยู่ ขุขง ญา ไซบ เมื่อ มี มเสง นั้น จึง
พระองค์ ให้ เสาชิง ม้า กับ ไพร่ พล ไป รับ พระศรีธรรมราชา ผู้เป็น
สมเด็จพระเจ้า เวียงเสด็จ มา จาก เมือง กะ พง โสม เข้า มา สถิตย อยู่
เมือง ตรัง ฤศักราช ๑๑๐๐ สัมเรทธิศก มณีนักษัตร จึง สมเด็จพระ
พระองค์ ของ ผู้เป็น พระอนุชา ให้ สมเด็จพระ ขุโขย ผู้เป็น พระ
ราช บุตร กับ สมเด็จพระ ศรี ไซบ เสด็จ เป็น อภิศักดิ์ กับ สม
เด็จพระ กัก คินยา ไป รับ พระองค์ ถึง เมือง เชียงรรมชุม จึง พระองค์
เสด็จ มา สถิตย อยู่ เมือง พนม เพญ แล้ว สมเด็จพระ มาตุจฉา กับ
สมเด็จพระ อนุชา แล สมเด็จพระ ศรี ธรรมราชา สมเด็จพระ
ประทุมราชา สมเด็จพระ ราช บุตรี บัณฑุกษัตริย์ เป็น พระ กัก คินยา
ไป รับ พระองค์ พรหมกัน อยู่ พนมเพญ นั้น จึง สมเด็จพระ บรมพิตร
เสด็จ เข้า มา สถิตย อยู่ ขุขง ญา ไซบ พระองค์ ขึ้น ทรง ราช อภิ เมื่อ
มี เมื่อนั้น พระชันษา ได้ ๓๖ ปี ๖ เดือน ๖ วัน ทรง พระนาม พระบาท
สมเด็จพระ เจ้า พระ ไซบ เสด็จ ราช ราช มา อภิ เป็น พระ องค์ ยก อนัน
นาง ขจติกระ สักดิ์ เป็น พระ เสรคมเหษี พระนาม เป็น สมเด็จพระ
พระ ขจติกระ สักดิ์ ๗

๑ ฝ่าย สมเด็จพระองค์ของ ผู้เป็น พระ อนุชา นั้น ขึ้น
เป็น มหาอุปโยราช ฤศักราช ๑๑๐๐ สัมเรทธิศก มณีนักษัตร
แวม ที่ คำ ศุภณ มาสา พุฒวารสาร สัมทัม ไหวติ ใน สมเด็จพระ
พระ เจ้า บรมนารถ บรมบพิตร ถวาย พระนาม เมื่อ ชันษา ได้

สืบเสาะสืบเรือก สมเด็จพระรามาธิบดี แล้ว พระองค์ประสม
 สมเด็จพระศรีธรรมราชา ผู้เป็น พระราชบุตร ยกขึ้นเป็น พระ
 นามสมเด็จพระเอกอัครราชกุมาร เป็น พระราชบุตรของ พระอนุชา
 ผู้ร่วม พระบิดาเดียวกัน มา เป็น พระเชษฐา สมเด็จพระศรีธรรม
 ราชา แล้ว พระองค์ถวาย พระนาม สมเด็จพระประทุมราชา
 กนิย เรือกเป็น สมเด็จพระแก้วฟ้า พระองค์ประสมให้ยกขึ้น
 องค์บุตร พระนาม สมเด็จพระอนุชาธิราช ผู้เป็น พระภักดี
 ภา เป็น พระราชบุตร สมเด็จพระรามาธิบดี เป็น พระเชษฐา สมเด็จพระ
 พระแก้วฟ้ามี พระราชบุตร องค์หนึ่ง ทรง พระนาม องค์องค์
 ถวาย พระนาม องค์องค์ทองแก้ว พระองค์ทรง ประสม สมเด็จพระ
 พระอุไทยราชา ผู้เป็น พระภักดีนิโยให้ยกขึ้นองค์ เกา ทรง
 พระนาม สมเด็จพระมหา อัครราชกุมาร ผู้เป็น สมเด็จพระภักดี
 พระสโณมา เป็น พระราชเทวี มี พระราชบุตร องค์หนึ่ง ทรง
 พระนาม องค์องค์ทอง เมื่อมี แม่ตัวราช ๑๑๑๑ สมเด็จพระอุ
 ไทยราชา พระองค์มี แม่ นางหนึ่ง ชื่อ องค์นาง รศ มี พระราช
 บุตร องค์หนึ่ง ทรง พระนาม องค์องค์ปาง มี พระราชบุตร องค์หนึ่ง
 ทรง พระนาม องค์องค์มี ซึ่ง เมื่อครั้ง สมเด็จพระศรีธรรม ราชา
 เสกข์ไป อยู่ ณ กรุงศรีอยุธยา นั้น พระองค์มี แม่ นางไทยหนึ่ง
 ชื่อ องค์นาง รศ มี พระราชบุตร องค์หนึ่ง ทรง พระนาม องค์
 องค์หนึ่ง องค์องค์ทองหนึ่ง แล้ว มี พระราชบุตร กับ สมเด็จพระ
 พระเชษฐาธิราช องค์หนึ่ง ชื่อ องค์องค์แก้ว ทรง พระนาม เรือก สมเด็จพระ
 พระโสณอัครราชกุมาร ผู้เป็น ที่ รัชทายาท ชอบ พระราชฤทธิไทย ใน
 สมเด็จพระราชบิดา

๑ ฝ่าย สมเด็จพระแก้วฟ้า ได้ อยู่กับ สมเด็จพระอนุชาธิราช

มัตรี ได้หาบ แล้ว พระองค์ทรง พระประ ชวน สรรค จึง พระองค์
 ถวาย พระ นาม องค์นี้ เรียก สมเด็จ พระ ศรีสุริโย พันธ์ แล้ว
 พระ องค์ ประ สม ให้ยก สม เก็จ พระอนุชาธิษัตรี ผู้เป็น พระ วา
 เกศ สม เก็จ พระ แก้วฟ้า มา เป็น พระ ขงยา สม เก็จ พระ ศรีสุริโย พันธ์
 แล้ว พระ องค์ ถวาย พระนาม องค์นี้ เป็น พระราชบุตร เรียก
 สม เก็จ พระ แก้วฟ้า อีก พระองค์ ทรง ประ สม ให้ยก องค์ นี้ผู้เป็น
 พระ ราชนุทวี สม เก็จ พระ อุไทยราช แล้ว เป็น พระ ภักดีนิภา
 พระ โยธาทิเบศวิน มา เป็น พระ ราช เทภี องค์นี้ องค์นี้มีพระ
 ครรภ์ มณฑล พระ ราชนุตร สรรค จึง สม เก็จ พระ แก้วฟ้า พระองค์
 มี แม่ นางหนึ่ง องค์นี้ นาง ทรง เป็น บุตร พระยา กลาโหมนั้น มีพระ
 ราชนุตรี องค์หนึ่ง ทรง สมภพ เมื่อปี จอศักราช ๑๑๑๖ ทรง พระนาม
 องค์นี้ ชื่อ กับ พระ ราชนุตร องค์หนึ่ง ทรง สมภพ เมื่อปี จอศั
 ศักราช ๑๑๑๘ ให้พระนาม องค์นี้ ชื่อน
 ๑ ฝ่าย สม เก็จ พระ ศรีไชยเชษฐา พระองค์ไม่มี พระ
 ราชเทวีมี แต่พระแม่ นาง มีพระ ราชนุตร สอง พระองค์ ทรงพระ
 นาม องค์ โนนหนึ่ง องค์ องค์นี้ชื่อ
 ๑ ฝ่าย องค์ โนน นี้ทรง สมภพ ในปี จอศักราช ๑๑๐๒
 ถวาย พระนาม เรียก สม เก็จ พระราม
 ๑ ฝ่าย สม เก็จ พระ ศรีธรรมราช บรมบพิตร พระองค์
 ทรง ราช ภาย หลัง ได้ สม เก็จ พระ อุไทยราช ขึ้นเป็น พระมหา
 อุป ไชยราช เมื่อศักราช ๑๑๐๐ สมเด็จ ฤๅช กมเมื้อน นักขัตรา มา
 ถึง ปี จอศักราช ๑๑๐๕ ได้หาบ ใน ปี นั้นเกิด น้ำมาก ครั้งนั้น
 สม เก็จ พระ มหากระษัตริย์ เกิดวิวาทกับ สม เก็จ พระ อุ ไทย ราช
 ผู้เป็น สม เก็จ พระ เรือนม
 เพราะ สม เก็จ พระ เรือนม ชอบ พระราช

หญาไทย นางห้ามคนหนึ่งชื่อ ชนิกเหมา สมเด็จ พระมหากระษัตริ
 มรณพิตร จะ ห้ามปรามมิ ได้ ไม่ สมายใน พระไทย พระองค์เสด็จ
 ออก ไป อยู่ปลาย เขต แค้นเมืองสนธิ์ ฤๅกว่า เมืองจำปวรี จึงเจ้า
 ลาว รู้ข่าว แล้ว ได้มา เคารพ พระองค์ ไป อยู่เมืองลาว แต่มี กุณ มาถึง
 ปีเถาะ ศักราช ๑๑๐๕ ปี พระองค์สุจริต อยู่ เมืองลาว ในปี
 เถาะ นั้น พระยานเรนธิดา เจ้า เมืองน้ำตกก็ เป็นคน เก่ง การ
 คึกกำ เรินฆ่า ขวนทั้งตัว เป็น ไหญ่ เกือบ กล่อม ไพร่ ยก ไปถึง
 เกาะโฮง เข้มหมั่นสอ สุรบกับ ทบ ขวน ในปี เถาะ นั้น ภายหลัง
 สมเด็จ พระศรีธรรม ราช พระองค์ทรง ราชได้ ๑๐ ปี พระชนมายุได้
 ๕๗ ปี พระองค์ทรง พระ ประชวณสุจริตกับ พระชนม์ ในปี เถาะ นั้น
 จัก แกรงทำ พระเมรุ ยก พระศพ เสด็จ แล้ว จึง นันทา พระมหา
 สัมพรราช พระครูกับ เจ้าฟ้า กะพะพะเฮก แล มุขมณฑล ทั้งหลาย
 ถวาย ราชสมบัติ แก่ สมเด็จ พระ รามาธิบดี พระองค์ครอง ราช
 ในปี เถาะ นั้น ฤๅปี มโรงศักราช ๑๑๑๐ ปี จึง เจ้าเมืองขวนโกธิ
 ให้แม่ ทบ ขวนภา พระสัถา ยกมา รับ ชะนะ พระยานะ เรนธิดา
 แล้ว เฝ้า เรื่อบ แดก ขึ้น ไป ถึง บรรทาบ สะ แดก แดก ไปถึง
 ค่าย บรรทาบพนม เทญ ค่ายเจ้าฟ้า กะพะพะเฮก แดก ไป ถึง ค่าย
 บรรทาบมุดท่าภู จน ถึง พระยา ฤๅ จึง สมเด็จ พระรามาธิบดีกับ
 สมเด็จ พระ ราชบุตรกับ ภักดินิโย พระภักดินิยา ยাত্রา ออกจาก
 บรรทาบ เพชรเสกข์ไป กรุง ศรีอยุธยา ในปี มโรง นั้น ๗
 ๑ ฅับ กอง ทบ ขวน ส่ง สมเด็จ พระสัถา มา อยู่บนท่า
 นัถ สมเด็จ พระ ฤไทย ราชานันทน์ ข้างวันตก บึงปลาม้า ได้ ๗
 เดือน จึง พระยา พระลาโหมออกพระยา สุวรรคา โกลยก กลับมา
 จาก สมเด็จ พระ รามาธิบดี จึง ไป อยู่กรุง ศรีอยุธยา พระยา

ทั้งสองมาถึงเมืองโพธิสัตว์ คิดอ่านนำไพร่พลยกทัพ มาสู้รบกับ
 ขวนที่ทุ่งสามอี กามแปลว่าทุ่งวันแกลง อีกยกตามไล่ ขวนมา
 ถึงบ้านทรายเพชร

๑ ฝ่าย ขุนทิพย์เอง ผู้เป็น พระอนุชา สมเด็จ พระ
 สถานัน พระองค์ ประชวรศรัทธา เมือง กะพงชะนัง จึงยกทัพ ขวน
 นำสมเด็จ พระ สถานัน กลับลง ไปเมืองขวน พระองค์ ไปสู่รศก
 ที่เมืองขวน นั้น

๑ ฝ่าย พระยา กะลาโหมชก พระยาสุวรรคาโลกยกมา
 รบชนะ ขวน แล้ว อยู่เป็น ไทใหญ่ ในเมืองบรรทายเพชร จึงให้หนึ
 สือ ไป กราบทูล พระบาทสมเด็จพระ รามโกฏ กับ สมเด็จ พระ รามาธิบดี ได้ทรงทราบ เนื้อความ
 ทุกประการ แล้ว พระบาทสมเด็จพระ รามโกฏ พระ รามาธิบดี อยู่หัว ใน พระ
 บรมโกฏ ครั้นได้ สมเด็จ พระ ศรีไชยเชษฐา ออกมา ถึง บรร
 ทายเพชร เสด็จไปครองราชย์ เมื่อศักราช ๑๑๑๑ ศกมเสนาบดี
 ทรงพระนามสมเด็จ พระ ศรีไชยเชษฐา ราชธิดา ขุนบพิตร
 แล้ว พระองค์ทรง พระยาสุวรรคาโลก ยกขึ้นเป็นเจ้าฟ้าทะพะพะ
 ๑๑๑๒ ศกมเมื่อนั้น แด่บัดนี้ตามุขมนตรี เกลี้ยกล่อมเจ้า
 ฟ้าทะพะพะ ออก แล้ว เอาเนื้อความขึ้นกราบทูล สมเด็จ พระศรี
 ไชยเชษฐา หาเหตุขบแวง ว่าเจ้าฟ้าทะพะพะออกคิด กระบด จึง พระ
 ศรีไชยเชษฐา ครั้นได้ ไปที่นั้น กับ บันดา แยกจาก ออกไปล้อมจับ
 เจ้าฟ้าทะพะพะ

๑ ฝ่าย เจ้าฟ้าทะพะพะออก รู้ตัวก็หนีไป ถึง รุ่งศรีชุมชวา
 แล้ว พระศรีไชยเชษฐา ทั้ง พระยาจักรีเภาขึ้น เป็นเจ้าฟ้าทะพะพะ
 ๑๑๑๓ ศกมเมื่อนั้น จึง พระบาทสมเด็จพระ รามโกฏ

อยู่หัว ใน พระบรมโกศ วันถึงโปรดให้สมเด็จพระรามาธิบดี
กับนักบวชเจ้าเขมรทุกคนออกมาอยู่เมืองพม่าเก่า

๑ ฝ่ายเจ้าฟ้าทะพระเอก เป็นพระกระษेत्रกับเจ้า
ฟ้าทะพระเอกก็ได้แก่สมเด็จพระรามาธิบดี มาอยู่เมือง
พม่าเก่าด้วย

● ฝ่ายสมเด็จพระอุไทยราชา พระองค์ลาสมเด็จพระรามา
ธิบดีผู้เป็นพระบรมราชบิดา ยাত্রาไปสถิตยอยู่ ณ เมืองนครวัด
ศิขรวิชัย พระราชกุศล จุฬาราช ๑๑๑๒ ศกวณิกนิยกรนั้น
เจ้าฟ้าทะพระเอก เป็นพระกระษेत्र หาเหตุอยากได้เป็นใหญ่
คิดกำเริบใช้หมิ่นพระมหามุตร ไปชักชวนสัสสวตอยู่ ณ เขาชโหล
ให้ยกกองทัพไปล้อมจับพระศรีไชยเชษฐ เหตุอยากได้ราช
สมบัติถวายนำของตน สมเด็จพระรามาธิบดี พระองค์ทรง
ทราบแล้ว กริ้วว่า พระกระษेत्रเอกเป็นกระบดต่อแผ่นดิน พระองค์
ให้ล้อมจับฆ่าพระกระษेत्रเอกที่เขากำแรงพนมชरण

๑ ฝ่ายสัสสวตนั้น ตั้งตัวเป็นองค์ของว่าเป็นเจ้าแล้ว
สัสสวตได้คนผู้หนึ่ง มีชื่อท้าวซาก ตั้งให้เป็นองค์คฤราช
ให้ตั้งแคว้นขึ้นสิบพันหกไพร่พลสามพันเศษ เข้ามาตั้งบ้านตั้งกระ
บือข้างตวันตก ณ กรุงกาไชย พระศรีไชยเชษฐาตรัสไว้พระ
ยาพิศณุโลภย์ให้ไปเป็นแม่ทัพ คุณไพร่พลยกไปสู้รบกับทัพสัส
สวตกับองค์คฤราช บ้านท้าวซากกับสัสสวตกับองค์คฤราชนั้น
ไม่ได้ จึงตรัสใช้พระยาโพธิสาธะราชองค์ยกไปช่วยรบไว้กับ
ไว้ หมิ่นพระมหามุตรว่า สมเด็จพระรามาธิบดี ล้อมจับพระกระ
ษेत्रเองผู้เป็นบิดาของตัวฆ่าตายแล้ว หมิ่นพระมหามุตร
สัสสวตยกหนีกลับไปเมืองพม่าเก่า ครั้นนั้น สมเด็จพระรามา

จับที่ พระศรีสุริโยพันธุ์ พระแก้วมรกต พระองค์ทรง ยกไพร
พล ออกมา รบมีไชยชนะนะ จับได้สี่สาวกับ องค์คู่ลีลาวดีใส่ทอง
พระองค์นำออก มาถึงบรรพตเพชร ถวาย พระศรีไชยเชษฐาผู้
เป็น พระภักดีนิโย ๆ ให้ฆ่าสี่สาว องค์คู่ลีลาวดีเสีย แล้ว พระ
องค์ มาสถิตย์ อยู่ บรรพตเพชร ในนี้ อีก นั้น ๗

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระอุไทยราชา พระองค์ สถิตย์ อยู่ นคร
วิศิษฐาเมือง พระราชกุศล ถึงปี ศักราช ๑๑๑๕ ศก รณนักษัตร
ได้สองปี พระชนมายุ ได้ ๕๕ ปี พระองค์ ประชวน พระเชษฐ
เจ้าจวามันทม ใน พระบิณฑูร แพทย์ รักษา ไม่หาย พระองค์ สรุ
คค ในเคื่น ๕ ปีรกา จึง สมเด็จ พระรามาชินดีผู้ เป็น พระ
บวร ราชบิดา พระองค์ ครัส ไข่มุก มนต์วิ ได้นำ พระสพ สม
เด็จ พระอุไทยราชา ผู้เป็น พระราชบุตร แต่เมือง นครวิ มาถึง
บรรพตเพชร จึง ครัสสว ได้ยก พระสพ ในนี้ จอ นั้น ศักราช ๑๑๑๖
ล้มเรชแล้ว จึง ตั้ง พระนาม อนันต องค์คน ผู้เป็น พระราชนัดโต
เรียกว่า สมเด็จ พระอุไทยราชา เหมือน พระนาม สมเด็จ พระ
บวร ราชบิดา แล้ว พระองค์ ได้ตั้ง สมเด็จ พระศรีสุริโยพันธุ์ เป็น
พระมหาอุปราช ถึงปี ศักราช ๑๑๑๗ ศก รณนักษัตร สมเด็จ
พระศรีไชยเชษฐา พระองค์ ทรงราชได้ ๑ ปี พระชนมายุ ได้ ๕๖ ปี
พระองค์ ทรง ประชวน สรรคคกับ พระชนม์ ถึงเลิก พระสพ เรช แล้ว
จึง พระมหาสังฆราช พระราชครู ปุโรหิตย์ กับ บัณฑามุขมนตรี
คิดพร้อมกัน ถวายราชสมบัติ แก่ สมเด็จ พระรามาชินดี ๆ พระองค์
ครองราช เมื่อ ศักราช ๑๑๑๘ ศก ชวต นักษัตร ถึงปี ศักราช ๑๑๑๙
ศก ฉก นักษัตร จึง สมเด็จ พระศรีสุริโยพันธุ์ ผู้เป็น พระมหาอุป
ราช ได้ มาถอยฆ่า สมเด็จ พระอุไทยราชา ๗

๑ ฝ่าย พระวร อินันยาทเยย พระเสนาหาอินชิตตนภา พระองค์
หนีไปในเพลา กลางคืน เดินทางบก ไป เมืองเบียม ๖

๑ ฝ่าย พระหัตถ์อินชิต อวง ภา พระแม่ นางกับ หญิง พระ
สนมลงเรือ หนีไปถึงเมืองตระ นมเสก แปลว่า บ้าน นก แก้ว จับ
ควีนนี้ สมเด็จพระ โสทัก อยู่เมืองเบียม มีความยินดียรับเอา
สมเด็จ พระอุไทยราช ไปตั้งเมืองเบียม แล้วสมเด็จ พระอุไทย
ราชขอเอาสมเด็จ พระโสทักเป็น พระบิดาเลี้ยง จึงสมเด็จ
พระโสทักใช้ พระยา ไทยาลา พระยาโนเสยรู้คือกับ พระยคเป็นแม่กับ
คอร ไพร พล บกมาถึง รมได้เมือง ตวันเมืองประทาย มาศเมื่อไพร่ยกยาศ
เมืองนคร สืบคืนเมืองบวก็เมืองสำโรงทอง ตลอดจนเข้า ไปถึงสุรราชกับ
สมเด็จ พระศรีสุริโยพัชร์ ซึ่งเสด็จสถิตอยู่เมืองบรรทาชเพชร ๖

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระอุไทยราช ลาสมเด็จ พระโสทัก
คิดเล่ห์ ไพร พล สกลโยธยาบาตรา ออกจากเมืองเบียม ตามกองกับ
มาภายหลัง ถึงเมืองกะพงตระ สัตถ์ลงเรือ พระที่นั่งเป็น การ เรว
มา กบกับกับ พระหัตถ์อินชิต อวง นำเสด็จกลับขึ้น มาตามแม่
หนีเปี่ยมมัจจุร ด้ขึ้นมา ตามลำแม่หนี เปี่ยมมัจจุร บันดาจว
นา ขรวไว้ ถัดได้เป็นอันมาก ด้ไปตั้ง บ้านนพพร บ้านอำ เป็น
บ้านเล็กวัน บ้านอันลงสาร ได้มาเป็นเมืองขึ้นทุกตำบล ยกทัพมาถึง
พนมเปญ ๖

๑ ฝ่าย ทัพสมเด็จ พระศรีสุริโยพัชร์ ถ่าถอยเข้ามาถึง
ค่ายหลวง พลหนีกระ จักกระ จายจากกัน ๖

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระแก้วฟ้า พระองค์ตกใจกลัวว่า เขาจะคิด
ทำร้ายเสด็จหนีไปอยู่ วัด สะแบง แปลงตัวเป็นสงฆ พระศรีสุริ
โยพัชร์ผู้เป็น พระมหาอุปราช ตกใจกลัวหนีไปเมืองไพรกระก

๑ ฝ่าย ธนิก อัครโณธ หนักจันท์นี้ หน้าไป ทรง ถวาย
บนพระ วิหาร ไตรย ใน พระ ราชมัง ของ สม เสด็จ พระ รามาชินที
จึง บัดคามุข มณฑรี สม เสด็จ พระ อุไทย ราช ปราย จักร สม เสด็จ เสด็จ
แก้ว พามา จาก พระ วิหาร วัด สะแบง ให้ ลา พระ นวช ออกล แล้ว
นำ ไป ว่า เลื่อนวัด วัง กระดาน สม เสด็จ พระ อุไทย ราช เสด็จ
เสด็จ บาตรราช ขึ้น ไป ถวาย บัณฑิต สม เสด็จ พระ รามาชินที ผู้ เป็น พระ
โยธยาบรม บพิตร พร้อม มุล ชนอุล ด้วย กัน ศัก ทรวง พระ คำ
หนัก ข้าง เนื้อวัด เจดีย์ ทะ มีว่า เจดีย์ ใหม่ เป็น ที่ สำรับ กับ พระ องค์
เสด็จ อยู่ ได้ สอง เดือน จึง สม เสด็จ พระ อนุเจติยัตริ ผู้ เป็น
พระ บรรดาเคี้ยว สม เสด็จ พระ ศรี สุโข ปันจุ ไม่ สบาย พระ หฤ
ไชย ด้วย คิด พยาบาท สม พระ เสด็จ อุไทย ราช จึง เรียก มณฑรี
ผู้ร่วมใจ ไป คิดกับ เจ้าฟ้า ทะพะทะ เกา พระ เวียง ยาศิ ราช
โสมบอก ไป จะ ลอบฆ่า สม เสด็จ พระ อุไทย ราช ๆ รู้ พระ องค์ จึง
เสด็จ มา ลอบ ลง มาถึง อะคม หลวง สง แร้ว พระ ที่ นั่ง ได้ จัก เป็น
เอง กับ ให้ กวาด บันดา ครบ ครีว เขมร ถึง ราม แซก ผู้
แต่ บัดนี้ อยู่ริมฝั่ง แม่ น้ำ ซึ่ง เข้า กลับ กลับ มืด เม เป็ด จัก พระ องค์
ที่ สิ้น ลอย ลง มา อยู่ ณ เกาะ โฟ พระ บาท แล้ว ยัง ตัวนี้ ตก จึง
ทรง พระ ราชทาน พระ นิธิ อัน ซิด ดวง ให้ ว่า ที่ เจ้า ฟ้า ทะพะทะ พระ
วรอันหา ทอบ ให้ ว่า ที่ ยอม ราช พระ เส็นหา อัน ซิด ตน ให้ ว่า ที่ จัก
ตรี ยท กับ ออก จาก โฟ พระ บาท ไป รวม ชะนะ กับ เจ้าฟ้า ทะพะทะ เกา
กับ บัดนี้ ชุน นาง อยู่ ข้าง สม เสด็จ พระ อนุเจติยัตริ แดก กระ จัก
กระ จาบ จะ สู้รบ ไม่ ได้ จึง สม เสด็จ พระ รามาชินที กับ สม เสด็จ

[illegible]

๑ ฝ่าย อนาโณนโคโน กับอนัก ของคัสซี นี้ จากเมืองโพธิ์สัว
ข้ามไป อยู่เมืองตันอุตัง พระบาทไชโยสถ อยู่ จึงแม่ทัพนาย
กองข้าง สมเด็จพระ อธิราช บกขึ้นไปล้อมจับ ได้พระคัส
พระ อนาโณนโคโน กับสมเด็จพระองค์ทอง นำ มาฆ่าเสีย ที่เมือง
กะตงชะนัง เสร็จแล้ว จึง สมเด็จพระ อธิราช ให้พระชะ
มะ สงคราม มุ เปรน พระบาทไชโยสถ ไปรบกับทัพ พระบาทไช
โยสถ จับ พระบาทไชโยสถ ได้ให้ฆ่าเสีย แล้วล้อมจับ ได้อนัก
ของคัสซี ก็มาถวายพระ อธิราช ๗ ให้ฆ่าเสีย ๗

๑ ฟ้าบ อดัก องค์ใหม่ ผู้เป็น พระ รามราช นั้นยังตั้ง
 ช้าง อยู่ในกรุงชุม นางคนหนึ่งชื่อ พระ ปราง ลอยเข้า ไป แหกกรง
 ภา หนี ไป รุณ ศรี อุบุตธนา จึง สมเด็จ พระ อุ ไทย ราช พระองค์
 ขึ้น ทรง ราชณเมฆ ประ ทาย เพชร เมื่อ สักราช ๑๑๓๐ สัม เจริ
 ทก ขานนัก ยักร พระชันษาได้ ๒๐ ปี ทรง น้ำสรวง พระ เเม่ ทรง
 พระนารายณ์ ทรง พระ ชรรค์ ทรง พระนาม พระบาท สมเด็จ พระ
 นารายณ์ ราชา จีระ ราช มา ชิด

มหาจักร พรวติราชบรมนารถ พระบาท บรมบพิตร เสด็จสถิตย์
 เปนอิศรอำพลรัตนราช ไชยเกษมจิรวรมย์ อำนวยกรุงรัตนปุ
 มหาอินทนิลนครบรมวิวัฒวิเทก เอกราชธานีบรมหาธิ์ดินทร์
 นรินทร อัครโศภน บรมราช วิสุทธิวิศุข จกตวิมล ทรงพลานุภาพ
 องค์บรมราชมหามหินทร นเรนารถ พระบาทบรมเพ็ญ
 วิจิตรวิไชย ไกลอุดม บรมละเกียรติกการ เสด็จมีพระราชนิโทษ
 ประกอบโดยโสภณเจตสิก เสด็จตรึงน้ำเนหาในเจตบัจจัย
 โไทยทาน มีเมตากรุณา มุทุตา อุเบกขาอุศลธรรมจำตักยกอัน
 บำเพ็ญเนหาในพระสัมมา วิษณากกรรม สฐานวัน สฐานอุศล
 เว้นจากเวรที่ห้าบาป ธรรมที่สืบสืให้สิ้นจากพระองค์ เสด็จ
 ทรงพวยพามาตามทิศพิรุณราชธรรม อันมหาประเสริฐ ไปถึงใน
 พระไตรภพ เหตุยบยติ สนิสัทธา ร่าย พระราชพรวิชัย ประดับบุร
 และมหารัตนไตรภพทั้งสาม พระองค์ทรงพระราชสักขา พระราช
 ทานแก่สมณพวค มหาจารย์ บำเพ็ญทุกขทุกขทุกขทุกข
 กำพร้าทุกขจากลำบาจากที่ลำเนา มาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร
 บารมีนั้น เปนอเนกอนันต์ จะคณนาไม่ไหว แล้วมีพระ
 พระราชนิโทษ ทรงพระกรุณาโปรดให้โอวาทสั่งสอน เป้าหมาย
 มนสิการเนหาอันใหญ่ยิ่ง ยาวนาประจรรายจร ให้พ้นจากทุก
 จริตกรรม ให้ได้น้ำใจตนออก จากโทษจตุรบาป ให้พ้นจาก
 ทุกขถึงบารมีสุขด้วยผลอุศลของตนต่าง ๆ พระองค์ทรงพระกะ
 ตัญญูจะตะเวที่ มีพระกระแสเจตนาปรารถนาในอนาคต ให้ไว้
 ทรัพย์สินอันบุญญาสันเพชสัมเรทธิ์เป็นพระพุทธรูปเจ้าองค์หนึ่ง โปรด
 สักขแห่งอนสุวรรณเพชรา มหารัตนจร อุดมอุดมใหญ่แจ่มแจ้งหนักถ่วง
 เกรงซึ่งรลออกในสครนนั้นไม่ พระพุทธเจ้า ๑๑๑๑ ศกเถระนิกาย

จึงว่าเจ้ากรุงลาวได้นำ พระธิดา สมเด็จพระ มหากระษัตริย์ ผู้เป็น พระ
 บวร ราช มาร ภาวมาถวาย พระองค์ เสด็จ ทรงสร้าง พระ ราชกุศล
 ตั้ง พระธิดา ขึ้นปราสาททำบุญ สนอง คุณสมเด็จ พระ บวรราช
 มรรคา เสร็จ แล้ว จึง แด่ พระธิดา ไปบิณฑูรไว้ใน พระเจดีย์ใหญ่
 บนเนินเขา พระราชทรัพย์ ประทับ การ พระ ราชกุศล จนสิ้น เวล
 แล้ว ลุศักราช ๑๑๒๒ ศกมโหฬาร นักษัตร วาระ สุภคร แรม ค่ำหนึ่ง
 กติกะมาส ทรวง พระ เมตตา ทั้ง นาม นักษัตร นาง วอง เรียกว่า นักษัตร
 มาลาบุบ ผาวก็ เป็น ที่รัก ร่วม ราชศุภไทยใน พระบาทบรมมพิตร
 ลุศักราช ๑๑๒๓ ศกมเสง นักษัตร พระวงษ์ ลาว ชื่อวันชัย
 เมือง สทิง แตรง เคียง นี้ เรียกว่า สทิง แตรง ได้ เป็น พระ ศรี โขบเซฐ
 เหตุอยาก ใคร ได้ ความ ชอบ จึง รัชส้าง นาง นักษัตร แก้ว ปะทุม มา
 ผู้เป็นบุตรี นำลง มาจาก เมือง สทิง แตรง เข้า มาถวาย พระบาท
 บรมมพิตร สถิตย อยู่ เฝ้า แหน พระ องค์ ได้ สาม เดือน เสด็จ ไม่
 ถอน พระ โไทย บุตรี พระวงษ์ ลาว กวีนนี้ พระองค์ จึง ได้ ส่ง
 กลับ ไป เมือง ลาว ลุศักราช ๑๑๒๔ ศกมเม้ง นักษัตร พระองค์ ทรง
 พระ ราช สักการ กับ พระ มหาสังฆ ราช รูปหนึ่ง ทรวง พระนาม สมเด็จ
 พระ สุคนธาธิปที ฯ นั้นเดิมชื่อ มุขม สถิตย อยู่ วัด พระ วิหาร สะแบง
 รู้แจ้ง อรรถแปล ในคำ ถิ่น พระ ไตร มีฎก ทั้ง สาม ไม่ ะกิจ้อง
 เสด็จ ทรง นั้บ ถิ่น นักษัตร ให้ อาราธนา มา เทศนา ถวาย ทุก
 วัน อุโบสถศีล แล้ว ให้ จ้าง พระราชทรัพย์ ประดับ รัศมี ใจ ไตรย
 ชีวร มุข พระ ธรรมเทศนา แล มุข พระสงฆ์ บำรุง พระพุทธ ศาสนา
 ให้ รุ่งเรือง ประ โภ ใน แผ่นดิน ศุข โศภณี ลุศักราช ๑๑๒๕ ศก
 มแม่ นักษัตร พระองค์ ออกทรง พระนวชา จำ พรรณา อยู่ วัด เกาะ
 จีน ได้ สาม เดือน ชุนนาม มุขม นวัชช กาม เสด็จ เสด็จ ทรง

นิพนธ์บาท อุตสาห์สนโคจรไปรด สัตว บันดาฝรั่งชาวจาม ช่อมปศุณี
 ตามโอวาท ให้ บาดร พระองค์ทุก ทินทิวา จนปวารณา ออก
 พรหมารัง เสกข์ ลาพระ สิกขาบท เสวยราชสมบัติดังก่อน ดุศักราช
 ๑๑๒๗ ศักรกานัก มัธร์ นัก นางมาลา บุษาวดีมี ศิรภักดิ์ได้สืบ
 เค็อน สมภพพระ ราชบุตร องค์หนึ่ง ทรง พระนาม นัก องค์ เมญ
 ึ่ง พระบาท บรม บพิตร ทรง พระ เมตตา ยก นาง มาลา บุษาวดี ขึ้น
 เป็นเอกธรรมเหณี ทรง พระนาม ชื่อ สมเด็จ พระ ภัควดี พระเอก
 ภระ ษัตริย์ศรีจักร พรตวิรัตนราช วรลักษณ องค์อภัยภูยานีศรี วิสุทธิ
 ธิอุดมบรม บพิตร บันดาป ไวกิต ราช บัน ทักษิณ ณ ตรี ผู้
 ไหญ่น้อย ถ้า จะ กราบ บังคมทูล แลชาน ให้ว่า พระ
 กรุณาพิเสศ

๑ ฝ่าย บันดาท้าว นางข้างใน แลภรรยาขุนนางกับหญิง
 ทั้งหลาย ให้ชานว่าแม่ ดุศักราช ๑๑๒๘ ศกุน นัก มัธร์ พระ
 แม่ นางหนึ่ง ชื่อ นัก นาง แม่น ผู้ น้อย พระยา บรณายกชู มีศิรภักดิ์
 สืบ เค็อน สมภพ พระราชบุตร องค์หนึ่ง พระองค์ พระราชทาน ให้
 ชื่อ นัก องค์ อี ใน ึ่ง กุน นั้น หม่า ยกกับ มาตี กรุง ศรี โยทยา จับ
 เขา พระเจ้าคอกเคื้อ ไปได้

๑ ฝ่าย พระเจ้าเสถียร ออก รม แพ้ หม่า หนึ่งมาถึงกรุงกำ
 พุจ ขิบตี ทั้ง พระ บวรมีพระบาท บรม บพิตร ดุศักราช ๑๑๓๐ ศก
 ชวต นัก มัธร์ พระบาท บรม บพิตร พระองค์ยก นัก องค์ อี ผู้เป็น พระ
 ราช บุตรี สม เคร์ พระ แก้ว พ้า อภิ เศกเป็นพระธรรมเหณี ทรง พระ
 นาม เร็ยถ สม เคร์ พระ ภัควดี พระ ศรี สุวคามาตาภระ ษัตริย์ บรม
 บพิตร มีพระ ราช บุตรี องค์หนึ่ง สมภพเมื่อปี มีโรง ศักราช ๑๑๓๑
 ปี ทรง พระนาม นัก องค์ เกา

พระเจ้าตากเป็นบุตรจีนห้วยหงษ์อยู่ใน กรุง ศรีอยุธยา ค่อยฆ่าพม่า
 พม่าหนี กระ จัก กระ ภาย จึงตั้งตัวขึ้นเป็นเจ้าใน กรุง ศรีอยุธยา
 ใช้ข้าหลวงนำศฤงคาร มาทูล พระบาทบรมบพิตร ให้ทรง คึก
 ทำออกไม้อื่นทอง ไปถวาย พระเจ้าตาก ได้เป็น ทง พระราช
 ไม้ตรี ตาม ขาดเหมือนแต่โบราณ พระบาทบรมบพิตร พระองค์
 ทรงจินตว่า พระเจ้าตาก นี้ เป็น ราช ภูร บุตร จีนห้วยหงษ์ ตั้งตัว
 ขึ้นเป็น กระษัตริ์ จะให้เรา นำ ศก ไม้อื่นทอง ไป ถวาย อย่างไร
 เห็นจะ ไม่ สมควร พระองค์ไม่ยอมเป็นเหมือนขึ้น แล้วบังคับ
 ข้าหลวงทั้ง นั้นกราบ ถวาย บัณฑิตลาถน ถัดไป ทูล พระ เจ้า ตาก
 ตามเนื้อความนั้น พระเจ้าตาก กริ้ว นึก จึง ครีใช้ พระ เจ้า อยู่
 หัววัง นำ เลื่อนขึ้นเป็นที่เจ้า พระยาสุร ศรี เป็นแม่ทัพใหญ่ ไท น้า
 สมเด็จ พระ รามกันบันดา แม่ทัพ แม่ ถอง ครอง ไพร่ พล ยก มา
 ถึง เมือง พระมหา นครวัด จึง พระบาทบรมบพิตรผู้เป็นเจ้า ครีใช้
 ใช้พระยากลาโหมปาง สมองต่าง พระ เนตร พระ โยธูเป็น แม่
 ทัพใหญ่ นำ ไพร่ พล ออก ไปต่อสู้ ๆ รบมิได้ พระยา กลาโหม ปาง
 ก็ตายใน ท่ามกลาง คือ ไพร่ พล แดกหัวกระ จัก กระ ภาย ไป จึง กอง
 ทัพ ไทมี ไซ้ ชะนะแล้ว ถัดคืน ไป บัง กรุง ศรี อยุธยา ครั้นนั้น
 พระบาทบรมบพิตร ทรง พระ เมตตา นึก องค์ ธรรม ผู้เป็นสมเด็จ
 พระ ราช บุตร สมเด็จ พระ แก้วฟ้า ยกขึ้นเป็น สมเด็จ พระมหา
 อปราชบรมบพิตร ฤ ศักราช ๑๑๓๓ คือ ขาน นักร ธรรมเด็จ
 พระโสภณ ผู้เป็น ใหญ่ใน เมือง เข้มม คึกตาม อำเพอ ใจ ด้วย
 ความโลก เรटना เหมือน ตักกะมีตน เข้าด้วยเพลิง ละเจิง ใจ เทนท
 ไพร่พลใน แขวง เมือง บรร ทาย ม ศ เมือง ครังยกเป็น กอง ทัพ
 ไปจับ คนเมือง ทั้ง ใหญ่เล็ก จัก ญี่ จึง พวดกอง ทัพ ไท ออก

ออกมาสู่รบชนะ แม่ทัพ แม่กอง สมเด็จพระโสดาภรณ์ หนีกระ
จกกระจาย ถอยทัพกลับ มาเมืองเขมร เมื่อศักราช ๑๓๓๓
ศก เกาะ นักนิกร ๘ พระเจ้า ภาณุคิณจก เกณฑ์ไพร่พลได้ เจ้าพระ
ยาชมราชเป็นแม่ทัพใหญ่ ยกมาถึงเมืองบางคางตามทางบก
ถึงเมืองนครวัดกับของเจ้า มาถึง เมืองโพธิสัตว์ ๗

ฝ่าย พระเจ้าตาก จึงจัดทัพเรือจัดเครื่องสำหรับศึก
ใช้ดำเินเพชรานาวาใหญ่น้อย นำสมเด็จพระรามมาถึงเมือง
เขมร มารบไล่พระโสดาภรณ์ หนีกระจกกระจาย ไปอยู่เมืองตึกเขมา
จึงคนนำข่าวเข้าไปกราบทูลพระบาทบรมขัตติย์ ๗ ทราบความ
ทุกประการแล้ว พระองค์ก็ภา พระธรรมเหี้ย กับบัณฑิต
พระสนมกับบริวาร ขยอหญิง ออกจากพระราชมณเฑียร มา
ถึงท่าขึ้นอยู่บนพระที่นั่ง นาวาลิลาชาตรา ออกจากค่าย บันดา
ครีว ราษฎรทั้งหลายหนีลงเรือ ตามแม่พระองค์ลง ไป ถึงเมือง
ตะโกลงโขดบักอันเจียนแต่ครีวบางพวก ก็แหวะเรือนซ่อนอยู่ใน
เกาะนักสะอันลงระลือว่าวังไม่ก็มาก ชวนกันดักไม้ปักทำ
เป็นรั้วประชุมอยู่ล้อมเขมรตะแอก ๗

๑ ฝ่าย พระเจ้าตาก กับสมเด็จพระรามก็มาถึงเมืองเขมร
สำเร็จแล้ว จึงพระองค์ยกทัพเรือเข้ามาถึงพนมเปญออก
ไปทะเลจะราชเขมรยกตามเข้าไป จับเอาตัวสาวกับชาย ขยอ
หญิง เอาทรัพย์สินของบัณฑิตกับครีวที่เข้าซ่อนอยู่ ณ
นักสะ บันดาของทัพไทยบ้างก็ยกลง ไป ตามครีวหลาย
ถึงเขมรเบญจพินในเพลากลางคืน พบกับทัพพระยาชมราช
ทอยคันครีวอยู่ภายใน ก็ตกไม้ทำค่ายเรือแบ่งสายเรือแบ่งรบ
ถอยได้บ้างรบกับกองทัพไทย ณเขมรเบญจพินถอยได้ประทะ

ประ ทับ อยุ่ ครั้น นั้น เจ้า เวียง ค นาม ทรร เมตา ทวีต ไซ้ องค์ ชวน ฝน
แม่ ทับ ไทใหญ่ ยก ขึ้น มา ถึง ทับ พระยา ขม ราช ทอช ชั่ว วน
มี ไชย ชะ เระ

๑ ฝ่าย กอง ทับ ไทย แพ้ ถอย ทับ กัด บิ้น ไป กรุง ศรี
อยุธยา ไว้ แด่ ไทย ๕๐๐ ได้ รักษา สม เกจ ี พระ ราม ค้าง อยุ่ เมือง
กำ ปอก เกล็ด ย กล่ ม บั น ฑา ราช ฏร เม ชน บร ราช มาศ เชิง กระ
ชุม ได้ พร ัณ มุ ล จัก เป น ทับ ยก มา ถึง เมือง เมื อ ม ร ะ กา จึง พระยา ขม ราช
ทอช ให้ จัก ไพร พล ยก ไป ต่ อ วน กับ ทับ สม เกจ ี พระ ราม

๑ ฝ่าย ทับ เจ้า พระยา ขม ราช ไทย ยก ไพร พล มา ทาง ยก
ถึง เมือง นคร วัค บั น ของ ล่วง มา ถึง เมือง ไทย สักว กวาด บั น
คา ครอบ ครวั ราช ฏร เจมร หน้ ม เจมร สว นำ ไป กรุง ศรี อยุธยา
ประมาณ ได้ ๑๐๐๐๐ เสศ ที่ ทาย ที่ ยก เข้า บั น สัน คน จาก บ้าน เมื อ
เกิด กุ ลั ไทใหญ่ ใน บั เวกะ เตื น ช้าย เตื น ชั้ ลุ ถึง เตื น สาม นั้น พระ
เจ้า เสส ี สุรคค พระบาท บรม บพิตร ลา เจ้า เวียง ค นาม ขา ราช
ออก จาก บก ชั้ เจริ น ตะ โลง โศก เลย เข้า มา สติ อย อยุ่ แพรก
มัก วั น ไค ว่า คลอง ปาก หน้

๑ ฝ่าย เจ้า เวียง ค นาม ทวีต ไซ้ องค์ ไทย จั น เป น เบา ชอ
มา อยุ่ ประ จั รั กษา พระบาท บรม บพิตร ละ คั ก ราช ๑๑๓๖ ศก
มโรงแถ วั น ชั ร พระบาท บรม บพิตร เสด ั ไป สติ อยุ่ แพรก
มัก ประ จั ว่า คลอง วั น เจริ น หน้ พระ องค์ ทรง พระ จั น คา เมตา
กรุณา บั คา อาณา ประ ชะ ราช ฏร พรัก พราก จาก ที่ อยุ่ เพราะ คั วัช
เกิด วน กับ กอง ทับ ไทย ฐ ยก มา ทำ ทุ ก ขั ได้ ทุ ก เมือง ฝัก ค้าง ควั น
ตก จั สม เกจ ี บรม นารถ พระบาท บรม บพิตร ทรง พระ ราช คั วั ร หั
ได้ พระ องค์ นัก ทว ฝั เป น สม เกจ ี พระ องค์ แก้ว ได้ ไป เป น ทาง

พระราชไมตรีผูกพันแม่ทัพแม่กองไทย ไห้คงเสียอย่าให้
 รมกันเอนกกับอาณาประชาราษฎร์ด้วย แม่ทัพแม่กองไทยก็
 ยินยอมพร้อมใจแล้ว นำพระองค์แก้วเข้าไปถึงกรุงศรี
 อยุธยา ขึ้นกราบทูลแก่พระเจ้าตากตามสมควร จะขอเป็น
 ทางพระราชไมตรีตามธรรมเนียมแต่โบราณ ครั้นนี้พระเจ้า
 ตากไม่ไว้ใจไม่เชื่อ แล้วให้ทำไทยองก์แก้วใส่คุกทนทุกข
 เวทนาอยู่ในไซ้กรวน ฤๅภิราช ๑๑๓๕ ศกมเสงนักขัตต พระบาท
 บรมพิตร พระองค์มีแม่นางหนึ่งชื่อนักนาโงย มีครรภ์ได้สิบ
 เดือน สมทบพระราชบุตรองค์หนึ่ง ทรงพระนามนักเอง จึงพระ
 องค์เปลี่ยนชื่อ แพรกนักปรีดิ์เรียกว่า แพรกเมื่อนเลือน ฤๅศักร ช
 ๑๑๓๖ ศก เมื่อนักขัตต พระบาทบรมพิตร พระองค์ไปสถิตย์
 อยู่ที่บ้านจัน ครั้นนั้นพระเจ้าตากส่งโสม ในพระหฤไทยไม่
 ไว้ใจ พระองค์แก้วเกลียดไม่ชู้ชตง จึงพระองค์แก้วให้คน
 มากราบทูล พระบาทบรมพิตร ขอมาดกกับภรรยาบุตรเข้า
 ไปถึงกรุงศรีอยุธยา ครั้นนั้นพระเจ้าตากเชื่อว่าชู้ชตงจริง
 ให้ถอดองค์แก้วออกจากไทย ทรงพระเมตตาโปรดให้ขึ้นเผา
 ไทยปรกติ

๑ ฝ่าย พระบาทบรมพิตร เสด็จทรงพิจารณาเห็นว่า
 สมเด็จพระรามาธิบดีสงครามทั้งนี้ด้วยหยาดได้ราชสมบัติ แต่
 บัณฑอาณาประชาราษฎร์วินากรรมภัย เป็นอันมากจึงเพียงนี้
 ควรเราจะมอบเวนราชสมบัติถวาย สมเด็จพระรามาธิบดี
 ประสงค์ เอนกอาณาประชาราษฎร์ทุกประเทศจะได้ความสุข
 ไม่เกิดทุกข์ไทยสืบไป ทรงพระจินดาเห็นอย่างนั้นเสด็จจึง
 เสด็จให้บัณฑิตพระมหาสังฆราช พระราชครูปู่โหวต สอน

ใหญ่ น้อย มาชุมนุมพร้อมกัน เหมือนอย่างพระอาทิตย์
พระจันทร์ และ ดาวฤกษ์ ๑๑๓๗ ศก มณีนกัษัตร จึงพระบาท
บรม บพิตร ทรง พระคำ รัศมี ได้ พระมหาสังฆราช พระมหา
พรหมคุณ เคิม ช่อ หลง นำพระ ราช ไม่ไว้ ไป แด่ เมือง กำปง
เข้า มาถึง เมือง บรรพต เพชร แล้ว ถวาย พระ พร สมเด็จ พระ ราม
จึง เสก รมอบ เวณ ราชสมบัติ ถวาย สมเด็จ พระ ราม ผู้เป็น พระ
อนุชา พระ ทวด เทิด ถว ถัน จัน เสวยราช สมบัติ ทรง พระ นารายณ์
ทรง พระ ขรรค์ ทรง พระ นาม เรียก พระ บาท สมเด็จ เสก ษ พระ
ราม ราช อิศราช บรม บพิตร

๑ ฝ่าย พระ บาท บรม บพิตร ผู้เป็น สมเด็จ พระ ราม นั้น
พระองค์ สถิต อยู่ เป็น มหา อุปราช พระองค์ แยก บันดาล
นาง สรรพ์ ที่ ทรง ราช มาก น้อย เท่า ไหร่ นั้น ถวาย พระ ราม
ราช

๑ ฝ่าย ชุน นาง สรรพ์ ที่ พระ มหา อุปราช นั้น พระองค์ แยก
ไป ให้ สมเด็จ พระ มหา อุปราช

๑ ฝ่าย ชุน นาง สรรพ์ ที่ สมเด็จ พระ มหา อุปราช นั้น
พระองค์ เอา ไว้ ให้ อยู่ แล่น รักษา พระองค์ โคข ปรกติ พระองค์
ทรง ราช มา แต่ ปี ขาน ถึง ปี มณีนกัษัตร พระองค์ เวณ ราช สมบัติ ถวาย
ถวาย สมเด็จ พระ ราม ราช นั้น ได้ ๑๔ ปี พระชันษา ได้ ๓๓
ปี ศก ฤกษ์ ๑๑๓๘ ศก วณ นกัษัตร พระองค์ ครบ สิบ ได้
ช่วง หล่น ๑๗ เริ่ม เบญจาง กับ เครื่อง ทำศึก ไว้ ได้ ต่ ก็นำ
หลัง อธิกร ณะ สุน โคข เรว ให้ ศก ไม่ ทำ ค่าย ที่ เมือง พนม เพญ มุข
พล พระองค์ ไม่ เหม จัน แก่ เมือง ขวน ท้อง เมือง ขวน ขวน เกศ
ศึก กับ นักไพร ใจ เชน ทั้ง ๒ ขัน เป็น ใหญ่ เลี้ยง กล่อม บันดาล

ราชกุมารพร้อมแล้ว ขวณสองคนพี่น้องนั้นผู้พี่ชื่อคึกของค้ออันผู้
น้องนั้นชื่อคึกของค้อเฒ่าอยู่เมืองโกกฏ ขวณขวาน เกน ไพร พล
เข้าเป็นกระบวนทัพ ยกไป ต่อรบกับเจ้าเวียงคานาที่เมืองเว้ อะ

๑ ฝ่าย องค์จะแจ้งเป็นใหญ่ อยู่เมือง ไส้จันทน์ กง
พิทักษ์รักษามันดา ราชกุมาร ได้มา กราบทูล สมเด็จ พระราม
ราชขอเสด็จกับ ไพร พล ได้ไป ช่วย รบกับ โกเชิน นั้น พระองค์
หา ให้เสด็จกับ ไพร พล ไม่ จึงองค์จะแจ้ง โกรธ พระราม ราช
กุมารมันดาเสนา ไพร พล มาถึงค่าย จะโยจ้งว่า ว่า แผลม ทำเคย
บัง อารักขาม ฟาด พนมเพน্থ จึง ระคมรบกับ ทัพ เขมร สมเด็จ พระ
มหาอุปราชบรมบพิตร พระองค์ คึก จะตอบ ไป สติคย์อยู่
แพรกล่าโรง แสน พระ ราม ราช ก็ แห่ สมเด็จ พระ มหาอุป
ราชผู้เป็น สมเด็จ พระ เรียม ไป ถึง แพรกล่า โรง แสน แล้ว
พระองค์ลา กลับมา สติคย์อยู่ พระ ราม ราช เฝ้า ร

๑ ฝ่าย ทัพ ขวณ รบกับ ทัพ เขมร ในเคื่นยี่ปี ออกตั้งสู้
รบไม่แพ้ชนะกัน กองทัพ ขวณก็ถอยคืน ไปเมือง ขวณ ฤๅชราช
๑๑๓๕ ศก ระกาน้ำ นักร พระยาบวรนาถยกชุดได้เป็นเป็น พระ
ยาวิบูล ราชคึกคึก ทูล สมเด็จ พระ มหาอุป ราช ว่า จะคิด ถอน
ฆ่า พระ ราม ราช ปรานา จะเอา ราช สมบัตถ์ ถวาย สมเด็จ
พระมหาอุป ราชหา เขมไม่ แล้ว พระยาวิบูล ราช ตกใจ กลัว
ด้วย ตัว คึกคึก แล้ว ถอนไป ทูล สมเด็จ พระ ราม ราชว่า สม
เด็จ พระ มหาอุปราช คิด กระ บดต่อ พระองค์ จึงตรัส ไซ้
พระยาวิบูล ราช ถอนฆ่า สมเด็จ พระมหาอุปราช ครั้น นั้น พระยา
วิบูล ราช รับ พระบันฑูร วิเศษ แล้ว ไป คิด ไซ้ พระยา ศรี อังราช
ชวนเล่น หมากรุก อยู่ในโรง เต็ม ว่าทิม ใน พระ ราชวัง สมเด็จ

พระมหาอุปราชโยราชบรมบพิตร ผู้เป็นพระเวรมพระองค์
ทรงพระประชวร สถิต ณ พระโรง ที่นั่งค่างใต้ เบื้องหน้า
ปากคลองซุก พระยาศรีอภัยราช ถอบผ้าสมเด็จ พระมหาอุป
ราช สวรรคตในค่าง จันทิณ ขึ้น ระกา พระชันษาได้ ๒๒ ปี ลูกเล็ก
พระศพละแล้ว

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระมหาอุปราช ทรงพระประชวร เป็น
กำลัง พระองค์สวรรคต สิ้นพระชนม์ ในค่าง แรม เดือน ขึ้น ระกา
พระชันษาได้ ๓๘ ปี ลูกเล็ก พระศพละแล้ว ลูกศักราช ๑๑๕๐
ศก จอนักขัตร เดือน ขึ้น นั้น พระเจ้าตากตัวส ให้พระบาทสม
เด็จ พระพุทธเจ้าอยู่หัววิหิตหลวง เมื่อยังเป็นเจ้า พระยาจักรี
กับสมเด็จ พระพุทธเจ้าอยู่หัววิหิต นำ เมื่อยังเป็นเจ้า พระยา
สุรศรีให้ นำไพร่พลไทย ๑๐๐๐๐ ยกเป็นกองทัพ ไปตีเมืองลาว
ตลอดไป ถึงเมืองเวียงจันทน์ เจ้าพระยาจักรี เจ้าพระยาสุรศรี ยก
ไพร่พลมาถึงเมือง บรรพทพเพชร์ ทูล สมเด็จ พระวรมราช
ขอไพร่พลกับเสบียง สมเด็จ พระวรมราช บอมนให้ไพร่พล
เมืองกะพงสวาย กับเจ้าเมืองศรีสุนทร เมืองไพร่แวง เมือง
ตะบอง จะมุ่มประสมให้ ได้ครบ ๑๐๐๐๐ กับเสบียงให้เจ้า
พระยาจักรี ออกทัพยกเดินทาง ไปเมืองกะพงสวาย

ฝ่าย เจ้าพระยาสุรศรี นั้น ยกทัพเรือขึ้น ไปทาง
ทะเลมาถึงเมืองสมบุตสมบุตหรือ สัตตัง ขวางลำน้ำเรือแ่ง
ทรายแ่งโฮ ขึ้นไปถึงเมืองลาว สกิง แตรง คึกคักเรือแ่ง
ทรายคำมถน สัตตัง ขวางลำน้ำ เลบไปถึงเมืองโขง เมืองจำปาตัก
เมืองแจละแมหัวเมืองทั้งนั้น ก็ยอมอยู่เป็นเมืองขึ้น กองทัพ
ไทยถึงคไวไม่ไค้รบ ยกเลยไปถึงค่ายเมืองเวียงจันทน์ ๆ สู้

รบกับทัพ เจ้า พระยา จักรี เจ้าพระยาสุร ศรี

ฯ

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระ ราม ราช พระองค์ ครัส
ให้ พระยา พระ คลัง ธรรม ไปตั้งกอง สี่เจ้าสาร สังกะสี อยู่ ณ เมือง
กะทิงม เกณฑ์การ ราษฎร ขอยกหญิง แฉวง เมือง กะทิง สวาย
เมื่อนั้น เร่ง ให้ สี่เจ้าสาร ทั้ง ขวบ ทั้งหญิง

ฯ

๑ ฝ่าย บันคา ไพร พลเขมร เมือง กะทิง สวาย หนี
กลีบ มา จาก กองทัพ นั้น พระ ราม ราช พระองค์ แต่งคน ให้ เทียว
จับ บันคา ราษฎร ๆ ก็ เข้าคุมกัน บก มา ไล่ฆ่า พัน พระยา พระ
คลัง ธรรม กัญ จำ หลวง จึง สมเด็จ พระ ราม ราช ให้ ไป เอา
พระยา เตโช แทน พระยา แสน ข้าง พ้า เบียง พระยา มนตรี
เสนาหาโส เข้ามาถึง บรรดา เพชร ให้ ทำ โทษ ทั้ง ๓ คน แล้ว
ให้ฆ่า พระยา มนตรี เสนาหาโส ให้ เมื่อนั้น พระยา แสน ข้าง พ้า เบียง
๕๐ ที่ แล้ว ให้ ถอย จาก ที่

ฯ

๑ ฝ่าย พระยา เตโช แทนนั้น ทรง พระเมกา ไว้ ได้ คง ที่
แล้ว พระ องค์ ไปรบ ให้ คืบ กลีบ ไปเมือง สุโขทัย ๑๑๖๓ ศก กุณ นก
มนตรี พระยา เตโช แทน พระยา แสน ข้าง พ้า เบียง ภา อาณา ประช
ราษฎร ไปเป็น อัน มาก พระ ราม ราช ให้ ไปเอา เจ้า พ้า ทะพะทะ
มุก มา จาก เมือง ป่า ตัก แล้ว ครัส ไร ได้ ไป ตาม สก๊ต พระยา เต
โช แทน พระยา แสน ข้าง พ้า เบียง ผู้นั้น ทั้ง สอง กับ บันคา ราษฎร
เมือง กะทิง สวาย แล โคก แชะ เข้า พ้า ทะพะทะ มุก ขวบ บั คม
ตา ออก ไป ถึง น้อย ทั้ง สอง กับ บันคา ราษฎร ญาติ พี่น้อง ได้ ถอน คบ
คิด กัน ว่า เมื่อ ครั้ง ก่อน เรา คิด เขา แผ่นดิน ถวาย สมเด็จ พระ
เริ่ม ได้ บัง พระ ราม ราช ถูก ถูก บัน ได้ ยอก พระ ทรวง แล้ว เรา
จับ ได้ เอา มา ใส่ กรง แหก กรง หนี ไป ได้ ถู พยา มา ท เรา ถ้า เรา

คิดขม อยู่ด้วย แล้ว เหน จะให้มา เราเสีย สัน ควร เรา จะ คิด
 รม ด้วย สุนทรา แต่ คราว เคี้ยว เจ้าฟ้าทะพระหะมู พระบาทไช
 แทน พระบาทสน จังฟ้า เบียง ร่วม คิด พร้อม ใจกัน ให้เร่ง เหน
 ไพร พลโคขเรวถึง ทำ ค่าย รายทับ ลาดกระเวน มา ถึง เบ้เมแสน
 สมเด็จพระ ราม ราชยุท บันดา เสนา ไพร พลไป ถึง คอ รม แต่
 เบ้เม แสน ตลอด ขึ้น ไปถึง กะพงม ภายหลัง นั้น พระบาท วิบูลโส
 ค้าง อยู่บรรดาขกณ กลาย คิด ใช้ พระบาทเพอรชุน หลงถึง ไปถึง
 องค์เราผู้ใหญ่ของ กอง ทับชวน กับ กับ พระบาทชะอีกระวงยา สวก
 ผู้เป็น เจ้าเมือง ปาสัก ยก ขึ้น มา พนม เถนุ จะ โรย จังวา จึง พระบาท
 วิบูลโส นำ ไพร พลรีบ เรว ไปถึง บรรดาขเพชร เชิญ สม เกษ
 พระ ราชบุตร ของ สมเด็จพระ มหา อุปโย ราช ทรงพระ นาม
 นัก องค์เอง พระชันสาได้ ๗ ปี นำลง จาก พระตำหนัก มา
 วาง ลงบน เรือ พระ ที่นั่ง แ่งไร จึง ขึ้น ไปคืน แต่ บันดา พระบาท
 ทวิชัย จับเอา พระ ราชบุตร สมเด็จพระ รามราช ทั้ง ๔ พระองค์
 นำ มาพิฆาต แลเอา พระ ราชมณ เทียว ไหม่ วิฆาต บันดา ราชบุตร
 ทก ใจแตก ตันหนี ช้อนตัว อยู่ ๖

๑ ฝ่าย ทับชวน ได้ ตามซื้อ แอ้งเอา ทวิชัย ของ ครุฑ
 พระ สงม เป็น อัน มาก ส่วน พระ ปฎิมา คำถึร พระ ไตรชนิก
 ๗ ถึงลง ในน้ำ ๘ ขอบ อันตร อาณ จึง บันดา จำเอา หนี ไป ทูล
 พระ ราม ราช อยู่ ณ เมือง กะพงม ได้ กราบ ความทุก ประการ
 แล้ว พระ องค์เสด็จ ถอย ทับกลับมา ถึง กะพง ชะนำ ทบกับ ชวนกับ เขมร
 อยู่ แพรกนา พังเดี้ยว นี้ เร็วกว่า แพรกฝรั่ง ได้ สู้รบ ได้ คอบ กัน
 พระ องค์ปาว ไซยหนี ขึ้น ยกทั้ง เรือ แ่งลาย เรือ แ่งทราย เรือ แ่งไซ ไปอยู่
 พนม กั แร้ง จัก แร้ง ทับ มากว่า อา จาร ฆวิฆ ให้ ออก มา รบ ค่าย แพร

แก่ กอง กับ ยวน กับ เขมร ข้างล่าง ๆ ยก ไปด้อมจับได้ รวมเจ้า
พระ ราม ราช ใสศร นำมาฆ่าเสีย ที่บึง ขยของ เมื่อ เคียน สิบ
ปี กุน เอก ศก พระองค์ทรง ราช แต่มี แม่ มาถึง ปี กุน ได้ ๕ ปี
พระชันษา ได้ ๖๐ ปี พระองค์ สุรคต ครั้นนั้น เจ้าฟ้า ทะพะทะ
มุกข์ ตัว ขึ้น ชื่อ ว่า เจ้าฟ้า ทะพะทะ มหา ราช บริตร คิด ให้ พระยา
ศรี อธิ อธิ ษา ปก ผู้ เป็น พระ บิดา เลี้ยง ที่ ราช าสม เด็จ พระ ราช
บุตร พระ มหา อุป โย ราช ทรง พระนาม นัก องค์ เอง ขึ้น เป็น
พระยา วัง

• ฝ่าย พระยา วิบูล โส ขึ้น เป็น พระยา
กลา โหม

• ฝ่าย พระยา แสน ข้าง ฟา เมือง ขึ้น เป็น พระยา จักรี
จึง บัน ดาม ขุน มน ตรี ปุ ไร ทิศ คิด มอบ เวณ ราช สมบัติ กลา ย
นัก องค์ เอง พระ องค์ ขึ้น ครอง ราช สมบัติ เมื่อ ศก ราช ๑๑๔๑ ศก ปี กุน
นัก ษัตริ

๑ ฝ่าย พระยา ยม ราช แบน เป็น เจ้า เจ้า สม เด็จ พระ
ราม ราช เป็น เกลอ กับ พระยา กลา โหม โส นั้น เจ้า ฟา ทะพะทะ มุ
ได้ ไป อยู่ กับ พระยา เก โข แทน ผู้นั้น ณ เมือง กะ พง สวาช ทราบ
ความ ไป ถึง พระ เจ้า ตาก ว่า พระยา ยม ราช แบน ราช อยู่ นั้น
พระ เจ้า ตาก รับ สัก ได้ หา พระ องค์ แก้ว เข้า ไป เฝ้า ใน เพล กลาง คีน
มี รับ สัก บอก ว่า เขมร ว่า ยวน ยก กับ มา รบ จับ เจ้า องค์ ราม มา เสีย
แล้ว ยัง รอด แต่ เจ้า พระยา ยม ราช แบน จะ ใช้ เอง ออก ไป
เอา ตัว อ้าย พระยา ยม ราช แบน เขมร เจ้า นา จึง ตรี สัก ได้ ทำ
ท้วง ทรา ใช้ พระ องค์ แก้ว นำ ออก มา ถึง เจ้า ฟา ทะพะทะ มุ กับ พระ ยา
กลา โหม ว่า ให้ มอบ พระยา ยม ราช แบน มา แก่ พระ องค์ แก้ว ๆ

จะ นำเข้ามาถวาย เจ้าฟ้า ทะพะทะมู กับ พระยาภคโหมชุ ได้ทราบ ท้อง
 ทราย จึง มขม พระยาชมราช แบน ให้พระองค์แล้วนำเข้าไป กราบ
 ขุดถวาย พระเจ้าตาก ๆ มีรับสั่งว่า พระยาชมราช แบน ว่า
 เป็นขุนนางผู้ใหญ่ทั้งได้เสีย พระเกียรติยศ แล้วรับสั่งให้เอา
 พระยาชมราช แบน ไปทำโทษจำคุกไว้ ลุศักราช ๑๑๕๒ ตก
 ชวศกนักษัตร ครั้งนั้น เจ้าฟ้า ทะพะทะมู กับ พระยาภคโหมชุ
 คิดถวาย พระนาม สมเด็จ พระ เรือม กระษัตริ์ ทั้ง ๒
 พระองค์

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระเรือม ที่ทรง พระนาม นั้ องค์เพญ นั้น
 ได้ทรง พระนามว่า สมเด็จ พระมหากระษัตริ์

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระเรือม อัง ที่ทรง พระนาม นั้ องค์
 นี้ นั้น ได้ทรง พระนาม เรือม สมเด็จ พระศรี วรราช จิตาบรม
 บพิตร ลุศักราช ๑๑๕๓ ตก ฉลู นักษัตร เมื่อเดือน อ้าย
 นั้น พระเจ้าตาก ได้ทรงทราบข่าวว่า บัณฑิตขุนนางเมืองเขมร
 ขึ้นเข้ากับ ขวน ครัสใช้ พระราชบุตร ชื่อพระ เจ้าน้อยกับเจ้า
 พระยาจักรี เข้าพระราชาสุครี้นำไพร่พล ๓๐๐๐๐ แยกยกไป
 สมทบ

๑ ฝ่าย เจ้าพระยาจักรี ได้ยกไปทาง
 นครวัด

๑ ฝ่าย พระเจ้าน้อย นั้น ได้ยกไปทาง
 ปรรทาย เพชร

๑ ฝ่ายเจ้า พระยาสุรศรี นั้นได้ยกมาทางเมืองกะพง สวาย
 ครั้งนั้น เจ้าฟ้า ทะพะทะมู ข่าว แล้ว แต่งให้ ไปกวตบัณฑิต
 ครอบ ครวี่ ที่มีเรือแต่เมืองนครวัด บั้ระ ของ สะ โทง กะพง สวาย

เข้ามาอยู่ ปรรทพ เพชร แล้ว ให้ พระ ขาเค โส แทน จัก เกรียม
ไพร่พลตัว ราย เป็น กองกับ ระวี รัชยา เมือง กะพงสวาย ฯ

๑ ฝ่าย เจ้าฟ้าทะพระหะมู แล้ว คนได้ เกบ ไพร่ พลทำ ค่าย
รายกับ ระวี รัชยา อยู่ กะพงหลวง แต่ เข็ม ชะ นึกกับ กะ พระ
เถระ ว่า ทำ เกวียน ฯ

๑ ฝ่าย พระยา กลา โหม ชู นั้น ยก กับ เรือ ขึ้น ไป เมือง
ทะ เลม คิช ระวี รัชยา กวาด บ้านคา ครอบ ครว ราษฎร ลง เรือ
มา แต่ เมือง กะ จะ เมือง สมบุค เมือง สมบุรณ พร้อม แล้ว นำ ลง มา รอก
อยู่ ณ เมือง เกียน สวาย แต่ง ให้ ไป รอก กองทัพ ขวณ มา ช่วยรบ กับ
กองทัพ ไทย ฯ

๑ ฝ่าย กับ พระเจ้า น้อย มา โทษ ทา เมือง บั ตระ เมือง ทะ ครือ
เมือง รุก เมือง รง เมือง บรียูณ เข้ามาถึง บ้าน ตรัง นั้น ไต่ บ้าน
ราษฎร ตกใจ ออกดู จุฬ หลาน ขน หัก หัก สิ่ง ของ ลง เรือ มา ถึง พนม เพญ
ไป รอก อยู่ ฟาก เกาะ ลัว เขม ฯ

๑ ฝ่าย พระยา ทบ รวม บั ตระ นั้น พระ องค์ ไป สัตย์ อยู่
ณ เกาะ เกิก ฯ

๑ ฝ่าย พระยา กลา โหม ชู นั้น ตั้ง ตัว ขึ้น เป็น สมเด็จ เจ้า
พระยา ให้ พระยา วิบุล ราช ปา ขึ้น เป็น พระยา กลา โหม ตั้ง ค่าย
รายกับ อยู่ จะ รอย จังวา ฯ

๑ ฝ่าย เจ้า เว้ เค นาม ครัส ไซ้ องค์ มา เป็น แม่ทัพ
ใหญ่ นำ ไพร่ พล กับ เรือ แฉ่ง ลาย เรือ ทราบ ยก ขึ้น มา ตั้ อยู่
จะ รอย จังวา ฯ

๑ ฝ่าย กับ เจ้า พระยา สุรศรี นั้น ยก ขึ้น มา ถึง เมือง
กะพง สวาย ตั้ กับ พระยา เค โส แทน ณ โคก ปะ แปลว่า สี่ เสบ ฯ

แผลก กระ จัก กระ จายหนีเข้า น้ำ ^๕ จึงเจ้า พระยาสุร ศรี นำไพร่พล
 ยก มาถึง ตั้งค่ายราย ทับ อยู่เบื้อง ช้าง ของ ^๖ คิด จะ ชั่ว ม ไป ฟาก
 ทวน ออก ^๗ องค์ผะ มา ไซ้ องค์ ทวาง น้ำ ^๘ น้ำกับ ขวน ไซ้ พระยา
 กลาโหมป่วน้ำ กับ เขมร ยกขึ้น ไป ^๙ ตั้ง อยู่ เกาะ แดกว่า เกาะลอบ
 คอย รบรบ กับ ทับเจ้า พระยาสุร ศรี ^{๑๐} แล้ว องค์ผะ มา ไซ้ พระยาเม
 ราชปางกับ กับ ขวน ทับเขมร ^{๑๑} ยก เข้า ไป ตั้ง อยู่ เกาะ จันทคอย รบ กับ
 กับ พระเจ้า น้อย ณ เบื้อง ช้าง นึก ^{๑๒} แก่ เกิ่น ญี่ บี้ ธนู มาถึง เกิ่น ๔
 ครั้งนั้น พระเจ้า ตาก เสือ พระ จริต แล้ว ^{๑๓} ให้ ลง พระ ราช อาษา
 เขียน ตี เร่ง รึก เอา ทบับ แก่ ราษฎร แล ชุน นาง ^{๑๔} ครั้ง นั้น เจ้า ราม
 ลักษณ ผู้เป็น พระ ราช บุตร ^{๑๕} กราบ รุทว่า บันดา ราษฎร รื่นนัก
 คริส ให้ เขียน เจ้า ราม ลักษณ ๑๐๐๐ ที่ ^{๑๖} ว่า เจ้า ราม ลักษณ เข้า กับ
 ราษฎร ^{๑๗} บึง คลัว เป็น อัน มาก ^{๑๘} คริส ให้ เขียน บันดา ราษฎร
 แล ชุน นาง ทั้ง กลาง วัน กลาง คืน ^{๑๙} ๓-
 ๑ ฝ่าย บันดา ลุข มนตรี ^{๒๐} กับ ราษฎร ใน กรุง ศรี สุททยา
 ราษฎร รื่นเป็น อัน มาก บัน ให้ เกิก คือ ^{๒๑} มา แต่ เกิก ไค ๆ แล้ว
 จะ ไล่ พัน ทกข ^{๒๒} ๓-
 ๑ ฝ่าย บันดา คน เมือง นอก ^{๒๓} หนี ออก ไป ประชุม กัน เป็น
 กอง ทบับ มา พัน เจ้า เมือง ^{๒๔} แล้ว พระ เจ้า ตาก คริส ไซ้ พระยา ล้นอก
 ไพร่ พล ออก ไป สังกัด กับ ใคร ทั้ง ปวง นั้น ^{๒๕} ครั้ง นั้น ชุน แก้ว ผู้
 น้อย พระยา ล้น ^{๒๖} มา พุก จาก กับ พระยา ล้น ผู้พี่ ว่า พระ เจ้า ตาก เป็น
 บ้า อย่าง นี้ ^{๒๗} เรา จะ ไม่ เข้า ค่าย แล้ว ^{๒๘} จึง พระยา ล้น ว่า ถ้า น้อง คิด
 ถ้า เรียบ อย่าง นี้ ว่า ไม่ ยอม เข้า ค่าย ^{๒๙} ฝ่าย ทัว เรา นี้ เห็น พระ เจ้า
 ตาก จะ ไม่ ไว้ ชีวิต รแล้ว ^{๓๐} คิด อย่าง นี้ แล้ว พระยา ล้น ก็ ขม
 พริ้ม ใจ กับ ชุน แก้ว ผู้ น้อย ^{๓๑} กลับ ยก ทบับ มา บันดา ชุน นาง กับ ราษฎร

ก็มี จิตรขึ้นก็ทูล พระสงฆ์ภิกษุ ๗๗ คน จึง พูลเกล้า ถวาย
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีรับสั่งให้ไปให้วังขึ้นข้างทิศอุดร
พวกฝรั่งนั้นเห็นเข้า อยู่บนลี้ศะค้าย ยังได้คบกับ จนสว่าง
ขึ้น บันดาฝรั่ง เห็นลงมา จากค้าย แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัวตรัสว่า บันดาฝรั่ง เห็น
คิดพร้อมกันทำเรื่อง ทั้งสิ้นแล้ว พระเจ้าตากว่าอุปราช รมณ์แท้
ลี้ศะค้ายนี้ จะมา แต่ประเทศอื่น บันดาฝรั่ง เห็นว่า

ว่าพระคิณค เป็นน้ำแล้ว จะให้พ่อบวชก็ ตาม จะใส่โซ่ตรวน
ท่อนี้ก็ พ่อจะ รับตาม ลูกบวชขึ้นนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัวตรัสว่า ให้หาโซ่ ตรวนมา ใส่พระเจ้าตาก
ด้วย แล้วให้บอก อยู่ใน พระวิหารวัดแจ้ง แล้วให้คนอยู่เฝ้า

รับแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีรับสั่งให้
เป็นเจ้า จึงเจ้าพระยา นครราชสีมา มีหนังสือให้มาทูล

เจ้าพระยาจักรี เจ้าพระยาสุรสีห์ แต่เป็นแม่จอกกลับ ไปทูล
ศรีอยุธยา ให้เอาพระเจ้าตาก กับเจ้ารามคำแหง พระเจ้าอยู่หัว

กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นแล้ว เจ้าพระยาจักรีผู้พี่ขึ้น
เสวยราชเป็น พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัววิสุทธิ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็น พระพุทธเจ้าอยู่หัววิสุทธิ เมื่อเดือน ๕
มีชาน ศักราช ๑๑๕๕

๑ มีชาน กับพระยาโกสินทร์ จอมารบกับเจ้าแก้วคนงาม ๆ
จึงให้คนมาบอกกับเขมร ไปช่วยรบกับ โกสินทร์นั้น เจ้าฟ้า

ทะพระมหาสมเด็จเจ้าพระยาฯ ใช้พระยา รดาใหม่มาเป็นแม่
กอง ครองไพร่พล ๕๐๐๐ ยกไปช่วยเจ้าแก้วคนงาม ครั้งนั้น

พระยาตากใหม่ ปราบแพ้ โกสินทร์ ภายในทุ่งป่าทุ่งเสด็จไพร่พล

เขมรเป็น อันมาก จึ่ง ไกลเกิน รบ ชะนะ ได้ เจ้า เวียง ก นาม ลง เรือ
สมุท หัน เข้า ไป ถึง พระ บารมี พระบาท สม เเก้ พระ พุทธ เจ้า อยู่
หัว กรุง ศรี อยุธยา ๕

๑ ฝ่าย องค์ ผอ มา หัน ขึ้น มา ถึง ปรรทพ เพชร ขอ ทาง
จะ ไป ทาม เจ้า เวียง ก นาม เจ้า พ้า ทะ พะ หมู สม เเก้ เจ้า พระ ยา
ชู ให้ คน ส่ง องค์ ผอ มา เข้า ไป ถึง เมือง บั ตระ ของ ล่อง ไป ถึง ไพร
ตูก บัน ทา เขมร ที่ ไซ้ ไป ส่ง องค์ ผอ มา นั้น พ้า องค์ ผอ มา กับ พว ก
ยวน ตาย สิ้น แล้ว เกย เอา ทริ พ์ สี่ ของ ทัง สิ้น แล้ว กลับ มา ครั้น
นั้น พระ บาท บรม บพิตร พระ องค์ ออกจาก เกาะ เกิก เข้า ไป สดึก ข้าง
ใต้ คลัง สแบท เพ็ญ แพร่ กลม ใส แหง่ หนึ่ง กับ สม เเก้ พระ ท้าว
ทั้ง ๒ กับ สม เเก้ พระ เริ่ม กระ มั ศรี ทั้ง ๓ พระ องค์ ๕

๑ ฝ่าย พระ ยา วัง ๕๑ เป็น พระ นิคา ได้ ขง ขึ้น เป็น พระ ยา
อโกลา โหมร ธิยา พระ บาท บรม บพิตร ถึง ถึง เคียน แปก มี ขาน นั้น
สม เเก้ เจ้า พระ ยา ชู มี หนังสือ ไป ถึง พระ ยา ยมราช แบน นี
เกลอ ซึ่ง อยู่ ณ กรุง เทพ ๑ เอา เนื้อ ความ ขึ้น ถวาย ทูล พระ บาท สม
เเก้ พระ พุทธ เจ้า อยู่ หัว ทั้ง สอง พระ องค์ ขอ พระ ยา ยมราช แบน
มา ช่วย ศึก ราช การ เมือง เรมร จะ พ้า เจ้า พ้า ทะ พะ หมู กับ พระ
ยา จักร ี เบื้อง ครั้น นั้น พระ บาท สม เเก้ พระ พุทธ เจ้า อยู่ หัว ทั้ง
สอง พระ องค์ ก็ พระ ราช ทาน ให้ แล้ว ตรัส ไซ้ พระ ยา ยมราช แบน
ออกมา ถึง เมือง บั ตระ ของ ครั้น นั้น สม เเก้ เจ้า พระ ยา ชู เข้า ไป
วัน นำ ออก มา ถึง ปรรทพ เพชร พุ จา ยัน ยอม พร้อม ใจ กับ ยก
ทัพ ไป จะ ลอบ พ้า เจ้า พ้า ทะ พะ หมู กับ พระ ยา จักร ี เบื้อง ส่วน
พระ ยา จักร ี เบื้อง รู้ ทั่ว หัน ลง เรือ เล็ก ไป ช่อน อยู่ ใน ป่า ได้ สาม
วัน เขา จับ ได้ แล้ว นำ มา พ้น สืบ ก่อน ๕

๑ ฝ่าย เจ้าฟ้าทะพะพะมู อยู่โพก่าบะ หนีขึ้นบก ไป ถึง
เมืองปาสัก พระยา วัง สวค จับ ได้เอามา ส่ง สมเด็จเจ้า พระยาชู
กับ พระยาอม ราช แบน ได้ฆ่าเสีย ณข้าง ชันเคื่อน สิบเอ็ดปี กุน ลูถึง
ณวัน เคื่อน สิบ สอง แรม สิบ ห้าค่ำ มี กุน นั้น พระยาอม ราช แบน
ลอบ ฆ่า สมเด็จเจ้า พระยาชู ตาย เกบเอา ทรัพย์สิน สิ่ง ของ กับ บัน
คาทาช ขอบ หลึง ข้าง ม้า ถิ่น แล้ว ให้ ฆ่า บันคา ชุนนาง พวก พ้อง
ข้าง สมเด็จเจ้า พระยา ชู แล้ว พระยาอม ราช แบน ขึ้น ว่า ที่ เจ้า
ฟ้าทะพะพะมู ได้ ยิง บันคา ชุนนาง หนีหนี มุขมนตร์ ตาม ควร แล้ว
จึง ใช้ พระยา จักรี แยก ให้ ยก ทับ ไป จับ พระยา เคโซ แทน ที่ เมือง
กะพง สวาย พระยาเคโซ แทน หนี ขึ้น ไป เมือง จำปวง กับ
พระยา จักรี แยก ครั้ง นั้น พระยามหาเทพ ที่ สมเด็จเจ้า พระยา
ชู ใช้ ไป รักษา เมือง ตะบอง ชุมม กับ พระยา อรชุน เป็น เจ้า เมือง
ตะบอง ชุมม กับ บันคา ไป พระวงษ จาม ควบคุม ทิศ ถิ่น ค้าง รวย
เป็น ทับ เวื่อ เข้า มา ถึง พนมเพญ ไล่ ทับ พระยาอม ราช ผู้ว่า
ที่ เจ้าฟ้าทะพะพะ

๑ ฝ่าย แรกเจ้า พระพุทธ ชื้อตวนเศศ อะปะ ทัด ละ รา มา
นะสะเกา กับ บันคา ลวจ แยก ภา ถิ่น กำ เบริบ ขึ้น ยิง หนี ถิ่น
เครื่อง สตรา วุธ ยก ออก ไป ไล่ พระยาอม ราช ผู้ว่า ที่ เจ้าฟ้า
ทะพะพะ กับ พระยา กลา โหมปถ นำ พระยา ทบรรม บพิทว กับ
สมเด็จ พระท้าว ทั้ง สอง กับ สมเด็จ พระเรียม กระษัตริ์ ทั้ง สาม
พระองค์ ลง ทรง พระที่นั่ง นาวาติลา เข้า ไป ถึง เมือง โพธิสัตว์
เมือง บัตะบอง ล่วง เข้า ไป ถึง กรุง ศรีอยุธยา ครั้ง นั้น สมเด็จ
พระพุทธเจ้า อยู่ หวัง นำ รับ สิ่ง ได้ สมเด็จ พระเรียม กระษัตริ์
ทั้ง สาม พระองค์ ไป อยู่ ใน พระราชมนเฑียร ตั้ง ขึ้น เป็น พระ

๖๓ ขยา

๖๓

๐ ฝ่าย พระยา กลาโหม เป็น พระบิดาเลี้ยง ด้วักษา
พระบาท บรม บัศกร อยู่ ออก ครบมือ แห่งหนึ่ง กับ สมเด็จ พระ
ท้าวทัง สอง

๐ ฝ่าย พระยา ยมราช แขน ซึ่ง เรียกว่า เจ้า ท้าทะพะทะ
นั้น พระบาท สมเด็จ พระเจ้า อยู่หัว พระ ราชทาน ให้เป็น เจ้าพระยา
อภัยธิเบศร์ วิเศษสงคราม ราม นรินทร์ นที อภัย ทิธิ ปรากรม ภา
บุศศิริราช ๑๑๔๕ ศก เสด็จ นักรบ ครั้นนั้น พระบาท สมเด็จ
พระ พุทธเจ้า อยู่หัว ทังสอง พระองค์ ทรง พระ เมตตา ทรง ใ้เจ้า ท้า
ทะพะทะ ผู้ เป็นเจ้า พระยา อภัยธิเบศร์ ออก มาคัก ราชการ เมือง เขมร
นั้น เจ้า ท้าทะพะทะ ผู้ เป็นเจ้า พระยา อภัย ธิเบศร์ กราบ ถวาย
บังคมลา ออก มาถึง เมือง น้ะบอง แล้วคิด ใช้ พระยา จักร
เกษ มาอยู่ รั้งมา เมือง โพลีศว
ยา เมือง นครวัด คอย รว้ เกลี้ยกล่อม กับ แดก จาม
จะออกไป

๐ ฝ่าย แดกเจ้า พระ พุทธิศควน เสด็จอยู่ เมือง ปรรทาย เพชร
บันดัลครีร์ รือ ออก มาอยู่ เกาะ ลัวเอม ะลือ ระ วกว่า ไม้
ไม้ซุก คัก ยกตัว ขึ้นเป็น ไหล่ เกบเอา บันดาจาม แดกเลี้ยง ให้เป็น
ขุน นางนุค มนตรี

๐ ฝ่าย พระยา เท โส แขน ผู้น้อง เจ้า ท้าทะพะทะผู้นั้น
ขึ้น เป็นเจ้า ท้าทะพะทะ ให้ พระยา ไตร บครอก ว่า ที่ พระยา เท โส
ผู้รั้ง ษา เมือง แล้ว เจ้า ท้าทะพะทะ แขน ออก มา อยู่ เมือง
ลัวเอมเลี้ยง ขุน นาง ไหล่ น้อย เกบเอา บันดา ราชกรู เจมร
ไป เป็นอัน มาก แล้วออกไป ลอบฆ่า ทวนเสศ แดก ผู้ เป็นเจ้า

พระพุทธเจ้าองค์นี้ มีพระนามว่า ฤๅษี ๓๑๕๖ ศก มโหรี นักษัตร
 พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทั้งสองพระองค์ คริสต์ใช้
 พระเจ้าหลานเธอ เจ้าเจ้าเวียง นาม ยก กอง กับ มา ตาม ทาง
 เวียงเมืองปากกั แล้ว คริสต์ใช้เจ้า พระยานคร สวรรณเจ้าพระ
 ยา อภัยนฤทท เจ้า พระยาฤทธอักษะ จ้าง ฝ่าย ทาง บก จก
 ไปถึง เมือง ปตะ ของ เปน แม่กอง คัก เคื่อน กับ เจ้า ฟักทะพะตะ
 ผู้เป็นเจ้า พระยาอภัยธิเบศร กับ บันดามุขมนตรี นายกับ นาย
 กอง ให้ เร่ง รัน ยกไพร พล ออก มา ถึงค่ายรายทัพ ยก ไปเก็บ
 เอาบ้านคาทพัลลึง ของ จาม แยก อยู่ ณ เมืองโรคาว่า หนึ่ง
 ให้ ไปช่วย กับ พระเจ้าหลานเธอ กับ เจ้าเวียง นาม ณ เมือง ปา
 กั นอกนั้น เจ้า พระยานคร สวรรณนำทัพ ไททันเขมร ยก ไปเมือง
 เป้เม จอช แยก ถึง แพรก พระยามันท์ รับบรณ ไทเขินหลาย
 ครี่ ยก เลบ เจ้า ไป เข้ม ปราช ยก ไป ตัด ค่าย นัน ปา ยง ลุย
 ไคณลลูละณ ได้ แทะฆ่า พันแม่ทัพ แม่กอง ไท พล เจมร
 หนึ่งกระ จัก กระจาย แล ทั้ง เรือ จันดล กับ ๒๐ วัน ถึง เมือง พนม
 เพญ จึงชวน ได้ เจ้า พระยาอภัยธิเบศร ดอย จาก ค่าย ลง แยก เจ้า ไป เมือง
 ปตะของ บันดามุข ไท กลับ ไป แร่ง ศรี ยุธยา ฤๅษี ๓๑๕๗
 ศก มโหรี นักษัตร นั้น ขวน ไทเขิน ชื่อ องค์ ไท ยุธยา วัณกร ฝน
 ใหญ่ ขึ้น มา อยู่ รักษา ราษฎร เมือง เขมร เว้น แต่ เมือง บาราย เมือง นครวัด
 เมือง โพธิ์สัตว เมือง ปตะ ของ นอกจาก นั้น ที่ เจ้า อยู่ เป็น เมือง ขึ้น กับ
 ขวน ไท ขวน ไท รักษา คับ คอย ถ้า พระบาทบรม มพิตร ฤๅษี ๓๑๕๘
 ๓๑๕๘ ศก มโหรี นักษัตร ครั้น นั้น องค์ ไท ยุธยา วัณกร กลับ ลง
 ไป รักษา เมือง ไค้จันบันแก ไว้ แต่ องค์ ผอ มา กับ องค์ ทุ่งเบญ
 กับ เจ้า ฟักทะพะตะ แทน แล พระยาเมธยุ พระยาภูลา ไท ออก

ให้บุตรรักษา เมือง ลัวโฮมโพพระบาทพนมเปญ

๑ ฝ่าย เจ้ากรุงเบญจ ก็ยกไปรบที่เมืองบวราช
ซึ่ง พระยาขมราชควร ค่ายทั้ง พระยามหาเยพ ผู้เป็นที่พระยา
จักรี กับ บัณฑิไพร่ พล ขวนเขมร เป็นอันมากก็ตายด้วย พระยา
ขมราชถูก ยกทัพ ไปตีเมือง บัณฑิไพร่ ของ ลัวโฮม ไปถึงเมือง แพรก
โกนท้าว เรือกว่าเมืองคลองชายท้าว รบกับทัพ เจ้าฟ้าทะพะหะ
ผู้เป็นเจ้า พระยาอภัยธิเบศร ซึ่งถูก พระยาขมราชถูกตายพวก
ขวน แล เขมรก็ เคย ทัพ กลับ มา พนมเปญ ฤศักราช ๑๑๔๙ ทศกน
นักษัตร

๑ ฝ่าย เจ้าเวียงคานม ซึ่ง นำทหาร ขวนหนีออกจากกรุง
โดย นำมาตั้งเกาะ ขวน เกิดขึ้นถล่ม บัณฑิไพร่ พล ขวน ยกทัพ
มาตีเมือง ตึกพะเนมาประมาณสอง

๑ ฝ่าย เจ้าฟ้าทะพะหะ ผู้เป็น เจ้า พระยา อภัยธิเบศร อยู่
เมือง บัณฑิไพร่ ขาว จึง จัก แกร่ ยกกองทัพ หนี ออกไป เจ้าฟ้า
ทะพะหะ แทนกับ พระยา กระลาโหมออก ทวาร บัณฑิไพร่ ราชบุตร
จีน เขมร จะ เข้า ไป ไว้ ในเมือง บัณฑิไพร่ แสร้งแล้ว เจ้า
ฟ้าทะพะหะ ผู้เป็น เจ้า พระยา อภัย ธิเบศร ไล่ พระยาจักรี แยก
เป็น แม่กองใหญ่ กับ พระยาขมราชกับแล บัณฑิไพร่ แม่ทัพ แม่กอง
ยกไพร่พล ไปตีที่ บ้านอันลงสาร ได้ จึงยอม พริ้มใจกัน
ยกลงไปถึง แพรกโกนท้าว โดก เข้มมัจจุร พระส ที่จำสกลา เลย
ไปถึง แพรก ทะเลิง รบกับทัพ ขวนโก เชนชื่อคกเขม กับเจ้า
ฟ้าทะพะหะ แทน แด่ปลอย บัณฑิไพร่ ถึง บัณฑิไพร่ ฤศักราช ๑๑๕๐ มา
พบ กับทัพ เจ้าเวียงคานม ก็ ชวนกัน รวมช่วย รบมาถึง ชะนะ
ขวนโก เชน ชื่อคกเขม กับเจ้าฟ้าทะพะหะแทน เมื่อเกิดขึ้น

มี รอก ลูกศิษย์ ๑๑๕๑ ศก ระกานักยัตว พระบาทย์วี แคม เปน
แม่ทองใหญ่ จับได้เจ้าฟ้า ทะพะทะ แทนกับบันคาขุน นางข้าง กับ
ล้างทำโทษ นำจันมาส่งเจ้าฟ้า ทะพะทะ ผู้เป็น เจ้า พระบาทย์
ธิเบศ ฯ ให้ฆ่าเสียบ้างเอาไว้ รอดบ้าง แต่เจ้า ฟี่ ทะพะทะ แทน
นี้ เจ้า ฟี่ ทะพะทะ ผู้เป็น เจ้า พระบาทย์ธิเบศ ได้นำเข้า ไปกรุง ศรี
อยุธยา ถวาย พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทั้ง ๒ ของ
พระองค์ พระองค์ จึงทรง พระเมตตาเจ้า ฟี่ ทะพะทะ แทน ว่า เปน
คน กล้าหาญ พระราชทาน ให้ชื่อเจ้า ฟี่ ทะพะทะ แทน
คั่น คง กิ่งแก้ว

๑ ผู้เป็น เจ้าเวียด นาม รบ ได้เมือง นครบัน แง
บันการามฐร เจ้าเกลี้ย กล่อมระม เป็ดด้วย จับ ได้โกเชิน คกเซม
แล้วให้ฆ่าเสีย ลูกศิษย์ ๑๙๑๒ ศก ระกานักยัตว เจ้า พระบา
ธย์ธิเบศ ไป อยู่บัน กรุง อยุธยา ให้ทำค่าย ตรุกระดาน รอบ
แล้ว ให้ทำค่ายปัก กำแพง รอบข้าง ทวัน ออก ณวัด สาลาให้ชุด คุ
ทะลอก ไปต่าง เหนือ ถึงโพ โคลงข้าง ได้มาถึง วัด สมโศก คอย
ระวัง บังกัน รักษา เมือง ลูกศิษย์ ๑๑๕๓ ศก ระกานักยัตว พระ
บาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทั้ง ๒ พระองค์ ทรง พระบิ
กับ มาให้เจ้า ฟี่ ทะพะทะ ซึ่งเป้นเจ้า พระบาทย์ธิเบศ เหน้ไพร
พล เขมร ๑๐๐๐๐ นำเข้า ไปทำราชการ ขุดคลอง วัด สกเกศ ครวี่
นี้ พระบาท บรม บพิตร ผู้เป็นเจ้า เสกข์อยู่กรุง ศรีอยุธยา มี
พระ แม่นางหนึ่งชื่อ อนัน นางโอรุ มีครรภ ใกล้เคียง ถมอพ
พระราช บุตร องค์หนึ่ง ทรง พระนาม นัก องค์จันท์ เมื่อเคื่อน อยู่
บันคุณธิศต ลูกศิษย์ ๑๑๕๔ ศก ระกานักยัตว พระบาท สม
เด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทั้ง ๒ ของพระองค์ ได้รู้ตำนาน พระบาท

ถวาย บังคม จากชัยไปอยู่ เมือง บัตะบอง พระบาทบรมมพิตร สถิตย
 อยู่ พระคำหนักระลือ ค้างไว้ วิก พระวิหาร สำนักราชว่าตะกั่ว ตะเคียน
 ซ้าย แล้วให้ทำ พระราชวัง ด้วย กระจกนบลก พระราชมน เทียน
 มุขลดค่างทิส อาคะเนย์แห่ง พระวิหารวัด วัฏ กระจกนบลก แล้ว คริสใช้พระ
 ขาเคโซ แทนให้ไป นิมนต์ขึ้น พระศรีมหาโพธิ์ ในพระราชวังออกไป
 ประดิษฐานปลุกไว้ ค้างวันตก แห่ง พระราชวัง แล้ว พระราชวณ
 ชื่อ พระขาเคโซ แทนเรียกเพนโพธิส กุล ราช ลุสกีราช ๑๑๕๗
 ศก เวระ นักยัตร์ พระบาท บรมมพิตรเสด็จขึ้น สถิตย อยู่บน พระราช
 มณเทียรมุขลดคริสใช้ พระขา วังสวด พระขา จินตเอกไป ถวาย
 ถวาย บังคมทูล พระบาทสมเด็จ พระเจ้า อยู่หัว ทั้ง สอง พระองค์
 จะ สมเด็จพระเอกอัครราชกุมารี กับ สมเด็จพระท้าว แลท้าว มหาอัครราช
 คูเป็น พระมารดา เกือบ กับ น้ำนางโอรส นักนางแก นักนางรส กับ
 บัณฑิตาครอบ ครวี่ มุขมน ตรี ซึ่งเคย เป็นเจ้า ออก มาจาก กรุงศรี
 ยุธยา เมื่อเคื่อน เจก บัเกาะ นั้น พระองค์บัญญัติ ค้างค้ำมาได้
 บัณฑิตา มุขมน ตรี จุลศกม แต่บัณฑิที่มีศักดิ์นา ๑๐๐๐๐ เอกทั้งสี่ กับ
 มนตรที่มีศักดิ์นา ๑๐๐๐๐ โยทั้งสี่ กับ พระขามหมานศรี พระขามหา
 เทพให้ทำ ครามี่รูป แคม เรือ รอย ค้าง แล้วให้กัน ร่มหุ้มด้วย
 แพร ฟัน แคมมีระบาย แคม สามชั้น สวมเสื้อ ครุย แคมถือ อก เครื่อง
 ยศ หก เหลี่ยม ตาม บัณฑิ ศักดิ์ เข้าเฝ้า
 ๑ ฝ่าย ขุนนาง ที่มีศักดิ์นา ๔๐๐๐ นั้น ให้กัน ร่มหุ้มด้วย แพร
 ครีตอง มีระบาย ครีตอง สอง ชั้น สวมเสื้อ ครุย สักอง
 ๑ ฝ่าย ขุนนาง ที่มีศักดิ์นา ๖๐๐๐ ให้กัน ร่มหุ้มด้วย มีระบาย สี่มวง
 ชั้นหนึ่ง สวมเสื้อ ครุย ครีตอง ขุนนาง มีบัณฑิ ศักดิ์ ที่มีศักดิ์นา ๕๐๐๐
 ศักดิ์นา ๕๐๐๐ นั้น ให้สวมเสื้อ ครุย ฟัน เขียว บัณฑิ ภากรยา ขุนนาง

ที่มีศักดิ์มา ๑๐๐๐ ศักดิ์มา ๔๐๐ นั้นพระราชทานให้นามกร
ทุกคน แล้วเสด็จทรงพระราชลัทธิ ทรงบาตร พระภิกษุสงฆ์ทุก
วัน ๆ มิได้ขาด ๗๕

๑ ฝ่าย สมเด็จพระองค์แก้ว นั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธ
เจ้าอยู่หัว ตรัสใช้ให้ ไปอยู่รักษาเมืองเชียงใหม่ได้หนึ่ง แล้ว กลับมา
อยู่เมืองบรรพตเพชร ละถึง วันพฤหัสบดี เดือนสี่ขึ้นสิบค่ำ
เถาะ นั้น พระบาทบรมพิริยเจ้านั้น เข้าไป ถวายบังคม พระบาทสม
เด็จพระอยู่หัว ทั้งสอง พระองค์ใน กรุงศรีอยุธยา ละศักราช ๑๑๕๔
ศกมโรง นักยัตร์เดือนหก พระบาทบรมพิริย พระองค์ถวาย
บังคม ถวาย พระบาทสมเด็จพระอยู่หัว ทั้งสองพระองค์ กลับ มากรุง
กำแพงเพชรได้ ครั้นนั้น นักนางรมมีครรภ์ได้สิบ เดือน สมภพ พระราช
บุตร พระองค์หนึ่ง ทรงพระนาม นักยัตร์แก้ว แล้วพระองค์ทรงประ
ชวณแต่เดือนเก้าไป ถึงวันพุธเดือนสิบ สิบ แรม สิบสี่ค่ำ พระองค์
สุระภักดิ์ พระชนม์พระชนษาได้ ๑๑ สิบสี่ปี จึงเจ้าฟ้าทะเพะ
พระบวรจักรี แยก เข้าไปกราบทูล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทั้งสอง พระองค์ ๆ ทรงทราบ แล้วมีรับสั่งให้เจ้าฟ้าทะเพะนำ
พระสพเข้าไปกรุงศรีอยุธยา ละศักราช ๑๑๕๕ ศกมเสงนัก
ยัตร์ เจ้าฟ้าทะเพะ ให้จัดพระที่นั่งราชรถเทเวศร์ราชสีห์ทำที่
มรรคา แล้ง บันไดกระบวนแห่ ละเดือน ๑๑ ขึ้น ๑๑ พระสพ ออกจาก
พระราชมนต์ เขยร เกษขึ้นบนราชรถนำลง มาถึง กะพงหลวง วาง
บนพระที่นั่งนารายณ์ ทำเป็นมูจกเสด็จ แล้ว แห่รถไปโดยทางเรือ
ไปถึง กะพงชะโคคามเหนือเมืองตะเนียบ จึง เชิญ พระสพ ขึ้นตั้ง
บนพระที่นั่งราชรถ แห่ลงไปถึงโถงลำเจ็ว แล้ว ยุกตภัก อยู่คืนหนึ่ง
ครั้นนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีรับสั่ง ให้มาบอกเจ้าฟ้า

ทະพะพะ ว่าให้น้ำ พระสพถัน กลับหลัง เข้าให้น้ำเข้าไป กรุง ศรี
 อยุธยา เลบ คัวย พมำ ยกทัพ มา วุ่นวาย อยู่ ให้แต่พระยา จักร
 แบน น้ำไพร่ พล ๕๐๐๐ เข้าไปช่วย ทำราชการ คือกอบ เจ้าฟ้าทะพะ
 จั๋งได้ พระยา จักร แบน น้ำไพร่ พล ๕๐๐๐ เข้าไปกรุง ศรี อยุธยา
 แล้วเจ้าฟ้าทะพะ เจริญ พระสพถัน คืนมา เมือง บรรดาไพร่
 จุศักราช ๑๑๖๐ สกมเมื่อนัก ยักร เจ้าฟ้าทะพะ คีต จัก แจ
 ทำเมรุมาศพ ยก พระสพถัน มา น้ำ พระราชวัง เป็น โสฬากร
 ทักหมัน มาใน เคื่อนหกลเสร็จแล้ว จั๋ง จัก ให้ทำ อัฐทิศสร้าง พระเจดีย์
 ใหญ่ องค์หนึ่ง ข้างตะวันออกแห่ง พระเจดีย์ใหญ่ บนเขา พระราชทวี
 ษ์หนึ่ง จั๋งลำเรกชี นริบรณ จุศักราช ๑๑๖๑ สกมเมื่อนัก เจริญ
 นั้นเจ้าฟ้าทะพะ ปลุก เมรุ ทำบุญ ถวาย พระอัฐิ พระบาท
 บรมบพิตร ขึ้นอีก ครั้ง เจริญ เสร็จแล้ว เจริญ พระบรม ภาณุไป ประจุ
 ใน พระเจดีย์ใหม่ บนเขา พระราชทวี แล้วให้สร้าง พระพุทธรูป
 ด้วยทองสำริด องค์หนึ่ง พระพุทธรูป ตะกั่ว องค์หนึ่ง เป็น พระ
 ถลของ พระองค์ไว้ ในพระเจดีย์ใหญ่ เป็น ที่ นมัสการ เสร็จแล้ว
 นัก องค์ พิมที ทรง ประชวร สรุคตลุเล็ก พระสพเสร็จแล้ว จั๋งเจ้าฟ้า
 ทะพะให้ทำวังแก้ว กระดานปลุก พระตำหนัก เจริญ สมเด็จ พระราช
 บุตร ทั้ง สี่ พระองค์ไป สถิตย อยู่ ข้าง เหนือ บึง จรดแตก พระบาทสม
 เจริญ พระเจ้า อยู่หัว มีรับสั่ง ให้ มา ถึงเจ้าฟ้าทะพะ ปา ให้เกณฑ์ กอง
 ทัพยกไปช่วยเจ้า เวียงคานมรบกับ องค์โกเชิญ ที่ เมืองโกญ จั๋งเจ้า
 ฟาทะพะเกณฑ์ไพร่ พล ๕๐๐๐ ยกออกไปถึง เมืองลำคานนั้น บันดา
 ไพร่พล หนึ่ง กลับ มา ทั้งสิ้น เจ้าฟ้าทะพะให้เอา พระยา วังหลงไป
 มาเสี้ย แล้ว จั๋งได้พระยา กลาโหม พรหม เป็น แม่ ทัพใหญ่ ยกไพร่
 พล ๕๐๐๐ ยกไปรบพม่า ค่ายโกญช่วยเจ้า เวียงคานใน เจริญ สิ้น ม

นั้น กุศักราช ๑๑๖๒ ศก ระณิกษัตริ เจ้าฟ้าทะพะสีสร้าง
 พระวิหาร ที่ พระราชวังเก่า ก่อแผ่นนี้ อธิษฐานบุญคุณละเอียดยิ่ง
 มุกระเบื้อง มี น้อยฟ้าใบระกา นำมันต้อง ขาด บิดทอง กุศักราช
 ๑๑๖๓ ศก ระณิกษัตริ เจ้าฟ้าทะพะสีใช้สมเด็จเจ้าพระยา
 เก็มช้อยเอก กับ พระยาโกษาธิบดี พระยาพระคลัง ฯลฯ พระยา
 ธารณบดี เพชร พระยาศรีพิพัฒน์ องค์ พระยาสมบัติบาล กับ บัณฑ
 ข้าราชการ ข้าราชการ ทาส เกลาใหญ่ ลำหุ้ม บัณฑุ ได้ ๕๐๐๐ หาบ
 เสริมแล้วไป ขาบกักจัน ได้ราคาเป็นเงิน ๖๐๐๐ เหรียญ
 กุศักราช ๑๑๖๔ ศก ระณิกษัตริ เจ้าฟ้าทะพะสี จักรการเจ้า
 เรือพระยา สมเด็จเจ้าพระยาฯ ผู้พี่ใน เต็มคน หก กุศักราช ชน
 เต็มคน แปด จัก การผูกพักร สี่มา ในพระวิหาร วังเก่า แล้ว สมเด็จ
 พระราชบุตร ผู้พี่ทรง ผนวชจำพรรษา อยู่พระวิหาร วังเก่าได้
 สาม เดือน ล่วงวาระออก พรรษา แล้ว พระองค์ ลาผนวช ออกใน
 ปี จอ นั้น

๑. เมื่อเจ้าเว้คนาม ว่า พระยา กลาโหม พรหมกับ บัณฑแม่ กับ
 แม่ กองซึ่งไปช่วย นั้น ประการบดให้จับตัวไป ทำโทษ ละได้เมื่อเร็ว
 แล้ว จึงไปรุดให้พ้นโทษได้ กลับคืนมาเมื่อ บรรดาเพชร์ นั้น
 รูปมังก์ ทั้งคู่เป็น พระราชทรัพย์ สำหรับราชสมบัติหายไป
 เมื่อครั้ง เกิดศึกบวณ ขก มา ทำศึกกับ สมเด็จเจ้าพระยาฯ นั้น
 องค์เขา เขาขึ้นนั้นไป เมืองบวณ นั้นนี้เจ้าเว้คนามใช้คนนำขึ้น
 รูปมังก์ ทั้งคู่ นั้น กลับมาถวาย

๑. ฝ่าย พระยา กลาโหม พรหม กลับมาถึง เมือง บรรดาเพชร์
 แล้ว ลากอ้าง ว่า ตัวได้ไป ช่วยเจ้าเว้คนามทำศึก แล้วเป็นคนใจ
 กระด้างไม่กลัวเกรง เจ้าฟ้าทะพะสี แต่ได้ขึ้นสืบสองถึง เดือน

ข้าวนั้น เจ้าฟ้าทะเพหะให้เรียก พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาในวังเก่า แล้วให้จับทำโทษจำไว้ในวัง ละทิ้งเดือนนี้เจ้าฟ้าทะเพหะเชิญ สมเด็จพระราชบุตร ผู้พี่ เข้าไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้ง สอง พระองค์ ณ กรุง เทพมหานคร แล้วคุมตัว พระบาทสมเด็จพระบรมเจ้าอยู่หัว ไปถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้ง สอง พระองค์ แล้วเจ้าฟ้าทะเพหะนำเงิน ๖๐๐๐ เห็นมูลค่าสำเนาไปถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๆ ก็ไม่ทรงรับเอาเงินนั้น พระราชทานคืนมา

๑ ฝ่าย พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเอาไว้ให้อยู่กรุง เทพ แล้ว พระราชทานให้หลวง เชนา พิจิตร เมื่องมาเป็นพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เจ้าฟ้าทะเพหะกราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้ง สอง พระองค์ เชิญสมเด็จพระราชบุตร ผู้พี่กลับ มาเมือง บรรดา ข้าราชการ จึงเจ้าฟ้าทะเพหะสร้าง พระพุทธรูปใหญ่บนเขา พระราชทรัพย์ ยกเอาบุรุษ ออกซัดสิดาใหญ่ ๆ ขึ้นไปให้พระมหาสัตว์ มาราช พระสัวมาราช เมื่ออยู่เป็น พระมเหสีมาราช สุกุมมุนี เติมเชื้อเพชร สำเนาเป็นช่างใหญ่คนแรกทำแต่งสิดาทำปูนเพชร สำเนาแล้ว ดูวันเดือนสิบ ๗๗ แรม หกค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววังหน้า สวรรคต ละทิ้งเดือนนี้เจ้าฟ้าทะเพหะ เข้าไปกรุง เทพเข้าเฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วังหลวง แล้ว อยู่ช่วย พระบรม สัพพะบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัววังหน้า ละทิ้งกักราช ๑๑๖ ๗ สก ชวด นักษัตร เจ้าฟ้าทะเพหะ กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วังหลวง กลับมาเมือง บรรดา ข้าราชการ แล้ว สร้างวัด สร้าง พระพุทธรูปใหญ่บนเขา

พระราชาทรง จักก่ออิฐบรรจุผนังทั้งสองข้าง นำหลัก ได้ยก
ขึ้นขึ้นตั้งแปะอกไก่ ให้คติดอกกระเบื้องมุงกระเบื้องยังไม่แล้ว
ดุษฎีถวาย ๑๖๗ ศกณณิกนัยกร นักโอบอุ้มเป็นพระราชบุตร ผู้พี่
สร้างพระวิหารหลังหนึ่ง ในวัดธรรมเจดียง ครั้นออก พระวิหาร
พระพุทธรูปใหญ่ ดุจเคียนกับสองชั้น ลิขลิบคำปูลูเจ้าเวียงคานาม
ศรีราชองค์ภายในโดยหนึ่ง องค์โดยโบนัน องค์นอกจากนั้น ๑๗ คน
เวลาไร ๑๘ คน นำกับสามโบนันพร ๑๘ ขึ้นกับราชสาสน์
มาถวาย เจ้าฟ้าทะพระ จักแต่งรับ แล้วให้ปลูกโรงอยู่ระพง
หลวง ๕ โรง อยู่พนมเพน ๕ โรง ให้ปลูกโรงตรงหน้าพระราช
วัง ๕ โรง ในโรงนี้มีเครื่องประทับเทียนใหญ่ ๒ เล่ม เสาถุณนา
เป็นเครื่องหมอนที่ขึ้นมาไว้รับ ม้า คือพศย

๓๔

๑ ผ่าน ปีระอุณนนั้น ล้วนเทศสมเสื่อตามบันดาตั้งแห่
นำหลัก จักรยวรา เจ้าฟ้าทะพระ จักรับ ทำเรขสันเงินลิขลิบคำปูลู
ให้คติดอกไปเมื่อชอน ดุจวัน เคียนอ้อขึ้นลิขลิบคำปูลู
เจ้าฟ้าทะพระ แห่งสมเด็จพระราชบุตร ผู้เป็นเจ้า เจ้าไปเจ้า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณกรุงศรีอยุธยา ดุษฎีถวาย ๑๖๘
วัน พนม เคียนอ้อขึ้นลิขลิบคำปูลู เจ้าฟ้าทะพระ บัวย ๑๖๙
กิจของมาสาธนาณลิขลิบคำปูลู เจ้าฟ้าทะพระ บัวยหนัก ลงชันษอ
ไท ๑๕ ปีถึงแก่พระมี ณกรุงศรีอยุธยา พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวให้ยก สหะแปนโสภา อุดรทัก มหิม มาสาธนาณลิขลิบคำปูลู
เค็จ พระเจ้าอยู่หัวโปรด อภิเสก สมเด็จพระราชบุตร ผู้พี่ เมื่อขึ้นชาน
เคียนแปกทิวาสาสน์ห้าตัววันจันทร์ พระชันษาไท ๑๖ ปี ขึ้นทรง
ราชทรงพระนาม เรียก สมเด็จพระอุไทยราชธิดาธรรมาธิบดี พระศรี
สุริโยพันธุ์บรม สุวันบรมศา จักรพรรดิ ๗บรมนาถ พระบาทบรม

บพิตร สถิตยเป็นอิศวร ถ้าพลริษฐานราช โธภาศจะคิดรวมคำมร
 กรุงกำพูนชธิบศ ศรีโสธรนคร อินทบัลลว รัชฐานราช อดิบุรรม
 อุดมมหาสถาน พระราชทานเครื่องยศ พระพิภพยา อินทร์ประเสริฐ
 ให้คำเห็น พระบาทผู้เป็นเจ้า ออกมา เมื่อคำขึ้นเทือนเกล้าขึ้น
 ถอดทวยหา เลกจลิลลาชาดมา มาถึงบรรพต เพชรเสกข์ขึ้นบน พระ
 ราชมณเทียร เมื่อ ณวัน จันทร์ เกิดนสนขึ้นสามคำบ้จธ อัฐศก
 ถึงเดือนย่ำเจ้า พระยาเอกวิชิเบศร นำบุตรขึ้นหน้ามา มาถวาย
 พระบาทผู้เป็นเจ้านั้นสมเด็จ พระโอบา เลกจออกมากับวันกับ
 เจ้าพระยาเอกวิชิเบศร มาสถิตย์ ขลุฟกำบอ จะเห็น สามขึ้นคำหนึ่ง
 นี้ จาน นัน นั้ท้าว มการระวัธผู้เป็น มารดา เล็งป้วยชันษา
 ได้ ๖๗ ปี ถึงแก่กรรม ถึงถึงคำมรเกิดนสนสาม เจ้าพระ
 ภาวิชิเบศร กราบถวายบังคมลา กลับไปเมืองบ้เคบของ พระบาทผู้เป็น
 เจ้า คริสทศน พระมัญจ ใต้เท้าเมรุใน ที่พระราชวังเจ้า เสกข์เสก
 ถึง เดือน ๕ จึงเลื่อนศพไว้ไว้ เมรุทรงทำบุญแต่เดือนสี่ แห่ง
 ไปสู่ศรัทธา ๑๑๖๕ ศกเถาะเกิดนสน ห้า จะเพญเห็นนสนจึงสำเรศ
 การ พระราชอุบลบริบูรณ์แล้ว ละถึงวันศุกร์ เดือนย่ำขึ้นสิบสองคำ
 บ้เถาะ เจ้าเวียงก นามศรีใช้ชื่อค้ำจันชองชกับ ขงคั้นชองอิน นำตรา
 ทองสี่เหลี่ยมรูปสี่เหลี่ยมบน มีน้ำหนักเจ็ดแถมมา ถวาย พระบาท
 ผู้เป็นเจ้า ละเห็น สามบ้เถาะนั้น พระบาทผู้เป็นเจ้า คริสท
 สมเด็จ พระองค์แก้ว กับ พระยาจันทร แม้นน้ำเคือง ราชบรรณา
 การ เข้าไปถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จร สมเด็จ พระมหา
 กระษัตริย์บรมบพิตร ผู้เป็น สมเด็จ พระท้าว กับ สมเด็จ พระมาด
 ทรงพระนาม นั้ก ขงค้เถาะ พระบาท สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัวก็ ทรงพระ
 กรุณาโปรด พระราชทานให้แล้ว

๑ ฝ่าย สมเด็จพระมาตุลา ซึ่งทรงพระนามสมเด็จพระศรีร
ราชิกานั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๖ เป็นสมเด็จพระ
พระราชเทปที่มีพระราชบุตรสองพระองค์ ทรงพระนาม พระองค์เจ้า
กัญจกรหนึ่ง พระองค์เจ้าวชิรหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้า
อยู่หัว ครัสต์ห้ามไว้ให้อยู่ในกรุงศรีอยุธยา ครุฑราช ๑๑๗๐ ศก
โรงน้ำยัตร ณวันแรมสามค่ำเดือนห้า ไพร่พลทหารปลุกกะทอน
รักษา ทวารพระราชวังข้างใต้ ทำมกักรบให้เพลิงไหม้กะทอน ถูกไฟไป
ตกไหม้ พระตำหนัก พระหอไตรไหม้ทั้งพระราชมนต์เขตร ทั้งกลาง
วันกลางคืนประมาณ สามยาม เพื่อพระราชพิธีเป็นอันมาก
จึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชวังใหม่ อยู่ใกล้กำแพงแล้ว
จึงเสด็จขึ้นสถิตยอยู่ในพระราชมนต์เขตรใหม่

๑ ฝ่าย สมเด็จพระอนุชา ทั้งสามก็ปลุก พระราชมนต์เขตรอยู่
ข้าง เห็นคนนอกพระราชวัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เห็นคนนอก
ขึ้นโรง สมเด็จพระองค์เจ้าอยู่หัว กับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ท้าว กับ สมเด็จพระมาตุลา มาถึง บวรเทพเชษฐา ครั้นนั้น พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้ามา เจ้า จึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ท้าวท้าวกับ บวรเทพเชษฐา ไปรับไม่ทัน ท้าวพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวไปลง เทม ก่อน ครุฑราช แรมสิบเจ็ดค่ำเดือนห้าขึ้น บวร
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไว้ สมเด็จพระท้าว บวรเทพเชษฐา ให้
พระราชมนต์เขตรแล้ว เสด็จกลับบาตรเข้าไปถึง เมือง บวร
นิคานเทพนั้น มีศรัทธา จึงให้อยู่กับเจ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ผู้เป็นบิดา มารดา แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเข้าไป เฝ้าพระบาท สม
เด็จพระเจ้าอยู่หัว ๗ รัชกาลให้ก่อกำแพงพระราชทานให้ อยู่
ครุฑราช ๑๑๗๑ ศกแสง น้ำยัตร เดือนหกขึ้นสิบ สี่ค่ำวันพฤหัสบดี

นั้เทพสมถพ พระราชบุตร ทรงพระนาม นั้ องค์บน ดุถึง
 เกื่อนแปดพระบาทนั้เป็นเจ้า ถวายบังคม ตา พระบาท สมเด็จ พระเจ้า
 อยู่หัว ภิรมย์ออกมา พระองค์ทรง ประชวรณกลางมรรคามาถึงเมือง
 ตะโหนด เล็ดจ้ลง ทรงพระค้ นั้ นั้ว่าดีลา ยาวมาทั้ง เมือง บั้ะของ
 เสด็จลั้ค คงไปถึง บรรดาไพร่พล ขึ้น อยู่บน พระราช มณเฑียร
 ถวาย แด่ ค้ เกื่อนลับ ครันดูเกื่อนลับ แด่พระบาท สมเด็จ พระเจ้า
 อยู่หัว เรงพระประชวรณ สรรพค้ จึงสมเด็จ พระเจ้า ถูกระพระองค์
 ใหญ่ขึ้น ทรงราชเป็นพระ บาทสมเด็จ พระเจ้า อยู่หัววังหลวง สมเด็จ
 พระเจ้า ธิเบศร์ พระองค์น้อย แล้ง เป็น พระเจ้า อยู่หัววังหน้า
 เนี้้ เกื่อนลับ คงมีแสงนี้้ เจ้า พระยา อภัยธิเบศร์บ่ย ถึง แก่ กรรม
 พระบาทสมเด็จ พระพุทธเจ้า อยู่หัว วังหลวง ซึ่งเสวยราชสมบัติ
 ใหม่ ได้ พระยาธิเบศร์ราชบุตร เป็นเจ้า พระยาอภัย ธิเบศร์ ถูวัน
 พุฒ เกื่อน นั้ขึ้นลับ สมคำ พระบาทนั้เป็นเจ้า ครันใช้ สมเด็จ พระอนุ
 จาไ้เกื่อนกับ สมเด็จ พระอนุชา รณ แล้ สมเด็จ พระองค์แก้ว
 พระยาอภัยใหม่ แล้ง พระยาจิตรบัณฑิต นำเครื่อง พระราชบรรณา
 การเข้า ถวายถวายการ พระบรม สพ เมื่อเกื่อนลับมแสงนี้้ ถูค้
 ราช ๑๗๒๓ ศ.ม.เมื่อ นั้ยกั้ การ พระบรม สพ สำเรหิ แล้
 พระบาท สมเด็จ พระเจ้า อยู่หัว วังหลวง ซึ่งเสวยราชสมบัติใหม่
 ค้ พระองค์ พระราชทานพระนาม สมเด็จ พระอนุชา ไ้เกื่อนนี้้ เป็น
 สมเด็จ พระไชย เชนฐานะหา อุปโยราช

๑ ถ้าง สมเด็จ พระอนุชา รณนี้้ พระราชทาน พระ
 นามขึ้นเป็น สมเด็จ พระศรี ไชยเชษฐ พระมหา อุปราช พระราช
 ทานเครื่องยศ พระพิศ ญา สำเรหิ แล้ จึง สมเด็จ พระมหา
 อุปโยราชกับ สมเด็จ พระมหา อุปราช สมเด็จ พระองค์แก้ว

ถิ่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
 เจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระบรมราชโองการ
 เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตร
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระบรมราชโองการ
 เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตร

๑ ฝ่าย สมเด็จพระอินทรา ทรงพระยศ บาดราชเอก
มาถึงเมือง บรรดาทนายไพร่พลเมื่อเห็นเจ้านคร
บาทผู้เป็นเจ้าผู้เป็นพรหม เจ้าพระเวียงมบรรพตนิกร ครั้นเมื่อเห็น
พระสวามีตามคำ พระบาทดาโหมเมือง พระบาทจักรี แนนคิกร
บรรดาต่อพระบาทผู้เป็นเจ้า จึงพระบาทผู้เป็นเจ้าตรัสให้
พระบาทดาโหมเมืองกับพระบาทจักรี แนน เลี้ยวแล้วรู้ข่าวไปถึง
พระบาทไชโยใหญ่ ๆ จึงเกณฑ์ไพร่พลมาประชุมกันแล้วตั้ง
เป็นกองกันอยู่ในเมืองกะพรวน

[illegible]

พระบาท ราช ร้อง เมือง พระบาท อกัษรณฤทธิ พระบาทปลัด เมือง
 นคร ราช สี่มา ยก ไพร่ พลเป็น อันมาก มาถึงเมืองบั้งตะ ของ
 จึง พระบาทผู้เป็นเจ้า ครัส ใช้พระบาท อรรมา เท โย ออกไป รักษา
 ท่าน อยู่เป็นม บรรดา มาศ แล้ว ครัส ใช้พระบาท เสนาอันจิก ออก
 ไป รักษา ท่าน อยู่เป็นม แสน ครัส ใช้พระบาท บวร มา ยก สวด ไป
 ทั้ง รักษา ท่าน อยู่กะพง ชะนั ครัส ใช้พระบาท เทพ อรชุน ทาบ
 ออกไป รักษา ท่าน อยู่ สกัณ ประคัณ เกลอวัง ราชการ คือกุ เค็น
 ช้าง แรม นั้น องค์ ล้วน กัน องค์ ดึงเก็บ เห็น ว่า จะ ไม่มี ราช
 การ คือกุ จึง ลา พระบาทผู้เป็นเจ้า ยก บั ไพร่ พล ถัด ขึ้น ไป
 เมือง ไชย อิน กุ ช้าง ขึ้น เค็น สาม นั้น พระ มหา สังฆ ราช
 พระ อรรณ วิษัณ ผู้ ราช ครุ ที่ นิมนท มา แต่ เมือง นคร วิค มา
 ถวาย พระพร เปี่ยม พระบาทผู้เป็นเจ้า เสด็จ ทรง นั บั เป็น อันมาก
 ถวาย เป็น พระ ราช ครุ แต่ สม เสด็จ พระ บวร ราช นิคา เมื่อ บั มี
 พระ ชนม อยู่ แล เสด็จ ทรง เสนวช อยู่ วิค สมธราช ได้ สัณ สณ
 พระ กรมฐาน พระ อรรณ ทั้ง เสด็จ เสด็จ ทั้ง นั้น พระบาทผู้เป็นเจ้า
 กับ สมเด็จ พระ ท้าวพระ นิกร บรม เพ็ชร สมเด็จ พระ ราช มารดา
 ทรง สักอ นิมนท พระ มหา สังฆ ราช พระ อรรณ วิษัณ ไป สัณ
 พระ ราช กุศล บล เขา พระ ราช ทวิ แล้ว พระบาท ผู้เป็นเจ้า กับ
 สมเด็จ พระ อนุช ทั้ง สาม พระ องค์ ทรง พระ เสนวช ใน สำนั นิ
 พระ มหา สังฆ ราช พระ อรรณ วิษัณ เป็น ประธาน ได้ เรือน พระ
 อรรณ กรมฐาน กุ กัณ ช้าง อัน เค็น สั พระ มหา สังฆ ราช พระ อรรณ
 วิษัณ ถวาย พระพร ลา พระบาทผู้เป็นเจ้า ๆ ครัส ใช้พระ
 ยา พระคลัง ของ พระบาทผู้เป็นเจ้า ราช ไชย พระบาท กิวงษา
 องค์ พระราช ตักนิ แล ให้ จัก สั สมเด็จ พระ อรรณ วิษัณ ไป

สร้าง พระพุทธรูปปางลีลา อยู่บนเขา สันตฤกษ์ ถึง คัณราช ๑๗๓
 ศกมเมณิกษกร เคือน ห้า นั้น มีฝรั่งใช้ ไปค้าบนลำหนึ่งบนทุก
 สิ้นค้า ขอม มีราคา เข้า มาค้าขาย จด อยู่ อะพงศุก พระบาท ผู้
 เป็นเจ้า พระราชทานที่ พระยา ราช จี แพทย แบนฝรั่ง ให้ ขึ้น
 เป็นพระยา ประเทศ สราษ จน เอา บัณดา สิ้น ค้าฝรั่ง ถวาย นั้น ขึ้น
 พระบาทผู้เป็นเจ้าพระราชทาน ขี้สาร กับ สรรพ สิ่ง ของเดิม
 กำปั่น แล้ว ฝรั่ง กราบ ถวาย บังคม จ. พระบาทผู้เป็นเจ้า กลับ
 ไป เมืองฝรั่ง ดู เคือน เทจ สม เกจ วิษัณหา สร้าง พระ พุทธ บาท บน
 เขา สัน ขา ลง รัช ปัต ของ แล้ว มา ถวาย พระ พร ถวาย พระราช กุศล
 พระบาทผู้เป็นเจ้าตรัสให้ ปฎิภาณ ปฎิภาณ อยู่ ค้าง ๗ วัน ออก
 เขา พระราชทรัพย์ อยู่ข้าง กิด ได้ เสรี แล้ว พระบาทผู้เป็นเจ้า
 ตรัส นิมนต์ สม เกจ พระ อรรณ วิษัณหา ผู้เป็น พระราชครู กับ นั้น
 ถวาย พระ นิมนต์ สม จา พรมา แล้ว สม เกจ พระ มหา อุป ไบราช
 ทรง ผนวช จา พรมา อยู่ ณ เขา พระราช ทรัพย์ ค้าง กับ สม เกจ
 พระ อรรณ วิษัณหา ๗

๑ ฝ่าย สม เกจ พระ อนุชา ที่ สุก นั้น ทรง ผนวช ใน ลำ
 นัก พระ มหาสังฆราช พระ มหาพรหม มุนี ของ อยู่ วัด จตุร กิ
 ดู เคือน สิบ แด อ้าง ไชย ตั้ง ตัว เป็น นัก บุญ อยู่ เขา ทะ โน จึง
 พระบาทผู้เป็น เจ้า อริส ไร่ พระยา วม ราชค กับ นั้น ดา แม่ ทับ
 แม่ ของ จัน อ้าง ไช ได้ แล้ว นำ มา มา เสบ ดู วารณ ออก พรมา
 แล้ว พระบาทผู้เป็น เจ้า ตรัส ให้ พระมหา สังฆราช ของ ๑ สงฆา บวร
 สักดา เรื่อง ๑ สม เกจ หิ ๑ พระยา พระ เสก ศัก ๑ พระยา
 พระคลัง นอง ๑ ไป ประชุม กัน ใน ศาลา บน เขา พระ ราช ทรัพย์
 บัญญัติ ให้ ปลด คำ กิร พระ วิ โนบ ไทร บัญ ถวาย สม เกจ พระ อรรณ

วินัสนา ดูเดือน อ้าย นั้น สมเด็จ พระองค์แก้ว ประชวรหนัก
 ชันลาไก ๔๒ ถึง แก่กรรม เมื่อข้าง แรมเดือน อ้าย ครึ่งนั้น
 สมเด็จ พระมหาอุป ไบราชลา ผนวช ออกแล้ว จะ ไป คึก จัก แดง
 ศพ สมเด็จ พระองค์ แก้ว ถวาย ช้าง เหนือ ปากบึง ชง แดง ครึ่ง
 นั้น เห็นดาว ทาง ชน อยู่ตรงทิศ ภายพิ ดู เดือน ยี่ แรมหกค่ำ เม
 เ็จ พระ อรรม วินัสนา พระ มหา สัมมราช ถวาย พระพรตา พระ
 บาทผู้ เป็น เจ้า ไป ถวาย พระ วิหาร พระ พุทธบาท เหนือ สัน จุก
 ดูถึง วัน เกิดสาม ขึ้นสอง ค่ำ สมเด็จ พระมหา อุป ไบราชเสด็จ
 ออก จากปรมาภ เสดร์ ในเวลา กลางคืน พระบาท สุรภา โลก ปน
 พระบาท พระบาท ศ พระบาท โนบ ก็ คน เมือง ไค สักคว มา
 รับ แต่พระองค์ ไปอยู่ เมือง ไค สักคว พระบาทผู้ เป็น เจ้า ทวีตนิมิต
 พระ มหา สัมมราช พระ สัมมราช พระ มหาอุป ให้ ไปตาม
 เชิญ ให้ เสดร์ กลับ มา พระองค์ หา เสดร์ กลับ มา ไม่ จึง ครัสใช้
 พระบาท สุรภา โลก ๑ พระบาท อธิราชวงษาแก้ว ๑ พระบาท อธิ
 เชียร ๑ พระ มหา วิ อธิราชผู้ ให้ ไปกราบ ทูล เชิญ เสดร์ อีก พระ
 องค์ มาไม่มี แล้ว พระองค์ ก็ เสดร์ ขุน นางซึ่ง ไม่ เชิญ เสดร์
 หวังไว้ ทั้ง สิ้น จึง พระบาทผู้ เป็น เจ้า ครัสใช้ พระบาท บวรราช ไป
 กราบ ทูล เจ้า เวศิ นาม ๆ บก องค์ สิบปี เป็น ไหญ่ ๆ ใช้ องค์
 เจริญ เกียรติ นำ พง ๕๐๐ กับ เรือ แะ โย แะ แะ แะ ลง ขึ้น มา
 จะ เป่า เภาะ จัณ ทั้ง เภา รักษา พระบาทผู้ เป็น เจ้า จะ
 ๑ ผู้ว่า พระบาท สมเด็จ พระเจ้า เป่า วิหค วง วินา
 ครัส ใช้ พระบาท เภาะ ทูล ว่า จะ มาช่วย บก พท สมเด็จ พระองค์
 แก้วนั้น พระบาท เภาะ มาพบกับ สมเด็จ พระ มหา อุป ไบราช อยู่
 เมือง ไค สักคว สมเด็จ พระ มหาอุป ไบราชมี พระ บัน ทูล ให้ เภาะ

ทูลขอเมืองตะครี ๕ เมือง ขลุ เมืองครอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ครัสใช้เจ้าพระยาบรมราชเป็นแม่กองใหญ่กับพระยาราชวองเมือง พระยาท่งน้ำ พระยาอภัยรณฤทธิ์ พระยาสุรสงคราม นำไพร่พล ๕๐๐๐ ยกมาถึงเมืองบักะบอง จึงตรัสใช้พระยาพลเทพ กับบันดาแม่ทัพแม่กองให้เร่งยกมาทางสกลนคร จึงสมเด็จ พระมหาอุป ไวยราชยกไปเอาเมืองบรณอิก พระบาทผู้เป็นเจ้าทรงทราบว่ากองทัбыไทยยกมาถึงนั้น ก็เตือนสั่ง จึงพระบาทผู้เป็นเจ้า ครัสใช้พระยาบรมราชคน นำไพร่พล ๑๐๐๐ ยกไปตั้งรับรักษาค่านวาชตระเวน รวงเมืองระเว แล้ว ครัสใช้พระยาโยธาสงครามมาพระยามนตรีเสนาหามัน พระยานนทชิตก็ไซ พระรัฐเสนาโก พระอินทวิไชย มาศเพิ่ม มาอยู่เมืองกะพงชะนัง ค่ายกันกับพระยาบรรณายก สวด แล้วตั้งแต่งพระยาธรรมมาเทโหมันเป็นกองใหญ่ทางเรือรักษา รวงราชการ

๑ ฝ่าย สมเด็จ พระมหาอุป ไวยราช ครัสใช้พระยาภิมุขวงษา ยกไปทำให้งำเริบ แขวงเมืองตวันตก พนมเปญ เมื่อเดือนห้านี้ ครัสใช้ ทวนซอ กับพระยาจิกตรีมาศ เป็นแม่กองใหญ่ ยกไปเมืองตวันตก

๑ ฝ่าย องค์เชื่องเกลญ เกื่อง ใช้ องค์จัน กว๋าน ไปเมืองบักะบอง กลับมาถึงเมือง โพธิ์สัคว แล้ว สมเด็จ พระมหาอุป ไวยราช ก็เอา องค์จัน กว๋านไว้เสียบ

๑ ฝ่าย พระบาทผู้เป็นเจ้า นั้นเสด็จลงจาก พระราชมนเทียร มาสถิตย์อยู่ กะพงโพธิ์ก ล้วนยาทักย์ เตือนห้ำแรมเจ้าคำพระ มนตรีเสนาหา คานนี้มาบอก ว่าเจ้าพระยา

ยม ราช ไทย ใช้พระ เอม ราช วรร พระยาจักรี เศรษฐี พระยาทำนน้ำ
พระยาอนุรักษโยธา พระยาสุรสงคราม พระยาสุรภักดีโลก มก
พระยารวงษาธิราช แก้วน้ำไพร่พล ๒๐๐ ออกมาทางเรือ ๗

๑ ฝ่าย เจ้าพระยาบรมราช พระยารวมเมือง พระวิเศษ
สุนทร พระยาสุรภักดีโยธา กับบันดาแม่ทัพ แม่กองไพร่ ๓๐๐๐
แห่สมเด็จ พระ มหา อุปโยธราช มาทางบก ออกจากเมือง
โพธิ์สัตว ณวันอาทิตย์ แรมเก้าค่ำเดือนห้า ณวัน พุศศ แรมสิบ
สามค่ำเดือนห้า เพลาเช้าทัพเรือเข้ามาถึงเมืองกะพงชะนี
พระยาธรรมมาเท โชนัน พระยาโยธาสงครามมา พระยาบรรณายก สวด
กับบันดาแม่ทัพ แม่กอง ท้องนครบดรว พลาญสู้รบพลาญ จึง
บันดาแม่ทัพ แม่กองไทย ปล่อยธงดำขึ้นก่อนออกมาแล้ว
บอกว่าไทยมามากนักแล้ว องค์จีนกวัน เสด็จเข้ามาถึงค่ายนี้
จึง พระยาธรรมมาเท โชนัน พระยาโยธาสงครามมา พระยาบรรณายก
สวด ใช้พระ มนตรีสงคราม ไปเรือภายลำหนึ่งเข้ามากราบทูล
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่ากองทัพ ไทย ออกมาถึง เมือง กะพงชะนี
ไพร่พลก็มาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทราบทุกประการแล้ว
ณวัน พุศศ แรมสิบสามค่ำเวลากลางวัน เสด็จทรงเรือ
พระที่นั่ง นาค ออกจากค่ายโพธิ์ตฤณ กับ สมเด็จ พระ อภัยรุม
เด็จ พระ ท้าวสมเด็จ พระ ราช มารดา แลบันดาหญิง พระ สมเ นรี
วาร ตามเสด็จ ออกไป ๗

๑ ฝ่าย องค์เชียงเพญเตี้ย กับบันดาชนทั้งปวงก็ออก
เรือในเวลากลางวัน แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาถึงพนมเปญ ไป
จาก อยู่ ศิริ สะ เกาะ ก๊กอก ณวันสุก รเดือนห้าแรมสิบสี่ ค่ำเพลา
เย็นดูเพลากลางวันนั้น สมเด็จ พระ มหา อุปโยธราช กับ สมเด็จ

พระ อนุชา ที่ สุก ตก ใจ ถล ั บวน นำ นัก มา ทอ กับ บัน าคา น ซึ่ง
เป็น ข้ำ ขัน บก มา ะ

๑ ฝ่าย พระ สัม ราช พระ มหา พรหม มณี นอง ตก ใจ
ถล ั แล้ว ภา สีส าน สัก ขัน บก ตาม เสด ั พระ อนุชา ทั้ง สอง
พระ องค์ พวก กอ ทับ ขวน วั แล้ว ภา กัน ถี ะ คาม หรือ หลาว ขัน
ตาม ั ไป ภา ทัน สม เด ั พระ อนุชา ทั้ง สอง พระ องค์ ไม่ ได้ แต่ สาม
เนร สัก พระ สัม ราช พระ มหา พรหม มณี สาม องค์ นำ ลง มา ถึง
เรือ แฉ ั แล้ว ออก ไป โง เรือ พระ ที่ นั้ พระ บาท ผู้ เป็น เจ้า ใน
เพลา กลาง คี น นั้ ครัน ถึง เกาะ เจก บุก ภา วั รอ คอย บัน าคา เรือ
มุข มน ตรี อยู่ ะ

๑ ฝ่าย กอ ทับ ไท นั้ ได้ พระ บาร รม มา เเค ั พระ บา โธ ะ
สง คราม พระ บา เวร นา บก ไป ถึง ศี ะ เกาะ เลื่อน สวาช เหน มี ค
คำ แล้ว ถล ั ทับ ขวน ก็ คอย ถล ั มา ตั้ง อยู่ ะ โรย จั วา ว่า แหล ม
ทำ เเค กวาค ั เหน บัน าคา เรือ ะ รบ ครวั นำ ถล ั มา จ เเค อยู่ ที่
เมือง พนม เพญ แล บร ราช เพชร ครัน ถึง วัน อา กิ ทข ั น สอง ค่ำ
เคื่อ ทัก ั วาก ศั ราช ๑๑๗๒ พระ บาท ผู้ เป็น เจ้า ภา เรือ
พระ ที่ นั้ หอ ไท รบ กับ เรือ พระ ที่ นั้ บัน าคา เเค สม เเด ั พระ
อัย ากับ สม เเด ั พระ ท้าว แล สม เเด ั พระ ราช มา ทา กับ บัน าคา
มุข มน ตรี ทั้ง ปวง พร ั ม กัน แล้ว องค์ เเค ั เเค ั เเค ั ได้ โง
เรือ พระ ที่ นั้ พระ บาท ผู้ เป็น เจ้า เเค ั ลี ลา บา ะ ะ ไป ไท มหา
นัก ั ลี วั น ถึง แพร ก ั ก เเค ั จึง ออก เรือ พระ ที่ นั้ ออก ภา
ขย ั ที่ นั้ ครัน นั้ องค์ ลี วั น เป็น ไท ุ ุ เเค ั บัน แฉ ั
องค์ แฉ ั เเค ั ั ลี วั น ลี วั น มา ทา บ ุ ุ พระ บาท ผู้ เป็น เจ้า ได้ เสด ั
ลี ลา บา ะ ะ เข้า ไป อยู่ เเค ั บัน แฉ ั แล ั ั องค์ เเค ั เเค ั เเค ั

กับ องค์ทุง โงน น้า ไพร พลยอน เขมรซึ่ง อยู่ ณเมือง พระตะพัง
ยกขึ้นมาถึง อยู่เกาะ ละว้า เขมร ต่อกรมกับกษัตริย์ไทยซึ่ง อยู่
จะโรย จักรวาลแล้ว ให้องค์เชื่อง วิญญูทัณ ยก ออก ไป ตั้ง อยู่เป็นน
มัท จะ รุกคอบ พัง ข้าว ราชการ ทา

๑ ฝ่าย องค์ผอแว เชิญพระบาทผู้เป็น เจ้าเสกข์ ออก
จากแพรกกัถเบียง ณวัน อังคาร ขึ้นสืบ เขาคำ เจ้า ไป ถึง เมือง
มันแกว เมื่อ เดือนหก ขึ้นสิบห้าค่ำวันเสาร์นั้น องค์ลิวินผู้
เป็นใหญ่ให้ปลูกตำน้ำ ถวายเสกข์ แล้ว เชิญ พระองค์ขึ้น อยู่
บนตำหนักใน เมืองมันแกว แล้ว องค์ลิวิน ถวาย อีแปะ พันพวง
กับ เจ้าสาร พันถัก จึง พระ ราชทาน แจก ให้มุขมน ตรีใหญ่
น้อย แต่ บัณฑิต ที่รวม ทุกขเสกข์ แล้ว จึง พระบาทผู้เป็นเจ้า
ควิส ให้ พระยาบวร ราชเอก กับ พระยา พหล เทพ ขวัน แล ทวน ผด
นชกเป็น เจ้าพระคุณ ไป เฝ้า เจ้าเวียงค นามที่ เมือง เวียงทูล
แต่ ข้าราชการ เป็นกัจวลด้วย เมืองเขมร เป็น อัน มากนั้น เจ้า
เวียงค นามได้ ทราบ ทุกประการ แล้ว มี พระบัน ทูลวิเสศ ว่า จะ
ช่วยคิด ทุน บำรุง ข้าราชการ วิชาละ เลย พระยา ทั้ง สองกับ ทวน
ผด กราบ ถวาย บัง คมลา กลับ มา กราบ ทูล พระบาทผู้ เป็นเจ้า ครั้น
ถึง เดือน เก้า เจ้าเวียงค นาม ให้องค์เหียบ ก็นำ ทองคำกับ เงิน
ผ้าแพร กับ อีแปะ ๕๐๐๐ ทะ โนก มา ถวาย พระบาทผู้เป็นเจ้ากับ
สมเด็จพระ ราช มารดา แล สมเด็จ พระท้าว ผู้เป็น พระ มาตุลา
แล้ว พระ ราชทาน ให้ บัณฑิต มุข มนตรี เสนา ประจ ราชวร ขาข หอ
ใหญ่ น้อย ทุก คน ครั้นถึง วัน เดือน สิบ ขึ้นเก้าค่ำ สมเด็จ
พระ มหา อุปราช กับ สมเด็จ พระ อนุชา ผู้น้อยเจ้า ไป ถวาย
บังคม พระบาทสมเด็จพระ พุทธเจ้า อยู่ หวัง ณ กรุง ศรีอยุธยา ไว้

แต่แม่ทัพแม่กอง ไทยเขมร ได้ อยู่ รักษา ค่าย พนม เพญ ครั้น
ถึงเดือนสิบเอ็ด ขึ้นสิบ สี่ค่ำ เจ้าเวียงคานาม ไซ้ องค์ ตากุน
เป็น แม่ กอง ไหญ่ ออกจากเมือง เว มาถึง เมือง ไซ้ องค์ ตากุน
สำเภากับเรือ แ่ง ลาย แ่งทราย แล้ว เกณฑ์ ไพร่พลสำรวจ ไว้
จะส่ง พระบาทผู้เป็น เจ้า ขึ้น มา กรุง กำ พุช อธิปัต ดูวัน อังคาร
เดือนอ้าย ขึ้นห้าค่ำ หมอ ความ ช้าง มก อยู่ เมือง ไซ้ องค์ ตากุน
คล้อย ใต้ ช้าง เผือก หู ช้าง หึ่ง นำไป กรุง ศรี ขยูกอชา เมื่อ เดือนนี้
ดูถึง วัน ศุกร แรมหกค่ำ เจ้า เวียงคานาม ไซ้ ขวน นำ อี เปะ ๑๐๐๐ มา
พระราชทาน ขุนนาง กับ ราษฎร แล้ว ถวาย เงิน ๒๐ แนน ถวาย
สมเด็จพระท้าว ๑๐ แนน ถวาย สมเด็จ พระราชมารดา ๑๐ แนน
ดูถึง วัน จันทร์ เดือนสาม ขึ้นสิบ ห้าค่ำ พระบาทสมเด็จพระพุทธ
เจ้าอยู่หัว ตรัส ไซ้ พระ มหา อำมาตย์ ถึง หนังสือ รับ ส่ง ไป ทูล เจ้า
เวียงคานาม ค่าย ราชการ เมืองเขมร ดูวัน ศุกร เดือน ห้า ขึ้นเก้าค่ำ
นั้น มี พระ บัญฑ์ เจ้า เวียงคานาม ฉบับ หึ่ง บัง คับ มา ให้ องค์ ตาก
กุน จัก แจ้ง แต่ พระบาทผู้เป็น เจ้า กลับ คืน ไป เมือง บรมราช เพศวร
แล้ว พระราชทาน เงิน ๓๕๗ แนน กับ เจ้า เปี้ยลอก ๒๐๐๐๐ ถึง
ถวายมาถึง พระบาทผู้เป็น เจ้า กับ อี เปะ ๕๐๐๐ พวง ให้ แจก
บันฑิตามุขมนตรี กับ ราษฎร เกดผู้ ไหญ่ ใต้ ทุก คน ดูศักราช ๑๑๗๕
ศก ระกา เมื่อวัน พุทธ เดือนห้า แรม สิบ สามค่ำ องค์ ตากุน เป็น
ไหญ่ ดิถ จัก แจ้ง แต่ พระบาทผู้เป็น เจ้า ๗ ตรัส ไซ้ ขวน ผอ เป็น
พระยา ราช เษะ กับ องค์ กง โงน ยก ไพร่พล ๒๐๐๐ ออกจาก
เมืองบัญ แ่งแต่ นำ นำมา ดูถึง วัน พุทธ เดือน ห้า แรม สิบ สี่ค่ำ
องค์ ทัญเฮา กับ องค์ ตากุน เป็น เจ้า เมือง ทวี ๕ กับ ขวน ไพร่พล ๒๐๐๐๐
ชี้ สำ เภากับ เรือ แ่ง ลาย แ่งทราย แ่ง อ้อ ออกจาก เมืองบัญ แ่ง ถึง

วันจันทร์ เดือน สก ขึ้น สี่ค่ำ องค์ตากุนเป็นใหญ่กับ พระบาท
 เป็นเจ้า สมเด็จ พระท้าวสมเด็จ พระราช มารดา นำบัณฑิต
 ครบครัน มุขมนตรี ออกจาก เมืองบึงแวง แห่พระบาทผู้เป็นเจ้า
 เสกขัตติยาตราขึ้นมาถึง ค่ายกะพง โปโตก ว่าท่าโพธิ์น้อย
 ณวันพฤหัสบดี สี่ค่ำ เดือนหก ษัระกา พระยาพิพัฒน์โกษา พระ
 ยาพิไชยอินทรา พระยาอมราชควร พระยาจักรีเชษฐ พระ
 วิเศษสุนทร กับบัณฑิตขุนนาง เขมรที่ค้างอยู่ท่าโค ก็ไม่คิด
 ถึงภักดีมากราบถวายบังคมพระบาทผู้เป็นเจ้าพร้อมกัน จึง
 ตรัสให้ไปไหว้องค์ตากุนผู้เป็นใหญ่ ๆ แล้วมอบถวายขึ้นกับ
 เครื่องสาตราวุธธนู กระสุนดินคำ กับเข้าปลื้มเจ้าสาร พระ
 ราชทรัพย์ที่ตกค้างอยู่ท่าโค ๆ นั้นไม่ได้เหลือเลย จึงเสกข
 ทวง พระเมตตา พระยาเคโชนมู ให้คงที่เป็นเจ้าเมือง สันธุก
 เหมือนแต่ก่อน

๑ ฝ่ายบัณฑิตขุนนาง ใหญ่ขึ้นอยู่ท่าโคที่ค้างอยู่ด้วยบรรพชา
 มิได้ไปแห่พระบาทผู้เป็นเจ้านั้น พระองค์ทรงพระเมตตา ยก
 โทษไว้ให้คงที่ ท้าวราชการ เข้าเฝ้าเหมือนแต่ก่อน

๑ ฝ่ายบัณฑิตภรรยาขุนนาง ที่แห่สมเด็จ พระอนุชาทั้ง
 สามพระองค์ เข้าไปกรุงศรีอยุธยา นั้น ก็ทรงพระเมตตา
 เลี้ยงไว้ ส่วนทาม ขอบหญิง ทรัพย์สิ่งของก็ให้คงอยู่
 เจ้าของ พระองค์หาเอาโทษไม่ แล้วพระยาพิพัฒน์โกษา กับ พระ
 ยาพิไชยอินทรา พระมหาอำมาตย์ พระยาอมราชควร พระ
 ยาจักรีเชษฐ พระวิเศษสุนทร กราบถวายบังคมลาพระบาทผู้
 เป็นเจ้า องค์ตากุนเป็นใหญ่ นำไพร่พลไทยเขมร กลับ
 ไปเมืองบึงแวง ของ แลกรุงเทพ พระบาทผู้เป็นเจ้า ตรัส

ใช้พระยาเอกราชแทน พระยาศรีสุริยวงศุก นำศฤงคาร
 เข้าไปถวายถวายบังคม แล้ว พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้า
 อยู่หัวทั้งสองพระองค์ ๗ ก็ทรงพระกรุณาโปรด พระราชทั้งสอง
 ให้ ถวายมา แล้ว พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวทั้งสอง
 พระองค์ ครองใช้พระมหาอำมาตย์ นำเงินเหรียญพันหนึ่ง
 กับ เข้าเปลือก ร้อยเจ็ดพัน ผ้ายา ผ้ายาพร มาพระราชนิพนธ์พระผู้เป็น
 เจ้า กับ สมเด็จพระเจ้า ๗ มหามกุฏราชวิทยาลัย สมเด็จพระราช
 มารดา แล้ว พระมหาอำมาตย์กราบถวายบังคม ไป เสด็จ
 ออกทักเตือนแก่ แรมสี่คำองค์ คาถาเป็น ไฉน เชิญ พระบาท
 เป็นเจ้า ออกมา จากค่ายโพธิ์คอก มาสถิตย์ อยู่ค่ายท่าใหม่ข้าง
 ใต้ พระวิหาร พระอุลาโลมให้ เรียกว่าบรรพชาแล้ว องค์
 คาถาเป็น ไฉนให้ทำค่าย ๆ หนึ่ง อยู่ค่ายท่าใหม่ประตูทางเข้า
 เปลือก แล้ว ให้ถมดินทำ ที่ปลูก ต้นไม้สำหรับ พระบารมีเจ้า
 เวียงคานม ไว้ที่แหลม จะไร้ จังว่า ครั้นถึงวันขึ้นค่ำหนึ่งแล
 วันขึ้นสิบห้าค่ำ ได้มีนักบวช มหามกุฏราชวิทยาลัย ไปถวายบัง
 คมรฤทธิ พระคุณเจ้า เวียงคานม แล้ว องค์คาถาเป็น ไฉน
 จังไว้ องค์ เชื้อทองเทืองเป็นเบาะซอ กับ องค์เห็บกิน องค์บวช
 กับ ไพร่พล ๑๕๐๐ ให้ อยู่รักษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าสร้อย
 แล้ว องค์คาถา กับ องค์เห็บกิน องค์เชื้อทองวิญญู องค์ทุ่งโงน
 กราบลา พระบาทสมเด็จพระเจ้า นำไพร่พลกลับไปเมือง ขวน
 แล้ว องค์ขุนผู้เป็นใหญ่เอาบันทึกร้าง คลายพัง ไปเป็น อันมาก
 ถึงวันเดือนสิบแปด ขึ้นเก้าค่ำ ปีระกา เจ้า เวียงคานมใช้ องค์
 เห็บกิน นำเงิน แนน มาให้คำจ้าง ๘๘ เชือก ที่ องค์คาถา
 นำไปถวาย นั้น จ้าง พลายใหญ่เจ็ดจ้าง ได้เป็น เงิน แนน สาม

สิบห้าแผ่น ข้าง พดด้วง รอย ๒๓ ข้าง รุ่งเช้าสิบแผ่น ข้าง พด
 แปรข้าง ให้เงินสิบหกแผ่น รวมกันทั้งสิ้นเป็นเงินสามร้อยสิบ
 สามแผ่น ถึงวันเดือนสาม แรมสาม ค่ำปภา เจ้าเว้เดนม
 ตรัสใช้วงศ์เหียนกิน นำหมวกเสื้อ กางเกงกับขันดาเครื่อง
 ยศ มาถวาย พระบาทผู้เป็นเจ้า พระบาทผู้เป็นเจ้าตรัสใช้เจ้า
 ฟ้าทะพะพะ กับ พระพิพา วงษา นำเรือข้างสองลำ พร้อมด้วย
 เครื่องประ โคม ไม้พาทง ไปรับ องค์เหียนกิน มาถึงกง กวนจระโรย
 จักรว รุ่ง องค์เหียนกิน มอบเครื่องประกับให้ เจ้าฟ้าทะพะพะ
 นำไปถวายให้เสด็จทรง ครั้นรุ่งขึ้นเพลาเช้าเสด็จ ไปถวาย
 บังคม พระบารมี รับ พระบันฑูลเจ้าเว้เดนม บันดาขุนนาง
 มุ่งถึงกองใส่เรือไฟศักดิ์สะ ตามเพศ ขวั้นทุกคน ฤกษ์กักราช ๔๗๓๖
 ตกจากน้ำยักร เพื่อเตือนเจตนาให้คนขาย พระ พิ เลี้ยง ไถ่
 เคียงถึง แก้วธรรม แล้ว พระองค์ให้ทำเมรุ เล่นมโหรีสพเป็น
 โไฟารฤกระที่กมดีมาข้าง ไต้วัดอุตุลาโถม แล้ว พระบาทผู้เจ้า
 ตรัสใช้พระยาโลภะ อิมคี่น้อง พระบาทบรร เทษ คำนำ ของ
 ถวาย ไปถวายตบพระ คุณ เจ้าเว้เดนม ณเมืองเว้นั้น ครั้น
 หนัก ๕๕ ชั่ง ชั่ง ๕๕ ชั่ง หนัก ๕๕ ชั่ง รงหนัก ๕๕
 ชั่ง ผลกระวาว ๕๕ ชั่ง ผลเรว ๕๕ ชั่ง น้ำรักัน ๒๐
 ภาชนะอม ถู้นั้นขึ้นถื่นขึ้นคำหนึ่งเตือนแก้ว พระบาทผู้เจ้าตรัส
 ใช้พระยาอมราชคนเอ พระยาอรรมาเคโซมันคุมไพร่พล
 ๓๐๐๐ ออกไปหาพระยาเคโซเมญ กับพระยาโชนผู้น้อง
 เจ้าภามคร ภรรยานี้ ออกไปอยู่เมืองโขง แล้ว พระยาอมราช
 กับ พระยา อรรมา เคโซ กลับมา จึง พระบาทผู้เป็นเจ้าพระ
 ราชทานความหมักผู้คี่ที่ เป็นพระยาอมราช ให้เป็น พระยาเค โส

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เป็นพระยาปลัดเดโชอยู่ร ก็ตามเมื่อพระ
 ศวาช พุถึงวันเดือนสิบเอ็ดแรมห้าค่ำ ปีมะจิด เจ้าพระยาอภัยธิดาธรรม์ แนนถึ
 แก่กรรมแล้ว พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้
 พระวิเศษสุทร เป็นเจ้าพระยาอภัยธิดาธรรม์ ให้พระยาจักรีเชษฐเป็น
 พระธรรมวิ ให้หมื่นเทืองบุตรเจ้าพระยาอภัยธิดาธรรม์ แนน เป็นพระวิเศษ
 สุนทร อยู่รักษาเมืองปัตตะบอง สู่ถึงวันเดือนสามแรมห้าค่ำ ปีมะ
 จิด เจ้าพระยาอภัยธิดาธรรม์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
 เชื้อนางคเณศใหญ่อยู่ในเมืองไซ่ง่อน สู่ถึงวันเดือนสี่แรมหกค่ำนั้น
 เสด็จกลับคืนมาถึงปรรรพแล้ว เมื่อวันพฤหัสบดีเดือนสี่ขึ้นแปดค่ำ
 ปีมะจิด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ใหม่ว่า บัณฑิต
 ชูนางผู้ใหญ่ผู้หย่อนเกลไ กับบัณฑิตหัวเมืองทั้งปวง เมื่อครั้งก่อน
 ถ้าชูนางถึงแก่กรรมแล้วชูนางนั้นไม่มีบุตรแล้ว ให้เอามรดกเป็นหลวง
 ตามปกติคดี ถ้าชูนางนั้นเป็นหมันไม่มีบุตร ให้ยกมรดกเลี้ยง
 เอาบุตรชายที่เป็นหมันภรรยาของที่มีมากน้อย ถ้าราษฎรเป็นหมัน
 ไม่มีบุตรนั้นถึงแก่กรรมแล้ว จึงเอาทรัพย์สินของราษฎรซึ่งเป็นหมัน
 เป็นของหลวง ถ้ามีทายาทให้แบ่งถวาย ถ้าไม่มีเครื่องประดับแลทรัพย์สิน
 อื่น ๆ นั้นก็ให้ยกไปเป็นของหลวง มีพระราชาธิบดีทั้งนี้มา
 แลครั้งก่อน จึงมีให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ บัณฑิต
 ชูนางผู้เป็นข้าร่วมทุกข์ จึงมีพระราชาธิบดีใหม่ให้ยกเลี้ยงไม่ให้เอา
 ถ้าได้พระราชทานเครื่องประดับยศ แลทาส ขะรดหญิง ก็ดี กับความ
 มีเครื่องประดับทรัพย์สินอื่น ๆ ถ้าชูนางถึงแก่กรรมแล้วก็ได้
 ยกไว้เป็นหลวง แต่หาให้เอามรดกกับทรัพย์สินนั้นไม่ ราษฎรหมันไม่
 มีบุตร ถ้าถึงแก่กรรมก็ให้ยกเลี้ยงไม่เอาทรัพย์สินนั้นเลย ถ้า
 ชูนางผู้ใดอื่นเอาไว้ เป็นอันว่า พระราชาธิบดีเสด็จมีโทษ

ถึงสิ้นชีวิต ด้วย ไม่มีความเคารพมากผู้เป็นเจ้าคริสต์ได้แต่ง พระ
ราชบัญญัติห้ามปรามทุกหัวเมืองใหญ่ น้อย ในชนบทราชธานีให้
ป่วน บกั้นบักคามฯ มนตรีแล อาณาประชาราษฎร์ ก็มีควมอินทร์สร
เลิญ พระเอก พระคุณ ทุกคน มีสิ่งหนึ่งสิ่งใด จะ เปรียบเสมอ
ดุจกราช ๑๑๗๗ ศกฤณ นักรบหัว ณวันเดือน ห้าแรม สามค่ำ นั้นมีหนังสือ
สือพระยาเอกไชยหมักได้มา จวบทุกว่า นักรบไทย ยกมาแต่เมือง นคร
ราชสีมา จึงเร่ไล่สมเด็จเจ้าพระยาภิ เป็น แม่กองใหญ่ พระยาโยธา
สงคราม มีกับ พระยาเอกราช แทน พระยานรินทอง ออกไป อยู่รักษา
เมืองโคริ สักวันวังราช การศึกแล้ว คริสต์ พระยา นเรน ทเสนามา พระอิน
ทร์วิไชยกับ อาวุธแจก ไปทางเรือรักษาบริเวณเกาะกำปาน ดูวัน
เดือนหก ขึ้นสิบสองค่ำนี้ สมเด็จเจ้าพระยาใช้ พระยาเอกราช แทน
พระยาสุร ภาโลกลงไป เอาคืน มุขตั้งแถว ที่แขวง เมืองปัตตะบง
ไทย ชื่อ พระยา ราม อัมแห กับ พระยาเกษ ญบุตร พระวิเศษสุนทร
เกณฑ์ไพร่พล ออกออกมา ห้าม ปรามไม่ให้เข้าปะ แล้วได้ถึง พันแหมถูก
พระยา สุรภาโลกลง จับเป็นไปไว้ แล้วไล่ พระยาเอกราชแทน ฯ
ครั้นถึง มาเมืองโคริสักว ทูตไทย เมืองปัตตะบง กวาดครอบครัว
ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ริม น้ำที่เกาะกำปาน แลครอบครัวซึ่งตั้งบ้านเรือน
อยู่บนบก ถ้านั้นสมเด็จฯ ไปเมืองปัตตะบง จึงพระบาทผู้เป็นเจ้าคริสต์
ใช้ พระยาเอกราช ส่วนขอพระยาว่า เหมมา ไป อยู่วังเมืองพระที่นั่ง
ดูวันเดือนแปด ขึ้นสิบสามค่ำนี้ เจ้าเว้คนามใช้ของศิโย
ขึ้น มาถามเอาถ้อยคำ สมเด็จเจ้าพระยา กับ พระยา เอกราช แทน
แล้วนำเอา ถ้อยคำนั้นไป เมืองเว้ราช ทูลเจ้า เว้คนาม ฯ บังคับ
ของ กองให้มีหนังสือมา เอาตัวสมเด็จเจ้า พระยา ลงไป เมืองไซ่ง่อน
ดูเดือนสิบ ขึ้นแปดค่ำนี้ พระบาทผู้เป็นเจ้าคริสต์ใช้พระยาเม

ราชทูตนั้นขอ พระยาตากสินมหาราช แนนฝรั่ง พระยาราชเคชะหลงคุมตัว
สมเ็จเจ้า พระยาหลง ไปถึงเมือง บึง กรม แวะ เข้าไปเมือง ศรีสุนทร
ภูวัน เตือนสืบเตก แรมสี่ค่ำ ฝรั่งใช้พระยาบวรราชทวนผลกับพระยา
จักษุสวต พระยา ราชเคชะหลง ไปจับสมเ็จเจ้า พระยาคัณกับกับ
คนใช้ของ องค์ช้วน ให้ทำโทษแล้ว คุมลงไปเมืองไซ่ง่อน พระยาบวรราช
ทวนผล พระยา ราช เคชะหลง คุมสมเ็จเจ้า พระยาหลงไปส่งของเป็น ไผ่
อยู่เมืองไซ่ง่อนแล้ว พระยา ทั้ง สอง กลับ คืนมา ภูวัน เตือน สืบสอง แรม
คี่หนึ่งสมเ็จเจ้า พระท้าว สมเ็จพระมาตุลา สมเ็จพระมารกาเสด็จ
ลงไปเมืองไซ่ง่อน จะเสด็จขึ้นไปเมืองเว้ขุนนาง ซึ่งหนีไป นั้น พระ
ยาเชษฐมก พระยาวงษา อัครราช พระยา ราชเคชะหลง พระยาราชวงษาโส
พระเสนาราช คะเชนทร์ชู พระเสนา อันจักษุศรี แห่ไปถึงเมืองไซ่ง่อนเจ้า
ทั้งสอง พระองค์ ทรงประชวนค้ำ เบื้องใต้เสด็จไป เมืองเว้แล้วเสด็จกลับ
มา ภูวัน เตือน อ้ายขึ้นสืบ เตก ค่ำนั้น เจ้า เว้ช นามสวัสดิ์ของขม ทัณฑ์กับ
ของวิญญู กับของเถื่อนนำไพร่ พล ขวนสัพันกับไพร่ พล เรณูผลเมือง
พระกะพังพันหนึ่ง ขึ้น มาตั้งค่าย อยู่ เบื้องมัตจะรุก แล้วขุดคลอง ไป
ประจกักับ เมือง นั้น ทางไกล ๒๖๕๐๐ วา คึกเป็นเส้น ๓๓๒๕
เส้น แล้วได้ขุด คลองแถมักจะรุก ไปต่อกับ ทางข้างควัน ออก
ไกล ๖๘๕๒ วา คึกเป็นเส้นได้ ๓๖๒ เส้นกับ ๑๒ วา เกณฑ์
ราษฎร เขมร ให้ช่วยทำด้วย แล้ว ขวนยกข้าม จาก เกาะแดง
ขึ้น มาตั้ง อยู่ ค่ายปากควัน ตาเสมกับ คลองขุด แห่ง นึ่ง ทั้ง อยู่
เกาะ กระบาค แห่ง นึ่ง

๑ ฝ่าย ขว ค่ายคัก เบื้อง นึ่งยกมาถึง อยู่ค่าย เบื้องโจ ภูวัน
ศุกรเกิดน อ้าย แรมหก ค่ำ ๖ กุน นั้น พระบาทผู้เป็นเจ้า พระองค์
มีแม่ นาง นึ่ง ขุน นกนาง จัมนักรรกับ เตือน สม ฤท พระ ราชบุตร

องค์หนึ่ง ทรงจัดบัณฑิตาณ จำเริญพระศรีว่า โภก จุกถวาย พระนาม
เวียงนาคี องค์นี้ พวกรุ่นนางมุนี มน ครีสมโภช ตามบัณฑิตา คติทุกคน
อุทิศราช ๑๑๑๔ ศก ขวตนา มีคร เมื่อวันเกิดหน้า แรมห้าค่ำมี นรี
เชื้อพระบา เกโซหมัก แยก เข้ามาว่าโจร ผู้ร้ายออกไป จะ ลอบฆ่า
พระบา เกโซหมัก แล้วชิง ถู พระบา ปลัด เหมาคาย แล้วไล่พระบา
เกโซหมักกับ พระบา มนตรี เสนาหา เจ้าเมืองไพร กระก็กลอย ลงมาถึง
อยู่ กะพง แดง ถู เดือนหกขึ้น เจ้าคำ พระบาท ผู้เป็นเจ้า ยวง พระเมตา
ไปรด ตั้ง พระบา เสนาหา มาเป็น พระบา เกโซ แล้ว ครัสใช้
มุนี มนตรี เป็น แม่ทัพ ยกไพร พล รับ ออกไป ตัวยก กับ พระบา
เกโซมา ไล่พวกโจรผู้ร้ายหนีไปสิ้นแล้ว พระบา เกโซมา อยู่
รักษาราชการเมือง กะพง สดวช ถู เดือนสิบ ขึ้นค่ำหนึ่ง มี ขะต พิน
พระบาท ผู้เป็นเจ้า ครัสใช้ พระบา เสนาหา มนตรี กับ พระบา วช
อัสสุร องค์นำ นักรบ สอง ร้อย ถอลอยม ลงเรือ ทางเมืองท่า ปอด
ไป ทาง เรือถวาย พระบาท สมเด็จ พระเจ้า อยู่หัว ณ กรุงศรีอยุธยา
แล้ว ครัสใช้ พระบา จัก ครี สดก พระบา มหาเสนา มาค้ำหน้าขึ้นหาบ
หนึ่ง กระวานหาบหนึ่ง ครั่งหาบหนึ่ง รังหาบหนึ่ง เรวหาบหนึ่ง
งาช้างนักหาบหนึ่ง นอมาก สองขด ไปเมืองเว้ถวายเจ้า เวียงคตนาม
ก้อง เจ้าเวียงคตนาม แกะ จะ เกยศึก พระราชบุตร ผู้พี่ทรง พระนม คัก
วังก็ตั้งขย ขึ้นเสวยราชส่นาง พระราชบิดา ครั้นถู เดือนสิบ เอก
แรมหกค่ำมี ขะต พิน เจ้าเวียงคตนาม ใช้ของวิญญู เจ้าเมืองทุ่งไห
นำหมวกกับ ทางกอง เสนา พระราชทานให้ บัณฑิตาขุนนางเขมร
ที่มีศักดิ์นา ๑๐๐๐๐ ศักดินา ๔๐๐๐ สำหรับ นำ ห่ม ตาม บัณฑิตา ศัก
ใหญ่ น้อยไป ถวาย บังคม พระบารมี เจ้าเวียงคตนาม ที่แหลมจะ
ไรเจ้าว่า เมื่อวันขึ้น ค่ำหนึ่งขึ้นสิบห้าค่ำ เป็นเครื่อง บสัศักดิ์ ๒๗

สำหรับ ลูกเขยนั้น แรม หก ค่ำ ๗ ชวค นั้น พระบาทศรี สวค พระยามหา
เสนา มาของ ถัดมา มา จากเมืองเวียง บรรดาแล้ว

๑ ฝ่าย พระราช ทรรพ ที่ถวายเป็น นั้น เจ้า เวียงนามรับ เขา แต่
นอราศ สดง ยศคงมาถึงหนึ่ง กระวาน สิบ เขกซ้งเร็ว สิบเขกซ้ง
ครั้งสิบ เขกซ้ง รวงสิบเขกซ้งซ้งสิบเขกซ้ง เหลือ นอก จากนั้น
ถวายเป็น คืบมา แล้ว ถวายคำทอง แปลว่า แพร่ ลายวง เป็นรูป
มังกร ทองกับ แพร่ อย่างอื่น แล้ว เจ้าขาว แก้วพระบาท ผู้เป็นเจ้า
แล้ว พระราช ทนเงิน จับคำทอง กับ ผ้า แพร่ผ้าขาว หมวกทอง เนิ
สื้อคน ละ สำหรับ ลูกเขยสาม ชน สิบ ค่ำ ๗ ชวค เจ้า เวียงนาม
ศรีสวค ของ วินทัญ เจ้า เมืองหงษ์ ได้มา เป็นเนาว์อ รักษา พระบาท
บรมบพิตร แปลงของเก เกือบไป จาก บรรดาแล้ว เมื่อวัน เดือน
สาม ชน สิบ ค่ำ ๗ ชวค ลูกเขยสาม แรม หก ค่ำ ๗ ชวค นั้น พระบาท
ผู้เป็นเจ้า ศรีสวค ได้ จับ พระบาทกลาโหม แบบฝรั่ง มา ทำโคม
ด้วยเงิน นาม มุขมน ศรี ประชา รามวร กระบี่ กุล ว่า พระบาทกลา
โหม แบบ เขาจีน บนทั้งขุนนาง จันหมาก จันหมาก ของผู้อื่น หนึ่ง ไป อยู่
ด้วย ครั้น นายคึกคักว่า ถูกล่าก็ ไม่ คึกคัก จึง ทั่ว ทาน แก่ นาย แล้วทำ
ขี้ด้วย กรรบาทหลวง แด กรรบาท น้อย ผู้อื่น ทาน เข้าหนึ่ง ไป อยู่ด้วยไม่
ปล่อย ให้ เข้ามา เห็น แต่ สิ้นบนจัน ระ ความแพ้ ได้ ถัดเป็น จันระ
พระบาทผู้เป็นเจ้า ศรีสวค ได้ จันระ พระบาท กลาโหม แบบ ๆ วัณคึกคักเห็น
ถ้อยคำขุนนาง นำเนื้อ ความ จันกราบ กุล จึง มอบให้ พระบาทม
ราชทวนผดุมตัวไว้ พระบาทกลาโหม แบบ หัก ความหนึ่งไป ได้
ศรีสวคใช้ มุขมน ศรี ไป หาตัว พระบาทบรรมา เกโซนั้น ให้ ไป ทาน จัน
พระบาทกลาโหม แบบ กับ บุตร ของ ชื่อ กุญ จันได้ ที่ เมือง ละโว้ เม
คุมตัวมา ถวาย จึง พระราช ทนเงิน หัก ร้อย คำถึงกับ แพร่ หนึ่ง ได้

จน ให้ แยกกัน ครบถ้วนแล้ว ครัสต์สั่งให้ฆ่า พระยา กลาโหม
แบน กับ เขมร คนหนึ่ง เป็น เจ้า ของ เรือ ภาคนั้น ๓๕

๑ ฝ่าย นายบุญ บตร นั้น ทรง พระเมตตา โปรดให้ พันโท ๓๕

๑ ฝ่าย สมุห บัญชี ไซย กับ สมุห บัญชี เหมมา เป็น คน คู่คิด นั้น
ครัสต์สั่งให้ คักคน ละ ห้าสิบ ที่ แล้ว ให้ส่งไป เป็น ตะพุ่น เคี้ยว ญี่ ม้า
ทั้ง บุตร ภรรยา ๓๕

๑ ฝ่าย บัณฑา เสริม กับ นาย กอง พล นอก จาก นั้น ครัสต์สั่งให้
จูง ครวน ให้ คัก ตาม โทษ หน้า เตา ฝ่าย รักษาสง ของ ข้า ทาย พระ
ยา กลาโหม แบน ให้ รับ เป็น หลวง สั้น ๓๕

๑ ฝ่าย บัณฑา เจ้าพนักงาน พระยา ขมราช ที่ คู่มตัว พระยา กลาโหม
แบน ให้ คัก ไป ได้ นั้น ครัสต์ให้ ทำ โทษ ลี้ สอน ๓๕

๑ ฝ่าย ขุนนาง ที่ ให้ ลีน บร แต่ พระยา กลาโหม แบน เป็น ที่
ตำแหน่ง นั้น ครัสต์ให้ เอา ออก จาก ที่ ที่ สั้น ไม่ ให้ อยู่ เช่น ขุน นาง ลีน ไป
ดู วัน เดือน สี่สิบ สาม คำ ยี่ สิบ นั้น สมเด็จ พระ ท้าว บรม บพิตร
กับ สมเด็จ พระ มาตุจฉา สมเด็จ พระ มารดา แต่ พระ อัยยิคุณ ขยาย โกล
เคียง ไป ถ้า บุญ ประจุ ที่ เมือง กระแจะ ลุ ค้าง ขึ้น เดือน หัก เสก จั กับ ลง มา
สุภา ราชา ๑๑๗๔ ศก ฤกษ์ ฤกษ์ ตรี ทรง ปลูก ษากับ ของ เบ้า อบ บัง คับ ขุน
นาง บัณฑา เลื่อน ขึ้น นั้น ได้ เข้า ร้อง บอก เจ้า เมือง กับ ราม ฎร ให้ อัส สัก
ทำ นา เรือนหนึ่ง หนึ่ง เมื่อ ให้ ไร่ ไร่ ๕๐ ถึง เขา คำ นา ๕ ถึง ถ้า ได้
มาก เกิน กว่า นั้น แต่ มี บุตร หลาน ข้า ทาย ก็ ไม่ ให้ เอา คำ นา ให้ มาก
กว่า ๕ ถึง แล้ว ให้ เอา บุญ จี ใน เรือน นั้น มี บุตร หลาน ข้า ทาย
ของ หลวง ไชย น้อย เท่าใด ให้ ไร่ จึง พระยา ท้าว เป็น เจ้า ครัสต์ บัง คับ
ขุน นาง ให้ คน ไร่ ออก ไป คัก เดือน ไร่ ตาม ได้ ไร่ มี ฝน ฤา ถึง บัณฑา
ราม ฎร ให้ ทำ นา ไร่ ไม่ แล้ว ให้ มี พัก ไร่ ได้ ไร่ กับ มา ถึง โดย เรว ถ้า

เกิน ร. กสิศน์ น้าเอาตัวเป็นโทษ คราวนั้นฝน แดงทั้งสาม เดือน ทำ
 นกได้ จึงมีนการาชญูสาธิตำนาตาม ฝั่ง ตามหนองที่มีน้ำแล้วทำไร่
 เข้าโทษ ตามตะกั่ว แม่ น้า น้าขึ้นเมื่อเคื้อน แยกทุกยาสาร ถั่วมเข้า
 โทษเสียสิ้นแล้ว ก็ ถด ถว ถูถึงเคื้อน สักจน สิบ คำ น้ำมากขึ้นลงม
 ขรรพณ แล้ว บันดา เรือมาเข้าเมืองกับเรือขรรพณ ญู รีม แม่ น้า พย โศ
 กระบือก็ลอบไป ตาม กระแสน้ำ ฝ่าย ขจร กระบือก็เคื้อนละหัง
 เนื้อกับเลื้อน น้ำหา โศก จะอยู่อยู่ใครยมีได้

● ฝ่าย มนุษย์เป็นเหล่ากึง แทง จั้ว เอาบักสาธิตำทิมนี้ เป็น
 อาหาร ก็มาก ท่วย ละว่าแม่ก็อยู่ที่นี่น้ำเซื่อง จะละ ทำลายค่าย ของ
 เบาซอ น้าหัวว้อมทำลาย ลง ทั้งนางเข้าปลื้มอกเจ้าสาร จะเบบ จะชน
 ทว่าทั้นไม่ ค่าย ที่เสด็จอยู่ น้าหัวว้อมรบรุกสองศอก คืบบันดาขุนนาง
 ประชุมกันทั้งกลางวันกลางคืน ยกคิน ให้หน้าให้สูงขึ้นอีกรวงน้ำที่รอบ
 ค่าย นอกประชุมอยู่ที่ศาลาหน้า น้าหัวว้อมได้เข้าไปในพระราชวัง

๑ ฝ่าย พระขรรพณ ที่มีเรือก็อยู่ บนเรือ ก็ไม่มีเรือก็ไป
 หาโศก ที่สูงอยู่ เข้าในนาที่ไค้ข้าง เล็กน้อย น้ำท่วมมิด ปลาบเจ้า
 ทวยเสียสิ้น บันการาชญูชก เข้ากินแต่ของไม้ใบไม้ ในบั้นนั้นเจ้า
 แทงถว ละตัวถึงบาทสรรพสิ่งของที่ปวงก็ แทง ถูเคื้อนสิบ แรมแปดคำ
 น้ำเหนือไหลถลึง มาอีก ครึ่งหนึ่ง แต่บันดาทำ หนาก็ล้ม ทลายเสียสิ้น
 แล้วมนุษย์เกิด มาพัน กับ บิดา มาบุตร ๆ มาบิดา อุบาทว์ นก น้ายังเกิด
 มาก เมื่อวัน พุฒเคื้อนแล้วขึ้น สิบห้าค่ำปี ญูนั้นนักจับ มีศรรถได้สิบ
 เคื้อนสมภพ พระราชบุตร องค์หนึ่ง ทรงให้ จัก การ จำเริญ พระเอกถวาย
 พระนางเรียงกัน องค์ไชย ถูเคื้อนสิบ เอกขึ้นแปดคำปี ญูนั้น เจ้าเวียก
 นามศรีไชย องค์เคื้อน ตาคุณมาเปลี่ยนองค์ทุกเจ้า เบาซอ องค์เบาซอ
 มวย ราชการให้ลงใหม่แล้วลงไปเมือง ไชยอน เมื่อเคื้อนสิบ เอกขึ้นสิบสาม

คำนี้ ฉะนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จลงมาลงไปยังเมืองใหญ่ ใน
เมืองไชยบุรีด้วยกันกับของทั้งเจ็ดอย่างนี้ ดูเหมือนสิบสองขึ้นแก่คำ
มีฉะนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาจากเมืองไชยบุรี
๑ ฝ่าย ของทั้งเจ็ดอย่างนี้ไม่ได้กลับมา ของทั้งเจ็ดอย่างนี้
ว่าที่ไปเป็นของ ดูเหมือนสิบสองขึ้นแก่คำมีฉะนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวเสด็จให้ไปดูปราสาทในที่ พระราชวังบรรพต แล้ว มีมุขออกสู่
ด้านนอกได้มองเห็นวัดนี้ของเมืองพระเมือง พ้นกระดานฟ้ากระดานรอบ
ดูเหมือนสิบสองขึ้นแก่คำมีฉะนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
ลงมาสู่ทุกอันนั้น กับของถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
วังหลวง กับของถวายช่วยการ พระบรมมหาราชวัง พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัววังหน้า กับของถวาย กรมหลวงนั้น ไปลงเรือที่
เมืองกำแพงเพชรทางเรือไปกรุงศรีอยุธยา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ออกมารับของถวายขึ้นไป ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววัง
หลวงช่วยในการ พระบรมมหาราชวัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววังหน้า
เสด็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถามถวาย บัญชีมา ถวายพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัววังหลวง จึงพระราชทานผ้าลายกับผ้าแพรมา
แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ ๑๔๐ สี่มีฉะนั้น ขานนักมัต
ถวัน อัครราชเสนาบดี คำขึ้นทูลนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
มีฉะนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๕๐๐ รูปมาสังคายนาใน พระมหาปราสาทม
งด้วย กุญแจขึ้นเคาะประตูพระศรีรัตนไตรยเสด็จแล้ว พระองค์ทรง
ประเคนถวาย จักขุ จักรไชยธรรมได้ครบองค์ บันดาพระสงฆ์ถวาย
พระเวสาลีกลับไป อารามทุกองค์ ข้าพระพุทธเจ้าขุนสุนทรโวหาร
รับพระราชทานแปด พงษาการ เขมร ลำดับพระมัตถกถาพ
ชาจีนนี้ ออกเป็นสยามภาษาทูลเกล้า ฯ ถวายสิ้นฉะนั้นแต่เท่านี้